

**MEVLANA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ ALANINDA
HAZIRLANAN KİTAP SETLERİNDE YER ALAN DEĞERLER
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Yüksek Lisans Tezi

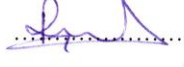

**Hazırlayan
Hasan AKSOY**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Ramazan ÇAKIR**

Konya – 2015

Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 07 / 07 / 2015

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Ramazan ÇAKIR
Üye : Prof. Dr. Mustafa SARI
Üye : Yrd. Doç. Dr. Fatih ERBAY

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. İsmail Özgür ZEMBAT
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Yapmış olduğum akademik çalışmadan elde edilen bulgular ışığında ele alarak düzenlediğim yüksek lisans tezimin etik davranış ve akademik kurallara dikkat edilerek hazırlanıp sunulduğunu, tezimin tez yazım kurallarına uygunluğunu, tezimde kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, tezimi sadece Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne verdiğimi ve bu beyanımın aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Hasan AKSOY

09 / 07 / 2015

İÇİNDEKİLER

Önsöz	iv
Özet	v
Abstract	vi
Tablolar listesi	vii
Kısaltmalar listesi	x
1. Giriş	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	2
1.3. Alt Problemler	2
1.4. Varsayımlar	2
1.5. Sınırlılıklar	2
1.6. Araştırmanın Amacı	3
1.7. Araştırmanın Önemi	4
1.8. Konu Alanıyla İlgili Araştırmalar	4
2. İlgili Literatür	6
2.1. Değer	6
2.2. Değerler Eğitimi	8
2.3. Değerlerin Sınıflandırılması	8
2.4. Değerlerin İşlevleri.....	14
2.5. Değer Eğitimi ve Öğretimi Üzerine Yaklaşımlar	15
2.6. Değer Eğitiminin Önemi	16
2.7. Değerler Eğitimi ve Aile	16
2.8. Değerler Eğitimi ve Okul	18
2.9. Değerler Eğitimi ve Öğretmen	18
2.10. Türkçe Öğretiminde Değerler Eğitimi	18
2.11. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi.....	19
3. Yöntem	22
3.1. Araştırma Yöntemi	22
3.2. Evren ve Örneklemi	22
3.3. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi	22
4. Bulgular ve Yorumlar	23
4. 1. MEB'in Değerler Sınıflandırmasına Göre Bulgu ve Yorumlar	23
4. 1. 1. Sevgi Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	23
4. 1. 2. Sorumluluk Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	27
4. 1. 3. Saygı Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	31
4. 1. 4. Hoşgörü ve Duyarlılık Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	33
4. 1. 5. Öz güven Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	36
4. 1. 6. Empati Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	38

4. 1. 7. Adil Olma ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	40
4. 1. 8. Cesaret Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	42
4. 1. 9. Nazik Olma ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	44
4. 1. 10. Arkadaşlık Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	47
4. 1. 11. Yardımlaşma Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	50
4. 1. 12. Temizlik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	54
4. 1. 13. Doğruluk ve Dürüstlük Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	55
4. 1. 14. Fedakârlık Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	57
4. 1. 15. Aile Birliğine Önem Verme Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	59
4. 1. 16. Bağımsız ve Özgür Düşünebilme Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	61
4. 1. 17. İyimserlik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	63
4. 1. 18. Estetik Duyguların Geliştirilmesi Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	64
4. 1. 19. Misafirperverlik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	67
4. 1. 20. Vatanseverlik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	69
4. 1. 21. İyilik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	70
4. 1. 22. Çalışkanlık Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	72
4. 1. 23. Paylaşımçı Olma Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	75
4. 1. 24. Şefkat ve Merhamet Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	77
4. 1. 25. Selamlaşma Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	78
4. 1. 26. Alçak gönüllülük Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	81
4. 1. 27. Kültürel Mirasa Sahip Çıkma Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	82
4. 2. MEB'in Değerler Sınıflandırmasında Yer Almayan Değerlerle İlgili Bulgu ve Yorumlar	88
4. 2. 1. İltifat Etme Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	88
4. 2. 2. Erdemli Olma Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	89
4. 2. 3. Vefa Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	90
4. 2. 4. Tutumlu Olma Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	91
4. 2. 5. Farkındalık Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	92
4. 2. 6. Güven Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	93
4. 3. MEB'de Yer Alan Değerlerin Setlere Göre Dağılımı ve Yorumu	94
4. 3. 1. Lale Türkçe Ders Kitaplarına Göre Değerlerin Dağılımı ve Yorumlanması	94
4. 3. 2. Lale Türkçe Çalışma Kitaplarına Göre Değerlerin Dağılımı ve Yorumlanması	96
4. 3. 3. Yeni Hitit Ders Kitaplarına Göre Değerlerin Dağılımı ve Yorumlanması	97
4. 3. 4. Yeni Hitit Çalışma Kitaplarına Göre Değerlerin Dağılımı ve Yorumlanması.....	98
4. 3. 5. Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitaplarına Göre Değerlerin Dağılımı ve Yorumlanması	99
4. 3. 6. Lale, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitaplarına Göre Değerlerin Dağılımı ve Yorumlanması	101
4. 3. 7. Lale, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe Çalışma Kitaplarına Göre Değerlerin Dağılımı ve Yorumlanması	102
4. 3. 8. Lale, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe Setlerinde Geçen Değerlerin Dağılımı ve Yorumlanması	104
5. Sonuçlar ve Tartışma	107
6. Öneriler	110

7. Kaynaklar	112
8. Ekler	117
9. Özgeçmiş	123

ÖN SÖZ

Değer, kişisel ve sosyal tercihlerimizi gösteren inançlar ve eylemlerimizi yönlendiren ilkelerdir. Bu ilkeler doğrultusunda bireyler toplum içerisinde daha huzurlu ve mutlu yaşayabilirler. Birbirlerine saygı duyan ve kişileri ötekileştirmeyen toplumlarda barış ortamını görmek her zaman mümkündür.

Yabancı dil Türkçe öğretimi alanında hazırlanan akademik çalışmalar genellikle Türkçe söz varlığının oluşturulması, dilsel öğelerin dil öğretimi açısından betimlenmesi ve dört temel becerinin kazandırılması şeklinde ele alınmıştır. Bu alanda değerler ve değerler eğitimiyle ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan ders ve çalışma kitaplarında yer alan metinlerdeki değerleri tasnif ederek açıklamak, değerlerin hangi sıklıkla yer alıp almadığını tespit etmek amaçlanmıştır. Ayrıca yüksek lisans tezi olarak sunacağım bu çalışmanın, yabancılara Türkçe öğretimi ve değerler alanında oluşan veri tabanına bir katkı sağlayacağını umuyorum.

Araştırma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, varsayımlar, sınırlılıklar, araştırmanın amacı ve önemi, konu alanıyla ilgili araştırmalar” yer almıştır. İkinci bölümde kavramsal çerçevede değer ve değerler eğitimiyle ilgili kavramların açıklanması ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve değerlendirilmesine yer verilmiştir. Bulgular ve yorumlar kısmı dördüncü bölümde yer almıştır. Beşinci bölümde, araştırmamıza konu olan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerinde yer alan metinlerdeki değerlerin sonuçları ve bu sonuçlar üzerine yapılan tartışmalar ele alınmıştır. Elde edilen bulgular ve sonuçlara göre “öneriler”e altıncı bölümde yer verilmiştir. Son bölümde ise araştırmanın bütününde faydalanılan kaynaklara ve araştırmada kullanılan eklere yer verilmiştir.

Araştırmanın gerçekleştirilmesine birçok kişinin katkısı ve desteği olmuştur. Çalışmalarımın her aşamasında akademik bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Ramazan ÇAKIR’a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Hasan Aksoy

ÖZET

Değer, bir milletin sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik, dini, estetik, siyasi ve bilimsel değerlerini içine alan her türlü maddi-manevi öğelerin bütününe denir.

Ülkelerin toplumsal ve sosyal yaşamlarında önemli yer tutan değerlerin kurum veya birey düzeyinde benimsenmesi ve yeni kuşaklara aktararak yaşatılmasında eğitim sisteminin rolü büyüktür. Çocuk ve gençlere değerlerin okullarda öğretilmesi sağlıklı bir toplumun oluşturulması açısından son derece önemlidir. Tüm dünyada sıklıkla yaşanan sosyal huzur ve güven iklimini bozan ve toplum vicdanını rahatsız eden olaylar, değerler eğitiminin önemini gün yüzüne çıkarmıştır. Bundan hareketle doğruyu bilen bireylerden çok, doğruyu yaşayan, değer sahibi, ilkeli ve kararlı, gönül terbiyesi almış bireyler yetiştirdiğimiz zaman eğitim asıl amacına ulaşmış olacaktır. Bu araştırma, yabancılara Türkçe öğretiminin bilişsel boyutundan çok değerler aktarımının ön planda tutulması adına önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın genel amacı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan Dilset, Dilmer ve Tömer yayınevlerine ait ders kitapları ve çalışma kitaplarında yer alan metinleri değer öğretimi açısından incelemektir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen bulgular MEB Değerler Sınıflandırmasına göre tasnifi yapılarak tablolar halinde verilmiştir. Elde edilen bulgulara dayanılarak önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmanın evrenini yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan kitap setleri (Lale Türkçe, Yabancı Dilim Türkçe ve Yeni Hitit) oluşturmaktadır. Bu setler içerisinde Lale Türkçe setinde 5 ders kitabı ve 5 çalışma kitabı; Yabancı Dilim Türkçe setinde 6 ders kitabı, Yeni Hitit setinde 3 ders kitabı ve 3 çalışma kitabı yer almaktadır. Buna göre araştırmanın evrenini 14 ders kitabı ve 8 çalışma kitabı olmak üzere toplam 22 kitap oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Lale Türkçe setinden 220 metin, Yabancı Dilim Türkçe setinden 121 metin ve Yeni Hitit setinden 176 metin olmak üzere toplam 517 metin oluşturmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Değer, kültürel öğeler, ders kitapları, Lale Türkçe, Yeni Hitit, Yabancı Dilim Türkçe

ABSTRACT

The value is called a nation has the field of allkinds of material and spiritual elements which include social, cultural, economic, religious, aesthetic, political and scientific values as a whole. The educationsystem has a great effect on the values that are important in countriessocial life, adopting in institution or individual level and transferring to new generation. Teaching values to children and to teenagers at school is vital in order to build a physical healty nation. Throughout the world, the events that are frequently experienced and disrupt the social peace and security climate and public conscios have brought to light the importance of education of values. The education has achievedit's primary purpose when we when people live truely, evaluation of someone, principled, decissive and taking of heart education than someone who know the facts. The education has achievedit's purpose when we will reach to bring up the person who are capable of finding the right thing to do with values, principled and decided and by-heart eddiscipline instead of bringing who know severthing right. This research take precedence over trasfering the value from the cognitive process of teachingTurkish to foreigners.

In this research, belongs to three differrent publishing house (Dilset, Dilmer, Tömer), prepared in the field of the teaching Turkish as a foreign language course boks and classify the values in the text contained in the work boks and explain; the place in the Turkish language teaching to foreigners of the value and to determine the significance; based on the results aimed to develop recommendations on the Turkish education field.

In this research, qualitative research methods in thestudy of the documentan alysis techniques were used. By categorized, the data were analyzed descriptively.

The sample of there search consists of the book sets that are prepared forthe area of teaching Turkish to foreigners (Lale Türkçe, Yeni Hitit, Yabancı Dilim Türkçe). 5 text boks and 5 work books in the Lale Türkçe sets in these sets; 6 text books in foreign Yabancı Dilim Türkçe kit is located 3 text books and 3 work books in the Yeni Hitit set. Accordingly, the scope of the investigation of 14 text boks and a total of 22 books, including eight work book. The sample of the survey of 220 texts from the Lale Türkçe set, the Yabancı Dilim Türkçe set of 121 texts and a total of 517 texts, including text 176 from the Yeni Hitit set.

Keywords: Value, cultural objects, course books, Lale Türkçe, Yeni Hitit, Yabancı Dilim Türkçe

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1: M. Rokeach'ın Değerler Sınıflaması	9
Tablo 2.2: Spranger'in Değerler Sınıflaması	10
Tablo 2.3: Schwartz'a Göre Bireysel Değerlerin Sınıflandırılması	11
Tablo 2.4: Felsefeci ve Toplumbilimci Hilmi Ziya Ülken'in Değerler Sınıflaması	12
Tablo 2.5: Ketenciye Göre Değerler Sınıflandırması.....	12
Tablo 2.6: MEB'in Değerler Sınıflandırması.....	13
Tablo 4.1: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Sevgi</i> ” Değerinin Dağılımı	26
Tablo 4.2: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Sorumluluk</i> ” Değerinin Dağılımı	30
Tablo 4.3: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Saygı</i> ” Değerinin Dağılımı	32
Tablo 4.4: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Hoşgörü ve Duyarlılık</i> ” Değerlerinin Dağılımı.....	35
Tablo 4.5: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Özgüven</i> ” Değerinin Dağılımı	37
Tablo 4.6: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Empati</i> ” Değerinin Dağılımı	39
Tablo 4.7: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Adil olma</i> ” Değerinin Dağılımı	41
Tablo 4.8: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Cesaret</i> ” Değerinin Dağılımı	43
Tablo 4.9: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Nazik Olma</i> ” Değerinin Dağılımı.....	47
Tablo 4.10: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Arkadaşlık</i> ” Değerinin Dağılımı.....	49
Tablo 4.11: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Yardımlaşma</i> ” Değerinin Dağılımı.....	53
Tablo 4.12: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Temizlik</i> ” Değerinin Dağılımı	54
Tablo 4.13: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Doğruluk ve Dürüstlük</i> ” Değerlerinin Dağılımı.....	56
Tablo 4.14: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Fedakârlık</i> ” Değerinin Dağılımı	58
Tablo 4.15: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Aile Birliğine Önem Verme</i> ” Değerinin Dağılımı	61
Tablo 4.16: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Bağımsız ve Özgür Düşünme</i> ” Değerinin Dağılımı.....	63
Tablo 4.17: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>İyimserlik</i> ” Değerinin Dağılımı.....	64

Tablo 4.18: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Eстетik Duyguların Geliştirilmesi</i> ” Değerinin Dağılımı.....	66
Tablo 4.19: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Misafirperverlik</i> ” Değerinin Dağılımı.....	68
Tablo 4.20: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Vatanseverlik</i> ” Değerinin Dağılımı.....	70
Tablo 4.21: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>İyilik</i> ” Değerinin Dağılımı.....	72
Tablo 4.22: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Çalışkanlık</i> ” Değerinin Dağılımı.....	75
Tablo 4.23: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Paylaşımçı Olma</i> ” Değerinin Dağılımı.....	76
Tablo 4.24: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Şefkat ve Merhamet</i> ” Değerinin Dağılımı.....	78
Tablo 4.25: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Selamlaşma</i> ” Değerinin Dağılımı.....	81
Tablo 4.26: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Alçak gönüllülük</i> ” Değerinin Dağılımı.....	82
Tablo 4.27: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Kültürel Mirasa Sahip Çıkma</i> ” Değerinin Dağılımı.....	87
Tablo 4.28: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>İltifat etme</i> ” Değerinin Dağılımı.....	89
Tablo 4.29: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Erdemli Olma</i> ” Değerinin Dağılımı.....	90
Tablo 4.30: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Vefa</i> ” Değerinin Dağılımı.....	91
Tablo 4.31: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Tutumlu Olma</i> ” Değerinin Dağılımı.....	92
Tablo 4.32: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Farkındalık</i> ” Değerinin Dağılımı.....	93
Tablo 4.33: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “ <i>Güven</i> ” Değerinin Dağılımı.....	94
Tablo 4.34: Lale Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerde Geçen Değerinin Dağılımı ve Yorumlanması.....	95
Tablo 4.35: Lale Türkçe Çalışma Kitaplarındaki Metinlerde Geçen Değerinin Dağılımı ve Yorumlanması.....	96
Tablo 4.36: Yeni Hitit Ders Kitaplarındaki Metinlerde Geçen Değerinin Dağılımı ve Yorumlanması.....	98
Tablo 4.37: Yeni Hitit Çalışma Kitaplarındaki Metinlerde Geçen Değerinin Dağılımı ve Yorumlanması.....	99
Tablo 4.38: Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerde Geçen Değerinin Dağılımı ve Yorumlanması.....	100
Tablo 4.39: Lale, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerde Geçen Değerinin Dağılımı ve Yorumlanması.....	101

Tablo 4.40: Lale, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe Çalışma Kitaplarındaki Metinlerde Geçen Değerinin Dağılımı ve Yorumlanması102

Tablo 4.41: Lale, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe Setlerinde Geçen Değerinin Dağılımı ve Yorumlanması104

KISALTMALAR LİSTESİ

Kısaltma	Anlamı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
DEP	Değerler Eğitimi Programı
Akt.	Aktaran
Bk.	Bakınız
s.	Sayfa
Ed.	Editör
Ens.	Enstitü
Haz.	Hazırlayan
No.	Numara
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve diğeri
Yay.	Yayınevi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Giriş

Türk Dil Kurumu (2012) sözlüğünde değer kavramı “*Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü*” şeklinde tanımlanır. Değerler bir bireyin veya toplumun ayakta kalması için en önemli unsurlardan birisidir. Çünkü kişileri, aileleri, toplumları ve ulusları olumlu ortak paydada buluşturmak ancak değerlerin iyi anlaşılması ve uygulanmasıyla mümkündür. Araştırmamıza konu olan değerlerin özellikle yabancı dili Türkçe olan öğrenciler tarafından erken yaşlarda benimsenip prensip hâlini alması Türk milletinin diğer milletlerle olan diyalogunun yanı sıra insanlığın geleceği için de çok önemlidir. Özellikle değerler milletin devamlılığı ve kültürün korunması için önem taşımaktadır. Çünkü değerler nesilden nesile aktarılır, bireyleri bir amaç etrafında birleştirir, millî bütünleşmeyi sağlar ve korur.

Bu bölümde çalışmanın gerekçesini oluşturan problem durumu ve buna bağlı alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, sınırlılıklar, varsayımlar ve konu alanıyla ilgili araştırmalar ele alınmıştır.

1.1. Problem Durumu

Akademik çalışmalardan eğitim müfredatlarına kadar birçok bildiride değerlerin üzerinde durulmuştur. Ancak değerleri oluşturan unsurlar modern dünyada maalesef salt bilginin ötesine geçememektedir. Başta ülkemiz olmak üzere birçok dünya ülkesinde terör olayları, kadına şiddet, cinsel istismar, menfaat ilişkisine dayalı birliktelikler, iftiralar, uygun olmayan ifadelerin kullanılması gibi birçok olumsuz değer maalesef gün geçtikçe artmaktadır.

Değerler eğitimi bir süreç olarak ele aldığımızda, bu sürecin sonunda öğrencilerin elde edeceği ve kişiliğinin bir parçası haline getireceği değerler, başta öğrencinin kendisini sonrasında ailesini ve yaşadığı toplumu pozitif yönde etkileyecektir. Böyle bir etkilenme küreselleşen dünyanın olumsuz değerlerini bertaraf etmiş olacak ve dünyamız daha yaşanır bir hale girecektir.

Gökçek’in de ifade ettiği gibi “Değerler, aileden başlayan ve kurumlarda devam ettirilen eğitimle çocuklara kazandırılmalıdır. Son yıllarda hızla yok olmaya doğru giden değerlerimizi korumak, çocuklarımıza daha yaşanılabilir bir dünya bırakmak anne babaların ve eğitimcilerin temel görevleridir. Çocuklara karakter eğitimi vermek, onlara akademik dersleri öğretmek kadar önemlidir. Değerlerin okulda öğretilmesi, sağlıklı bir toplum oluşturmak açısından gerekli bir eğitim çalışması olup aile desteği ile pekiştirilmesi gerekir (2007: 1).

1.2. Problem Cümlesi

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki metinlerde geçen değerlerin MEB'in değerler sınıflandırmasına göre dağılımı ve bu sınıflandırmada hangi değerlere ne kadar yer verilip yer verilmediğini tespit etmektir.

1.3. Alt Problemler

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerinde cevaplanması gereken alt problemler şunlardır:

1. MEB değerler sınıflandırmasına göre temalarda geçen değerlerin özellikleri nelerdir?
2. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan ders kitaplarında hangi değerlere ne kadar yer verilmiştir?
3. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan çalışma kitaplarında hangi değerlere ne kadar yer verilmiştir?
4. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerinde MEB değerler sınıflamasında yer almayan değerler nelerdir ve bu değerlere ne kadar sıklıkla yer verilmiştir?
5. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan ders ve çalışma kitaplarında değerler neye göre sınıflandırılmıştır?

1.4. Varsayımlar

1. Araştırma için tercih edilen setler gerek yurt içinde gerekse yurt dışında en çok kullanılan kaynaklardan olması evreni en iyi şekilde temsil etmesi için yeterli olabileceği düşünülmektedir.
2. Problem konusunun alt yapısını, önemini ve ilgili literatürü ortaya koymak açısından yapılan kaynak taraması çalışmaları, konuyu gereğince yansıtabilme açısından yeterli görülmüştür.
3. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan ders ve çalışma kitaplarındaki hedef ve kazanımların metin ve dil becerisi odaklı olup birçok değere yer verilmediği düşünülmektedir.
4. Değerlerin hedef kitleye Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan ders ve çalışma kitaplarındaki metinler yoluyla kazandırılabilmesi varsayılmaktadır.
5. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan ders ve çalışma kitaplarındaki metinlerde bazı değerlere çok sık yer verilmesine rağmen bazı değerlere çok az yer verildiği düşünülmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerinden Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe kaynaklarına yer verilmiştir. Bu

kaynakların seçilmesindeki en önemli etken gerek yurt içinde gerekse yurt dışında Türkçe öğretiminde yaygın olarak kullanılmasıdır.

2. Araştırmada öğrenci ve öğretmen görüşlerine başvurulmamış, Lale, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe setlerini oluşturan ders ve çalışma kitaplarındaki metinlerde geçen değerler ölçüt olarak alınmıştır.

3. Dil bilgisi etkinlikleri araştırma kapsamına alınmamıştır.

4. Sesli ve görsel materyallerden istifade edilmemiştir.

1.6. Araştırmanın Amacı

Eğitim, bireylerin davranışlarının kendi yaşantıları esas alınarak belli amaçlar doğrultusunda istenilen yönde değiştirilmesi sürecidir. Doğan'ın da ifade ettiği gibi “Günümüzde eğitimden beklenen yalnızca bir insan yetiştirilmesi değil, insanda vasıf dokusunun geliştirilmesidir (2007: 93). Bunun için eğitim-öğretimdeki bütün disiplinler bilgi-değer dengesini gözetmelidir. Millî Eğitim Temel Kanunu'nda öğrencilerin Türk milletinin kültürel değerlerini benimseyen, insan haklarına saygılı, yapıcı, yaratıcı, dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe sahip olmaları belirtilmiş ve bu ifadeler-Türkçe dersi de dâhil olmak üzere- bütün derslerin genel amaçları arasında yer almıştır (Akyol, 2010: 7).

Ülkemizde veya yabancı ülkelerde anadili Türkçe olmayan öğrencilere Türkçe öğretmek amacıyla Türkçe öğretim merkezlerinde (TÖMER), Türkçe etüt merkezlerinde ve özel teşebbüsler tarafından açılan Türk okullarında eğitim verilmektedir. Yabancılarla Türkçe öğretiminin konuşma, yazma, okuma, dinleme, izleme, görsel okuma, dil bilgisi gibi becerileri geliştirme görevinin yanında kültür ve değerleri gelecek nesillere aktarma misyonu da vardır. Çünkü dil bir toplumun değerlerinin taşıyıcısıdır. Kaplan (1996: 139)'ın da belirttiği üzere “Bir milletin bütün duygu ve düşünce hazinesi, dil kabına veya kalıbına dökülür ve bu dil kabı ile yerden yere, nesilden nesle aktarılır.”

Yabancı dil öğretiminde öğretilen dilin kültürel unsurlarına yer vermek, dilin gramer kurallarını vermenin yanı sıra, temel kültürel özelliklerini de öğrencilere aktarmak, hem öğrenilen dili öğrenciler için daha anlamlı hale getirecek hem de yabancı dil öğrenmenin, zor, sıkıcı ve uzun zaman alan bir uğraş yerine daha zevkli ve kısa zamanda öğrenilen bir uğraş olarak algılanmasını kolaylaştıracaktır. Ayrıca, öğrencilerin başka kültürleri tanıması, dünyada başka yaşam tarzında insanların da olduğunu farkına varması (özellikle küçük yaşta dil öğreniminde), öğrenenleri dil öğrenmeye karşı motive ederek öğrenme hızlarını arttırırken, başka kültürlere sahip insanlar ile arasında empati kurmasına ve yabancı dil öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmesine de yardımcı olacaktır (Ergen, 2006: 11).

Bu çalışmada, üç farklı yayınevine (Dilset, Dilmer, Tömer) ait, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan ders kitapları ve çalışma kitaplarında yer alan metinlerindeki değerleri tasnif etmek ve açıklamak; değerlerin yabancılarla Türkçe öğretimindeki yerini ve önemini belirlemek; elde edinilen bulgulara dayanarak Türkçe öğretimi alanında öneriler geliştirmek amaçlanmıştır.

Bu bağlamda çalışmamızda ele almış olduğumuz üç farklı kaynaktan (Lale Türkçe, Yeni Hitit, Yabancı Dilim Türkçe) yer alan değerlerin analizlerini yaparak somut veriler bulmak, eksik olan yönleri saptamak, değerlerin hangi sıklıkla yer aldığını tespit etmek ve setler arasında karşılaştırma yapmayı hedefliyoruz.

1.7. Araştırmanın Önemi

Günümüzde dünyanın değişik yerlerinde bireysel ve toplumsal birçok çatışma yaşanmaktadır. Bu çatışmaların altında mali, siyasi, dini, toplumsal amaçlar etrafında çıkarıcıya dayalı beklentiler yer almaktadır. Ayrıca yukarıda saydığımız alanlardaki sıkıntılarının temelinde değerlerin ya anlaşılabilmesi ya da gereğince dikkate alınmaması yatmaktadır. Oysa kişileri, aileleri, toplumları ve ulusları olumlu ortak paydada buluşturmak ancak değerler eğitiminin iyi anlaşılması ve uygulanmasıyla mümkündür.

Her medeniyet, kendisini yaşatacak insanları yetiştirmek zorundadır (Kaplan 1991). Eğitimin birinci gayesi de kendisi, toplumu, halkı, milleti için değer yaratacak bireyler yetiştirmektir (Sinanoğlu 2002: 101). Bu gayenin gerçekleşme durumu, ülkenin kalkınmışlık düzeyinin temelidir. Turhan “Maarifimizin Ana Davaları ve Bazı Hâl Çareleri” adlı kitabında bu ifadeyi desteklemiş, eğitimin öneminden, Türk eğitim sistemindeki hatalardan söz etmiştir. Eğitimin Türkiye açısından önemini tahmin edilenden büyük olduğunu belirterek iki yüz elli yıllık modernleşme çabalarının başarıya ulaşmamasının sebebini eğitime gereken önemin verilmemesinde görmüştür (Turhan, 1954).

Bu noktada değerden yoksun bilginin nitelikli olumlu sonuçlar doğurmayacağı söylenebilir. Doğruyu bilen bireylerden çok, doğru yaşayan, değer sahibi, ilkeli ve kararlı, gönül terbiyesi almış bireyler yetiştirdiğimiz zaman eğitim asıl amacına ulaşmış olacaktır. Bu araştırmayla birlikte yabancılara Türkçe öğretiminin bilişsel boyutundan çok değerler aktarımının ön planda tutulmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Yüksek lisans tezi olarak sunacağım bu çalışmanın, yabancılara Türkçe öğretimi ve değerler alanında oluşan veri tabanına bir katkı sağlayacağını umuyorum.

1.8. Konu Alanıyla İlgili Araştırmalar

Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili yapılan çalışmalar son yıllarda artmasına rağmen alandaki boşluklar tamamlanamamaktadır. Ana dili olarak Türkçe öğretimine ilişkin yapılan çalışmalar kadar yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili çalışmalara yer verilmesi gerekmektedir. Henüz emekleme çağındaki olan bu alan için bu tür kaynakça çalışmalarının yapılması önemlidir. Çünkü böyle bir çalışma Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili henüz keşfedilmemiş bir yerin haritasını çıkarmaya benziyor. Çalışma kapsamında yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili 205 kitap, 155 makale, 137 yüksek lisans tezi ve 35 doktora tezi olmak üzere toplam 172 tez, 226 adet seminer, kurultay ve sempozyum bildirisi tespit edilmiştir. Gelecekte yapılacak bu tarz bir çalışmanın kapsamı muhtemelen çok daha geniş

olacaktır. Yapılacak çalışmaya görsel ve işitsel kaynakların (video, ses dosyası, web siteleri... vb.) eklenmesi, araştırmacılara ve Türkçeyi hem öğretmek hem de öğrenmek isteyen şahıs ve kurumlara büyük kolaylık sağlayacaktır (Kahriman, 2013: 132).

Araştırma konusu olarak seçtiğimiz Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan ders kitapları ve çalışma kitaplarında yer alan değerlerin incelenmesine yönelik özel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yabancılara Türkçe öğretimi alanında bu konuyla ilgili araştırmaların nicelik bakımından yetersizliği dikkati çekerken genelde Yabancılara dil öğretiminin önemi ve dil bilgisel aktarımı üzerinde duran çalışmalara yer verilmiştir. Bu çalışmalardan bazılarının başlıkları şu şekildedir: “*Yabancılar İçin Temel Türkçe Sözcük Varlığının Oluşturulması, Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Okuma Becerilerinin Geliştirme Yolları, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler için Şimdiki Zamanın Metinlerle Öğretimi, Yabancıların Türkçe Öğrenirken Ad Durum Eklerinde Yaptıkları Hataların Çözümlemesi ve Bu Hataların Giderilmesine Yönelik Öneriler, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler için Kiplik Öğretimi Üzerine Materyal Geliştirme, Fransızca ve Türkçedeki Yer Belirticilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi ve Yabancı Dil Olarak Türkçede Yer Belirticilerinin Öğretimi, Yabancı Dil Olarak İngilizce ve Türkçe Ders Kitaplarında Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı vb.*”

YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yapılan taramalar sonucunda değerler ve değerler eğitimi üzerine -bulunan çalışmalar içerisinde eğitim programları ve ders kitaplarındaki değerler olgusu kapsamı dışında kalan tezler elendiğinde- 52 tez çalışmasının olduğu tespit edilmiştir. Bu 52 tez çalışmasını 42'sini yüksek lisans, 10'unu doktora tezi oluşturmaktadır. İncelenen tezlerin en eski tarihlisi 1999 yılında yapılmış olup en yeni tarihlisi 2014 yılında yapılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. İlgili Literatür

2.1. Değer

Değer kavramı Latince “kıymetli olmak”, “güçlü olmak” anlamlarına gelen *valere* kökünden gelmiştir. (Bilgin, 1995: 83).

Türk Dil Kurumu (2012) sözlüğünde değer kavramı şu şekillerde tanımlanır:

1. *Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet*
2. *Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, bedel, kıymet, paha, valör*
3. *Üstün nitelik, meziyet, kıymet*
4. *Üstün, yararlı nitelikleri olan kimse*
5. *Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey*
6. *Bir değişkenin veya bilinmeyenin sayı ile anlatımı*
7. *Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü.*

Felsefe sözlüğünde (2002) değer şöyle tanımlanır:

1. *Ahlâk ya da değer felsefesinde, olgu bilincinden sonra ortaya çıkan ve olguya, belli duyguları, arzuları, ilgileri, amaçları, ihtiyaç ve eylemleri olan özneye ilişkisi içinde belli nitelikler yüklemeye belirlenen tavır; öznenin olana, olguya yüklediği nitelik.*
2. *Estetikte, güzel, hoş, nitelikli, muhteşem, vs. diye tanımlanan kültürel ürün ve etkinliklerin özelliği.*
3. *Mantıkta, bir değişkenin belli bir yorum altında oluşan değer alanının herhangi bir unsuru.*
4. *Dilbilimde, dilsel bir öge ya da birimin dil sistemi içindeki farklı konumuna bağlı olarak ortaya çıkan anlamı.*
5. *İktisatta, mübadele edilebilir, satılabilir bir eşya ya da nesnenin karşılığı, özellikle de onun parasal veya maddi olarak belirlenen ederi. Bir mal, hizmet ya da işe izafe edilen görelî anlam ve önem (Cevizci, 2002: 248).*

Terim olarak “değer” kavramını ele aldığımızda ise şu tanımların yer aldığını görürüz: Kişinin isteyen, ihtiyaç duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey (Felsefe terimleri, 1975). Bir varlığın ruhsal, toplumsal, ahlaksal ya da güzellik yönünden taşıdığı düşünülen yüksek ya da yararlı nitelik (Eğitim Terimleri, 1974).

Değer kavramı ekonomiden matematiğe, etikten estetiğe, felsefeden psikolojiye, dini bilimlerden sosyal bilimlere kadar uzanan geniş bir alanı içermektedir. Bu bağlamda kimi zaman nesnenin kimi zaman da olayın ya da olgunun niteliği belirlenmeye çalışılır. Ancak değer kavramı ile ilgili bugüne kadar yapılan bilimsel veya felsefî açıklamalar *değerin* tam olarak neyi kapsadığına dair net bir şey ortaya koymamıştır. Güngör (1993) ve Bacanlı (2002)

ya göre her bilim dalı bu kavramla ilgili kendisini ilgilendiren boyutunu seçmiş ve incelemiş, kendini ilgilendirmeyen kısmını da göz ardı etmiştir. Bu nedenlerden dolayı da genel kabul görebilecek bir tanım üzerinde bir fikir birliği sağlanmış değildir.

Değerlere ilişkin tanımlara yer verilirken, bilim çevreleri ve araştırmacılar tarafından kabul edilen tek bir tanım yerine birden çok tanıma yer vermenin daha uygun olacağı düşünülmektedir. Çünkü birçok düşünür, sosyolog, filozof, kuramcı, değer kavramı hakkında farklı tanımlamalarda bulunmuşlardır.

Değerler, toplumsal ve bireysel olarak kabul edilen güzellik, doğruluk, sevgi, dürüstlük ve sadakat gibi şeyleri tanımlar (Hastead ve Taylor 1996, Akt.: Seviye, 2013: 7).

Bireylerin düşünce, tutum ve eylemlerinde birer standart olarak ortaya çıkan kültürel öğelerdir (Çağlar, 2005, Akt.: Neslitürk, 2013: 7).

Değer, eylemlerimizi yönlendiren ilkelerdir (Kennedy, 2012, Akt.: Seviye Neslitürk, 2013: 9).

Değer; somut ya da soyut kavramların önemini belirtmeye yarayan soyut ölçü birimi, canlı ve cansız varlıkların, olayların, olguların durumunu önemini anlatan bir sözcük olarak tanımlamaktadır (Köknel, 2007: 17).

Değerler; genelde inanılan, arzu edilen ve davranışlar için bir ölçek olarak kullanılan olgulardır (Bilgin, 1995: 83).

Değer, bireylerin herhangi bir kişi, varlık, olay, durum vb. karşısında ortaya koyduğu duyarlılıklardır. İnsanı değerli kılan, sahip olduğu üstün nitelikler ve sahip olduğu donanımlardır (Yaman, 2012: 17-18).

Değerler, bir kimsenin değişik durumlarda gösterdiği değişik sürekli davranışlara yön veren köklü inançlardır. Zaman içinde ortaya çıkan değişimler, değer algılarında ve uygulamalarında da değişikliklerin olmasına yol açmaktadır (Oğuzkan, 1982: 45).

Değer, arzu edilen, ilgi duyulan, ihtiyaç duyulan şeydir. Değer kavramı “olması gerekeni” ifade eder, bilimin ve bilginin doğrudan konusu olan ‘olmuş olan’ dan farklıdır. Dolayısıyla değer kavramı, teoriden çok ameli/pratik bir karakter taşır. Yani o, eyleme ve ideale yöneliktir. Bundan dolayı değerler, insanın varlık şartlarıdır, demek yanlış olmaz (Bolay, 2007: 60).

Çelikkaya (1996: 168) değeri; bir toplum, bir inanç, bir ideoloji içinde veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü duyuş, düşünüş, davranış, kural ya da kıymetler olarak tanımlamıştır.

Değer, bir sosyal grubun veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen; onların ortak duygu, düşünce, amaç ve yararını yansıtan genelleştirilmiş temel ahlaki ilke ya da inançlara denir (Kızılcılık ve Erjem: 99).

Özel bir davranış tarzına veya karşıt bir duruma karşılık kişisel ve sosyal tercihlerin durumlarını gösteren inançtır (Rokeach, 1973).

Yukarıda verilmiş tanımlardan yola çıkarak Aydın (2003: 121-144) değerler hakkındaki tanımları şöyle özetler:

- Değerler; inançları içeren ve dolayısıyla da aşkınlıklar taşıyan olgulardır.
- Fertlerin yapıp ettiklerini rasyonelleştirip içselleştirmelerine imkân verirler.
- Genelde ilgi gösterilen, arzu edilen şeylerdir.
- Her alanla ilgilidirler ve ana alanların kendine özgü değerleri vardır.
- Farklı kaynak ve içeriklere sahip olsalar da bir biçimde sosyaldirler.

Değerlerle ilgili tanımları dikkate alırsak şu noktalara temas edildiğini söyleyebiliriz: Eylemlerimizi yönlendiren ilkeler, arzu edilen olgular, çevreye olan duyarlılıklar, kültürel öğeler, toplumun benimsediği kıymetler, topluma anlam veren ölçütler, temel ahlaki ilke ya da inançlar, kişisel ve sosyal tercihleri gösteren ilkeler.

2.2. Değerler Eğitimi

Aydın ve Gürler (2012)'e göre; kişinin değişik durumlarda gösterdiği sürekli davranışlara yön veren köklü inançlara değer denmektedir. İnsanlar hayatlarının her safhasında bilinçli ya da bilinçsiz olarak zihinlerindeki değerleri davranışa dönüştürürler. Dolayısıyla değerler, davranışlarla da yakından ilişkilidir. Eğitim ise bireyin davranışlarında değişiklik oluşturma sürecidir. Bu bağlamda çocuğun davranışları, aile başta olmak üzere, okul ve diğer kurumlar içinde değişmeye başlar. Bu yaklaşımlardan yola çıkarak, değerler eğitimi sosyal yaşamı oluşturan, bireyleri birbirine bağlayan, gelişmeyi, mutluluğu ve huzuru sağlayan, risk ve tehditlerden koruyan ahlaki, insani, sosyal ve manevi değerlerimizin tüm bireylere kazandırılması ve aktarılması sürecidir (MEB, 2010).

Ayrıca değerler eğitimi bireyin kendi kendini tanımasını, kendi ile uyum içinde olmasını, düşünüş ve eylemlerinde tutarlı olmasını sağlayan özelliklerin kazandırılması için bilinçli ve planlı bir öğrenme ortamlarının oluşturulmasıdır. Değerler eğitimi, öğrencilerin iç motivasyonlarını geliştirmelerine, neyin doğru olduğuna yönelik yorum yapmalarına ve bunu davranışa dönüştürmelerine olanak sağlar (Akbaş, 2008, Akt.: Neslitürk, 2013: 12).

2.3. Değerlerin Sınıflandırılması

Değerler üzerinde yapılan araştırmaları ve çalışmalarını daha iyi kavramak ve analiz etmek için farklı sınıflandırmalar yapılmıştır. Bu noktada birçok araştırmacı, değerleri kendi

bakış açılarına ve değerlendirmelerine göre sınıflandırmışlardır. Bu araştırmacılar arasında en çok Rokeach, Spranger ve Schwartz'ın değerler sınıflamaları ön plana çıkmaktadır. Yerli araştırmacılardan da Ülken ve Ketenci'yi verebiliriz.

Rokeach, değerler üzerinde uzun süren çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmaların sonunda değerleri, amaç ve araç değerler olarak ikiye ayırmıştır. Amaç değerler, yaşamın temel amaçlarını (özgürlük, mutluluk, aile güvenliği, barış içinde bir dünya, başarılı olma, bilgelik, dinî olgunluk, eşitlik, gerçek dostluk, güzellikler dünyası, heyecan verici bir yaşam, iç huzur, kendine saygı, rahat bir yaşam, sosyal kabul, ulusal güvenlik, zevk); araç değerler ise bu amaçlara ulaşmada kullanılabilecek davranış tarzlarını (bağımsız olma, bağışlayıcı, cesaretli, dürüst, entelektüel, geniş görüşlü, hırslı, itaatkâr, kendini kontrol eden, kibar, kendine hâkim, mantıklı, neşeli, sevecen, sorumluluk sahibi, temiz, yardımsever, yaratıcı olma) içermektedir (Akbaş, 2004: 30).

Tablo 2.1: M. Rokeach'a Göre Değerler Sınıflaması

Amaç Değerler	Araç Değerler
Aile güvenliği	Bağımsız olma
Barış içinde bir dünya	Bağışlayıcılık
Başarılı olma	Cesaret
Bilgelik	Dürüstlük
Dinî olgunluk	Entelektüellik
Eşitlik	Geniş görüşlülük
Gerçek dostluk	Hırslılık
Güzellikler dünyası	İtaatkârlık
Heyecan verici bir yaşam	Kendini kontrol etme
İç huzuru	Kibarlık
Kendine saygı	Kendine hâkim olma
Mutluluk	Mantıklılık
Gerçek sevgi	Neşelilik
Özgürlük	Sevecenlik
Rahat bir yaşam	Sorumluluk sahibi olma
Sosyal kabul	Temizlik
Ulusal güvenlik	Yardımseverlik
Zevk	Yaratıcılık

Spranger, değerleri bilimsel, ekonomik, estetik, sosyal, politik ve dini değerler olmak üzere 6 farklı ana gruba ayırmıştır. MEB değerler sınıflandırması ile Spranger'in sosyal değerler sınıflamasındaki bazı değerler benzerlik göstermektedir.

Tablo 2.2: Spranger'e Göre Değerler Sınıflaması

Bilimsel Değer	Gerçeğe, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir. Bilimsel değerleri olan insan deneysel, eleştirici, akılcı ve entelektüeldir.
Ekonomik Değer	Yararlı ve pratik olana önem verir. Ekonomik değerlerin hayatta önemszenmesi gerektiğini belirtir.
Estetik Değer	Simetri, uyum ve forma önem verir. Birey hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanatın toplum için zorunluluk olduğunu düşünür.
Sosyal Değer	Başkalarını sevme, yardım ve bencil olmama esastır. En yüksek değer insan sevgisidir. Bu insan sevgisini insanlara sunar. Bencil değildir.
Politik Değer	Her şeyin üstünde kişisel güç, etki ve şöhret vardır. Kuvvetle ilgilidir.
Dinî Değer	Evreni bir bütün olarak kavrar ve kendisini onun bütünlüğüne bağlar. Din uğrunda dünyevî hazları feda eder.

Schwartz'ın değer tanımlaması “İnsanın yaşamında ona kılavuzluk etmeye hizmet eden, arzulanan, durumlar ötesi hedefler” biçimindedir. Burada değerlerin durumlar ötesi olma özelliği, onun kapsamının genişliğini, sürekliliğini ve önemini ön plana çıkartmaktadır (Schwartz, 1996:2). Schwartz, değerleri sınıflandırmada daha geniş bir yelpaze kullanmıştır. Schwartz, sınıflandırmasında *güç, başarı, hazcılık, uyarılım, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma ve güvenlik* olmak üzere on tane değer grubu belirlemiş ve her bir değer grubu için de çeşitli değer beklentileri oluşturmuştur (Akbaş, 2004: 34, Akt.: Kunduroğlu, 2010: 14).

Tablo 2.3: Schwartz'a Göre Değerler Sınıflaması

Açıklama	Değerler	Kaynaklar
Güç: Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerine denetim gücü	Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, insanlar tarafından benimsenmek	Etkileşim Grup
Başarı: Toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi	Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak	Etkileşim Grup
Hazcılık: Bireysel zevke, hazza yönelim	Zevk, hayattan tat almak.	Organizma
Uyarılım: Heyecan ve yenilik arayışı	Cesur olmak, değişken ve heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak.	Organizma
Özyönelim: Düşünce ve eylemde bağımsızlık	Yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak	Organizma Etkileşim
Evrenselcilik: Anlayışlılık, hoşgörü ve tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek	Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adâlet, eşitlik, dünyada barış istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olmak, çevreyi korumak	Grup Organizma
İyilikseverlik: Kişinin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme	Yardımsaver olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak	Organizma Etkileşim Grup
Geleneksellik: Kültürel ya da dinsel töre ve fikirlere saygı ve bağlılık.	Alçak gönüllü olmak, dindar olmak, hayatın bana verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı olmak (Dünyevî işlerden el ayak çekmek).	Grup
Uyma: Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlandırılması	Kibarlık, itaatkâr olmak, anne-babaya ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek.	Etkileşim Grup
Güvenlik: Toplumun, var olan ilişkilerin ve kişinin kendisinin huzuru ve sürekliliği.	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek. Temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek (Bağlılık duygusu, sağlıklı olmak).	Organizma Etkileşim Grup

Yerli araştırmacılarından ise Hilmi Ziya Ülken; değerleri İçkin Değerler (Kavramlar, duygular ve eşya ile münasebetten doğan ve bilinçle çevrelenen değerler), Aşkın Değerler (Kişilerarası ilişkilerden meydana gelen değerler) ve Normatif Değerler (Kişilerden doğan sözler, şeyler ve eylemlerin birbirleriyle değişiminden doğan değerler) olmak üzere üç gruba ayırmaktadır.

Tablo 2.4: Felsefeci ve Toplumbilimci Hilmi Ziya Ülken'e Göre Değerler Sınıflaması

1	İçkin Değerler	Kavramlar, duygular ve eşya ile münasebetten doğan ve bilinçle çevrelenen, "inanma"dan daha çok "bilme"nin hâkim olduğu değerlerdir. İçkin değerlerin bir kısmı, değer vermenin öznesi durumundaki bilincin eşya ile ilişkisinden doğan değerlerdir (teknik değerler). Bir kısmı, duyguya ve duyuşa bağlı kavradığımız şeylerle ilgili olarak ortaya çıkan sanat değerleridir ve yine bir kısmı temelini doğrudan doğruya şuurun verilerinde bulan düşünce (bilgi) değerleridir.
2	Aşkın Değerler	Kişilerarası ilişkilerden meydana gelirler. Bireyin sosyal çevresiyle etkileşmesinden doğan değerler, kişilerarası değerlerdir; bilgiden çok, inanma üzerine kuruludur. Bu değerler ahlâk ve dindir.
3	Normatif Değerler	Kişilerden doğan sözler, şeyler ve eylemlerin birbirleriyle değişiminden doğan değerlerdir ki, eylem, eylem ile karşılaştırılınca ölçü hukuk olur; söz, sözle değiştirilince ölçü dil olur; eşya, eşya ile değiştirilince ölçü iktisat olur. Bu değerler de normatif değerlerdir.

Aynı şekilde Ketenci (1997), çalışmasında değerleri altı başlıkta toplayarak; insani değerler, toplumsal değerler, etik değerler, millî değerler, evrensel değerler, İşlâmi değerler, tarihî- turistik değerler şeklinde sınıflandırmıştır.

Tablo 2.5: Ketenci'ye Göre Değerler Sınıflaması

İnsani Değerler	Dil, bilgi, sanat
Toplumsal Değerler	Adalet, laiklik
Etik Değerler	Adil olmak, dürüst olmak
Milli Değerler	Burjuva değerleri, batılı-doğulu değerler
İşlami Değerler	Din, ahlak
Tarihi-Turistik Değerler	Tarih bilinci, turistik bilinç

Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini; beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmektir (<http://mevzuat.meb.gov.tr>, erişim tarihi: 02.05.2015).

Bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı tüm resmî ve özel okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okul/kurumlardaki öğrencilere olumlu tutum ve davranış kazandırma amacıyla değerler eğitimi yönergesini yayınlamıştır. <http://mebk12.meb.gov.tr> sitesinden yayınlanan ve araştırmamız için en kapsamlı olduğunu düşündüğümüz MEB'in Değerler Sınıflandırmasını ele aldık.

Tablo 2.6: MEB'e Göre Değerler Sınıflandırması

Sevgi	Aile birliğine önem verme
Sorumluluk	Bağımsız ve özgür düşünebilme
Saygı	İyimserlik
Hoşgörü, duyarlılık	Estetik duyguların geliştirilmesi
Özgüven	Misafirperverlik
Empati	Vatanseverlik
Adil olma	İyilik yapma
Cesaret	Çalışkanlık
Nazik olma	Paylaşımçı olma
Arkadaşlık	Şefkat - merhamet
Yardımlaşma	Selamlaşma
Temizlik	Alçak gönüllülük
Doğruluk, dürüstlük	Kültürel mirasa sahip çıkma
Fedakârlık	

Değerler sınıflandırmasında yer alan araştırmacılardan Spranger, Ketenci ve Emiroğlu'nun bazı noktalarda benzerlik gösterdiği görülmektedir. Üç araştırmacı da değerleri 6 temel gruba ayırmıştır. Aynı zamanda Spranger'in toplumsal ve İslami değerler gruplaması, Ketenci'nin sosyal ve dinî değerler gruplaması ve Emiroğlu'nun Dini, Ahlaki Eğitim ve Sosyal Eğitim gruplaması birbirine benzerlik göstermektedir.

Schwartz ve Hilmi Ziya Ülkenin değerler sınıflandırmaları arasında birçok farklılıklar öne çıkmaktadır. Schwartz, değerleri 10 gruba, Hilmi Ziya Ülken ise 3 gruba ayırmaktadır.

Schwartz değerleri genelde bireysel değerler, Hilmi Ziya Ülken ise değerleri hem bireysel hem de toplumsal değerler olarak ele almaktadır.

Rokeach'ın değerler sınıflandırması ile MEB'in değerler sınıflandırması birbirine yakınlık göstermektedir. İki sınıflandırmada da “başarılı olma, eşitlik (adalet), gerçek dostluk (arkadaşlık), bağımsız olma (bağımsız ve özgür düşünebilme), bağışlayıcılık (şefkat, merhamet), dürüstlük, temizlik, yardımseverlik” değerleri ortak olarak ele alınmıştır. MEB değerler sınıflandırmasında 27 değer, Rokeach'ın değerler sınıflandırmasında ise 36 değer yer almaktadır.

2.4. Değerlerin İşlevleri

Değerler, bireylerin düşünce, davranış ve yapıtlarında birer ölçüt olarak ortaya çıkarlar ve toplumsal bütünlüğün ayrılmaz bir ögesini oluştururlar. Bireyler içinde yaşadıkları toplumun ve kültürün değerlerini genellikle benimseyip bunları muhakeme ve seçimlerinde birer ölçüt olarak kullanarak daha iyi, daha doğru veya daha adil gibi genel yargılara varma olanağı bulur (Tolan, 1996: 233, Akt.: Biçer, 2013: 7).

Değerler, bireyin hayatında işaret levhaları gibidir. Tehlikeli eğilimlerde, kaygan zeminlerde bireylerde hazır bulunuşluk oluşturup yol gösterir. Değerler göz ardı edilerek yaşandığında olumsuzluklar yaşanması kaçınılmazdır. Bununla birlikte değerler, kişinin varlık sebebinin farkında olmasını, yakın ve uzak çevresinde gelişen olayları, durumları anlamlandırmasını, değerlendirmede ölçütler oluşturmasını sağlar. İnsanlar değerler sayesinde mensubiyet bilincine ulaşır, bir olur ve birlikte yürür. Değerlerin aktarımı ve etkin olarak hayata geçirilmesi ne kadar güçlü olursa hedeflere ulaşma o oranda başarılı olur (Aydın ve Akyol, 2012: 6).

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Milli Eğitiminde Değerler Eğitiminin amaçları şu şekilde verilmiştir:

1. Öğrencilere, Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsetme; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine, insan hakları, çocuk hakları ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma, başkalarının haklarına saygı duyma, görevini yapma ve sorumluluk yüklenebilen birey olma bilincini kazandırmak,
2. Öğrencilerin, millî ve evrensel kültür değerlerini tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini sağlamak,
3. Öğrencileri, kendilerine, ailelerine, topluma ve çevreye olumlu katkılar yapan, kendisi, ailesi ve çevresi ile barışık, başkalarıyla iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışan, hoşgörülü ve paylaşmayı bilen, dürüst, erdemli, iyi ve mutlu vatandaşlar olarak yetiştirmek,
4. Öğrencilere bireysel ve toplumsal sorunları tanıma ve bu sorunlara çözüm yolları arama alışkanlığı kazandırmak,

5. Öğrencilere, toplumun bir üyesi olarak beden ve ruh sağlığının yanı sıra ailesinin ve toplumun sağlığını korumak için bilimsel süreçlere ve ahlakî değerlere uygun olarak karar verme alışkanlığını kazandırmak,
6. Öğrencilerin kendilerine güvenen, sistemli düşünebilen, plânlı çalışma alışkanlığına ve eleştirel bakış açısına sahip, estetik duyguları gelişmiş bireyler olmalarını sağlamak,
7. Öğrencilerin kendisine, ailesine ve topluma karşı sorumluluk duyabilen, üretken, ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunabilecek yapıda bireyler olarak yetiştirilmesini sağlamak,
8. Öğrencilerin kişisel, toplumsal tüm kaynakları ve zamanlarını etkin, yerinde ve verimli kullanmalarını sağlamak,
9. Öğrencilere temel insanî değer ve erdemleri kazandırma, değerlere karşı duyarlılık oluşturma ve onları davranışa dönüştürme konusunda yardımcı olmak,
10. Öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırmak,
11. Öğrencilere Türk dilini sevdirecek, dilimizdeki yozlaşmaların önüne geçilmesini sağlamak,
12. Her öğrencinin biricik ve tek olmasını, bu tek ve biriciklerin çoklar olabilmesini ve okullarımızı çoklar içinde özel olmayı sağlayan bir yaşam merkezi durumuna getirmeyi sağlamak,
13. Öğrencilerimizin millî, manevî ve evrensel değerleri hayata geçirmelerini sağlayarak toplumsal dayanışma ve bütünleşmeye katkı sağlamak,
14. Değerlerimizin gelecek nesillere aktarılmasındaki önemli görevi yerine getirerek artan ve değişen risk ve tehditlerden bireysel ve toplumsal korunmayı sağlamak.

(http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/10/05/743046/dosyalar/2013_02/24015229_deerlereitimiynergesi.pdf, erişim tarihi: 02.05.2015).

2.5. Değerler Eğitimi ve Öğretimi Üzerine Yaklaşımlar

Okullarda değer eğitiminin nasıl yapılması gerektiği konusunda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlarda, bireyde değerlere yönelik bilişsel ve duyuşsal farkındalık yaratmak sonrasında bu farkındalığı davranışa dönüştürmek amaçlanmaktadır. Okullarda seçilen değerler, öğrencilere geleneksel telkin yöntemiyle aktarılabilmesi gibi değer açıklama yaklaşımı ile öğrencinin kendi değerlerinin farkına varması sağlanarak da öğretilebilir. Ayrıca öğrencinin değerlerini anlamada değer analizi ve ahlaki muhakeme/ahlak ikilem durumları yaklaşımları kullanılabilir (Kunduroğlu, 2010: 15-17).

Değerlerin öğretilmesindeki yaklaşımları ana hatlarıyla, birlikçi ve çoğulcu olmak üzere ikiye ayırabiliriz. Birlikçi anlayışlara göre değerlerin doğrudan öğretimi veya aktarımı söz konusuysen, çoğulcu anlayışlarda bilişsel süreçler önemlidir ve değerlerin benimsetilmesinden çok değerlerin sunumu ve tartışılması söz konusudur. Ülkemizdeki değer eğitimi uygulamaları, bu iki yaklaşımın karışımı bir anlayışla devam etmektedir. Değer öğretiminde, doğrunun tek olduğuna ve bunu yeni yetişen çocuk ve gençlere öğretmek gerektiğine inanıyorsak birlikçi bir anlayışa sahibiz demektir. Bu anlayışta olanlara göre, büyükler (anne baba, öğretmen), çocuklara, değerleri açıklamalı, telkin etmeli ve

benimsetmeye çalışmalıdır. Bu anlayışa karşı olanlar, doğrunun tek olmadığı ve çoğulcu toplumda öğretmenler, ancak değerleri ortaya çıkarıp ve seçimi öğrencinin kendisine bırakmakla görevlidir, kanaatine sahiptir (Aydın, 2013: 1).

2.6. Değerler Eğitiminin Önemi

Değerler eğitiminin amacı, çocuğun doğuştan getirdiği en iyi tarafı ortaya çıkarmak; kişinin her yönüyle gelişmesini sağlamak; insani mükemmelliğe ulaşmasına yardımcı olmak; bireyi ve toplumu kötü ahlaktan korumak ve kurtarmak, bunun yanında iyi ahlakla donatmak ve devamını sağlamaktır. Bu nedenle, çocuklara ahlaki ve ahlaki olmayan özellikler hakkında doğru bilgiler verilmeli, sağlam kanaatler oluşturulmalıdır. Çocuklara yüksek fikirler verilmeli ki yüksek duygular meydana gelsin. Doğrunun öğretilmesi ile yüksek fikirler oluşur (Aydın ve Akyol, 2012: 16).

Türk Millî Eğitiminin temel amaçlarında eğitimin yetiştirmek istediği insan tipi ve değerler eğitimiyle ilgili unsurlar şunlardır: Türk milletinin millî, ahlâkî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişileri toplumun üyesi olarak yetiştirmek. Bu unsurlar eğitimin bilgi ve beceri ötesinde davranış kazandırma göreviyle ilgilidir. Davranışların temelinde değerler vardır bu sebeple değerler eğitiminin etkin bir şekilde işe koşulması toplumun devamı için önem arz etmektedir (Akyol, 2010: 41).

Dünyanın farklı yerlerinde değer eğitimi ile ilgili uygulamalar gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Değerlerin öğretimi konusunda ise okul unsuru ön plana çıkmaktadır. Değerler, sınıflarda açıkça ve okulun ve toplumun etkinlikleri, ilişkileri aracılığıyla öğretilir. Okullarda temel değerler insanların nasıl iletişim kurduğunu, nasıl bir arada çalıştığını ve kararlar verdiğini etkiler. Bu temel değerler ise bölümün ve okulun politikalarına, prosedürlerinde yansıtılır. Değerler öğrenci refahına ve disiplinine rehberlik eder. Ayrıca, okulun ebeveynlerle nasıl iletişim kurmasına ve karar verme sürecine yetkililerin, öğrencilerin ve ebeveynlerin katılmalarına yardım eder. Bunun yanında öğrencilere sağlanan öğrenme deneyimlerine ve bunların nasıl sağlandığına rehberlik eder. Değerler okul toplumunda bütün bireysel ve grupsal karar verme sürecine katkı sağlar (Biçer, 2013: 17).

2.7. Değerler Eğitimi ve Aile

Aile, değerler eğitiminin başlangıç noktasıdır. Çocuk, değerleri ilkin aileden alır ki bu eğitim; kişilik gelişiminin, değer oluşumu ve toplumsallaşma temelini atıldığı kritik dönemlere rast gelir. Aile çocuk için eşsiz bir eğitim yeridir. Çocukların davranış biçimi kazanmasında, değerleri tanınması ve içselleştirmesinde ilk kurumdur. Aile, çocuğun doğuştan getirdiği güzel duyguların uyandırılması ve doğru, güzel, iyi davranışların kazandırılması yoluyla değerler eğitimi görevini yerine getirir (Aydın ve Akyol, 2012: 27).

Değerlere temel teşkil eden evrensel değerlerden biri de sevgidir. Yarımın dünyasına yön verecek çocuğun sevgiden özellikle de anne sevgisinde uzak kalmaması için aileye özel önem atfetmek gerekir. Gerek amaç, gerekse yöntem olarak sevgiden özellikle de anne sevgisinden mahrum kalan çocuk, diğer ihtiyaçları giderilse bile dokunma ve sevmeye ihtiyacı doyurulmadığı için psikolojik açıdan tutarsız davranışlar gösterebilir. Bu konuda yetiştirme yurtlarındaki öğrenciler iyi bir örneklik teşkil eder. Diğer bir örnek ise Sovyetler Birliği'nde Stalin döneminde aile kurumunun ortadan kaldırılması girişiminin doğurduğu olumsuz etkilerdir (Sönmez, 2003: 68-69).

Aileler değer eğitiminde aşağıdaki ilkelere de dikkat etmelidir (Aydın, 2011).

1. Aile bireyleri birlikte hareket etmelidir.
2. Kitle iletişim araçlarının zararlarından korunmalıdır.
3. İyi veya kötü davranışlar hakkında bilgi verilip açıklama yapılmalıdır.
4. Çocuk kandırılmamalı, verilen söz tutulmalıdır.
5. Sevgi ve şefkatle davranılmalıdır.
6. Hoşgörülü ve yumuşak davranılmalıdır.
7. Çocuk, aşağılanmaktan, olumsuz sıfat ve tanımlamalardan uzak tutulmalıdır.
8. Çocuğa, iyi bir benlik kazandırılmalıdır.
9. Çocuğa, kendine güven duygusu kazandırılmalıdır.
10. Çocuğa her şeyi yasaklamak yerine alternatifler sunulmalıdır.
11. Çocuğun iyi, doğru, güzel davranışları teşvik edilmelidir.
12. İstenmeyen davranışlar düzeltilmelidir.
13. Çocuklar, yaptığı davranışlar üzerine düşündürülmelidir.
14. Çocuğun yaşına uygun olmayan kurallar koyulmamalıdır.
15. Çocuğun duyguları anlaşılmalı çalışılmalıdır.
16. Çocuğun duygularını ifade etmesine imkân verilmelidir.
17. Çocuğa duygularını kontrol etmesi öğretilmelidir.
18. Çocukların soruları ciddiye alınmalıdır.
19. Çocuklar yavaş yavaş iş yapmaya alıştırmalıdır.
20. Çocuğun örnek alabileceği kahraman ve idealler gösterilmelidir.
21. Çocukların korkuları küçümsenmemelidir.
22. Hikâye ve masallardan yararlanılmalıdır.
23. Atasözleri ve veciz sözlerden yararlanılmalıdır.
24. Çocuk, başkalarıyla kıyaslanmamalıdır.
25. Çocuğun bazı şeyleri deneyerek öğrenmesine fırsat vererek girişimciliği desteklenmelidir.
26. İyinin, güzelin, başarının zevki tattırılmalı, kötünün, yanlışın zevki tattırılmamalıdır.
27. İstekler bağırıp çağırılmadan iletmeye çalışılmalıdır.
28. Yılmadan sabırla eğitime devam edilmelidir.
29. Körü körüne çocuk yetiştirme yöntemlerine bağlanılmamalıdır.

2.8. Değerler Eğitimi ve Okul

Okullar, ailede kazanılan değerlerin daha da pekiştirileceği ve yeni bazı değerlerin kazanılacağı ortamlardır. Ailede olduğu gibi okulda da değerler eğitiminin yaşantıların bir parçası haline getirilerek verilmesi en uygun olan yoldur (Hükelekli, H. ve Gündüz, 2007: 389). Bu yol; öğretmeyi, model olmayı, karakter özelliklerini teshil etmeyi, ahlaki erdemleri, toplum değerlerini ve ortak geleceğimizin bağlı olduğu sorumlulukla kendini yönlendirmeyi kapsar (Aydın ve Akyol, 2012: 44).

Eğitimde birtakım nesnelere karşı olumlu veya olumsuz duyguların kazandırılması, toplum ve tabii ki devlet tarafından istenilen değerlerin nesillere aktarılması hedeflenir (Bacanlı, 2006: 14).

Okullardaki değerler eğitiminin amaçlarından biri, öğrencilerde sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik oluşturmaktır. Diğer bir amacı ise “her öğrenciyi hem ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamak, hem de “iyi insan”, “iyi vatandaş” olmalarını sağlamak için gerekli bilgi, beceri, tutum, davranış ve alışkanlıklar kazandırıp, onları kendi ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmektir. Bu birinci amaç, yani, “öğrencilerde sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik oluşturmak”, esasen eğitimin en temel amacıdır. Zira o olmadan, belirlenmiş diğer amaçlara ulaşılsa bile çok fazla bir anlam ifade etmez (Aydın ve Akyol, 2012: 47).

2.9. Değerler Eğitimi ve Öğretmen

Öğretmenler, çocukların davranışlarının gelişiminde aileden sonra en önemli konumda yer almaktadır. Bu nedenle öğretmenlere özellikle de değerlerin çocuklara aktarımı noktasında önemli görevler düşmektedir. Değer kazanımına ait etkinliklerde her zaman olumlu gördüğü davranışları, hareketleri veya sözleri beğenme ilkesiyle hareket etmelidir. Aynı şekilde çocuklarda görülebilecek olumsuz davranışları ya da tutumları çocukları üzmeyecek, kırıcı olmayacak şekilde düzeltme yollarına başvurmalıdır.

Değerler eğitimi kapsamında öğretmen, öğrencileri için farklı etkinlikler düzenleyebilir. Örneğin, değerlerle ilgili afişler öğrencilerin sürekli görebilecekleri yerlere asılabilir, resim ve kompozisyon yarışmaları düzenlenebilir, değer yargılarını içeren tiyatro ve skeçler oynatılabilir, şarkı ve şiirler söylenebilir, çocukların seviyelerine uygun filmler seyrettirilebilir. Böylece değerler eğitimi ve öğretimiyle ilgili öğrencilerin zihinlerinde daha somut ve kalıcı izler oluşturulmuş olur.

2.10. Türkçe Öğretiminde Değerler Eğitimi

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın hazırlanmasında yapılandırıcı yaklaşım, çoklu zekâ yaklaşımı, öğrenci merkezli eğitim, bireysel farklılıklara duyarlı eğitim, tematik sarmal

ve beceri yaklaşımı gibi günümüz eğitim yaklaşım ve modelleri göz önünde bulundurulmuştur (MEB, 2009).

Bilgi çağını yaşayan dünyamızda birey ve toplumun geleceği, bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerine bağlı bulunmaktadır. Bu becerilerin kazanılması ve hayat boyu sürdürülmesi çağdaş bir eğitimi gerektirmektedir. Bu süreçte uygulanan eğitim yaklaşımları ve programları büyük önem taşımaktadır (Biçer, 2013: 20-21).

Türkçe dersi, milli kültür, milli benlik, değer ve bilgi aktarımının yanı sıra becerilerin (MEB, 1998: 4) geliştirilmesini hedeflemesi açısından değer eğitiminin etkili bir biçimde yapılabileceği derslerin başında gelir. Bu durum Yaman vd. tarafından şu biçimde ifade edilmiştir: “21. yüzyılın yetiştirmeyi amaçladığı bireylerin taşıması gereken temel becerilerin başında milli, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma; kişisel ve sosyal değerlere önem verme ve estetik zevk kazanma becerileri gelmektedir. Öğrencilerin söz konusu becerileri kazanmasında Türkçe derslerinin ayrı bir yeri vardır. Türkçe derslerinde, farklı edebi eserler aracılığıyla öğrencilerin konuşma, yazma, okuma ve dinleme becerileri geliştirilmesi hedeflenmekte ayrıca incelenen eserlerdeki değerler öğrencilere aktarılmaktadır.” (Yaman vd., 2009: 105).

2.11. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi

Hun İmparatorluğu (MÖ III. - MS I. yy.) döneminden beri bilinen, (Kök)Türk (MS VI - VIII. yy.) dönemiyle birlikte yazılı metinlerle izlenebilen Türkçe, öğretimi söz konusu olduğunda bu kadar uzun bir geçmişe sahip değildir. İlk ve Orta Çağ boyunca Türkçenin sistemli bir biçimde öğretilip öğretilmediği konusunda açık ve kesin bilgiler bulunmamaktadır. (Ağar, 2004: 1).

Çin kaynaklarının IV-V. yüzyılda Çin’de kurulan Hun devletleriyle ilgili verdiği bilgilerde Hunların yazıya geçmiş oldukları anlatılır. Hunların o dönemde yazı dilleri olmadığından Çinceyi kullanarak kendi tarihlerini ve kabul ettikleri Budizm’le ilgili çeşitli kitapları yazdırmakta da gecikmemişlerdir. (Baykuzu, 2008).

Orhun yazıtlarında Türkçenin yabancılar tarafından öğrenildiğine dair izlere rastlanmaktadır. Başta Çinliler olmak üzere Tibet, Soğd ve Bizans gibi Türklerin ilişkide bulunduğu milletler arasında Türkçeyi öğrenen kimselerin olduğu açıktır. (Biçer, 2011: 111)

Uygur dönemde Moğolların kendi alfabeleri olmadığı için yazıyı Uygur yazıcılarından öğrendikleri düşünülmektedir. Moğolların yazıyı Uygur yazıcılarından öğrenmeleri bir anlamda, Uygurların yabancılar Türkçe öğretimi konusunda deneyim sahibi olduklarını da göstermektedir. (Caferoğlu, 1984; Akt.: Biçer, 2011: 113).

Karahanlı döneminde Türkçe konusundaki gelişmelerden biri Yusuf Has Hacib'in Kutadgu Bilig adlı eseridir. Yazar bu eserinde Türkçe kelimelerle İslam diniyle ilgili bir metin kurmuş ve adeta bir kurucu gibi davranarak din dilinin temelini atmaya çalışmıştır (Türk, 2012: 36). Karahanlılar döneminde Türkçenin yabancılara öğretimi konusunda bilinen ilk yazılı eser Kaşgarlı Mahmud'un yazmış olduğu Divanü Lügati't-Türk'tür. Kaşgarlı bu eserini Araplara Türkçeyi öğretmek amacıyla Arapça olarak kaleme almıştır; ancak Kaşgarlı Mahmud'un kullandığı örnekler Türkçedir.

Kıpçak döneminde yabancılara Türkçe öğretimi konusunda büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Belirli bir sistematığe dayanan, nitelikli Türkçe öğretim kitapları bu dönemde hazırlanmıştır. Memluk devletinin yönetici ve ordu kesimi Türk olduğu için Türkçeye ve Türkçenin öğretimine oldukça fazla önem verilmiştir. Bu dönemde Türkçeye olan ilginin artması Arapların da Türkçeyi öğrenmelerini sağlamıştır. (Biçer, 2011: 116).

Büyük Selçuklu Devleti zamanında -devletin belki bir cihan devleti olma siyasetini gütmekten dolayı- Türkçe ikinci planda kalmıştır. Bu dönemde halk, medreselerde Arapça ve Farsça tahsil görmüş ve yine bu dillerle ilim ve edebiyat yapılan muhitlerde bulunmuşlardır (Ercilasun, 2007: 433).

Çağatay döneminde birçok gramer kitabı ve sözlük yazılmıştır. Ancak yazılan bu eserlerin tamamına yakını ana dili öğretimine ilişkindir. Sadece Ali Şir Nevaî'nin yazmış olduğu Muhakemetü'l-Lügateyn adlı eser diğerlerinden farklı bir niteliğe sahiptir. Nevaî, eserinde Farsçaya karşı Türkçeyi savunarak Farsçanın Türkçeden üstün olmadığını ve Türkçeye eşit derecede olduğunu kanıtlamaya çalışmıştır (Biçer, 2011: 123).

Osmanlı döneminde yabancılara Türkçe öğretimi çalışmaları devşirme yolu ile Yeniçeri Ocağına alınan Hristiyan çocuklarına Türkçe öğretilmesiyle başlatılabilir. Balkanlar'a geçildikten sonra yapılan savaşlarda tutsak edilen Hristiyanların bir kısmının, kendiliğinden Müslümanlığa geçerek Türkçe öğrendikleri görülmektedir. Balkanlarda yaşayan yerli halktan Türkçe öğrenenlerin sayısı da az değildir (Karal, 2001: 31).

Cumhuriyet dönemine gelindiği zaman, 12 Temmuz 1932'de Türkçeyi incelemek ve Türkçenin gelişmesi için çalışmalarda bulunmak amacıyla Türk Dil Kurumu (TDK) kurulmuştur.

Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili sistemli çalışmalar Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER)'nin kurulmasıyla başlamıştır. İlk olarak 1984'te Ankara Üniversitesi, daha sonra 1994'te Gazi Üniversitesi, Bolu İzzet Baysal Üniversitesi ve Ege Üniversitesine bağlı Türkçe Öğretim Merkezleri faaliyete geçirilmiştir. YÖK'e bağlı birçok üniversite Türkçe Öğretim Merkezi açmıştır. Bunun dışında yabancılara Türkçe öğretim faaliyetlerinde bulunan diğer önemli bir devlet kurumu ise Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA)'dır. TİKA özellikle yurt dışındaki yabancı üniversitelerin bünyelerinde bulunan Türkoloji bölümleri ile işbirliği yaparak onlara ders materyali ve öğretim üyesi desteğinde bulunmaktadır (Arslan, 2012: 181).

Günümüzde ise Türkiye’de Türkçe öğretimi, üniversitelerin veya farklı kurumların yabancılara Türkçe öğretim merkezleri / birimleri tarafından, büyük oranda da eğitim fakültelerinin Türkçe Eğitimi Bölümleri tarafından yürütülmektedir. Türkçe öğretimi ile ilgili önemli kurumların / merkezlerin / birimlerin bazılarını şu şekilde verebiliriz:

Ahmet Yesevi Üniversitesi Hazırlık, Dil Öğretim Merkezi Türk Dili Bölümü, Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi (Ankara TÖMER), Atatürk Üniversitesi Dil Öğretim Merkezi (DİLMER), Boğaziçi Üniversitesi Dil Merkezi, Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türkçe Öğretimi Birimi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Uzaktan Türkçe Öğretim Programı, Fatih Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (FÜSEM), Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi (Gazi TÖMER), Hacettepe Üniversitesi Dil Öğretimi, Uygulama ve Araştırma Merkezi (HÜDİL) Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA), Yunus Emre Vakfı... (Alyılmaz, 2010: 729-730).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler, kategorileştirilerek betimsel olarak incelenmiştir.

Nitel araştırma, gözlem görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanır. Başka bir deyişle nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 19). Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Özellikle basılı materyallerde doküman incelenmesi, kaçınılmaz olan bir veri toplama tekniğidir. (Madge,1965: 75).

3.2. Evren ve Örneklem

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında üç farklı yayınevinden yararlanılmıştır. Bu yayınevlerinden temin edilen 14 ders kitabı ve 8 çalışma kitabı araştırmanın evrenini, bu kitap setlerinde yer alan 517 metin de araştırmanın örneklemine oluşturmaktadır.

İncelenen bu eserlerdeki metinlerde geçen değerlerle ilgili veriler tasnif edilerek tablolarla ortaya konmaya çalışılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Araştırmada öncelikle, yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan kitap setleri (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) Dilset, TÖMER, Dilmer adlı yayınevlerinden alınarak elde edilmiştir. Bunun dışında değerler ve yabancılara dil öğretimiyle ilgili yapılan tezler, makaleler, kitaplar taranmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan ders ve çalışma kitaplarında yer alan tüm metinler tek tek okunup değerler, fişleme yöntemi ile kaydedilmiştir. Daha sonra elde edilen değerler MEB değerler sınıflandırmasına göre tasnif edilmiştir. 27 başlık altında sınıflandırılan bulgular yorumlanarak farklı sonuç ve öneriler ortaya konmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. Bulgular ve Yorumlar

4.1. MEB'in Değer Sınıflandırmasına Göre Bulgu ve Yorumlar

Bu çalışma kapsamında ele aldığımız metinlerdeki değerler incelenirken sadece o değerlerin birebir cümle içerisinde geçmesi dikkate alınmayıp cümledeki bağlamı da göz önünde bulundurularak bulguların tespit edilmesine çalışılmıştır.

4.1.1. Sevgi Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 2081)'te sevgi şu şekillerde tanımlanır: “İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelen duygu.” Felsefe Terimleri sözlüğünde ise sevgi “1. (Genel olarak) Hoşa giden bir şeye eğilim; tutkuya dek varabilen bir ruh durumu. Türlü biçimleri: a. Karşı cinse karşı duyulan sevgi. b. Çocuğa karşı duyulan sevgi. c. Bir nedene dayandırılmayan duygudaşlık (sympathie), d. Uzun süre içinde oluşup gelişen kişisel gönül dostluğu, e. Doğaya vb. lerine duyulan sevgi. 2. (Felsefede) Eski Yunan felsefesinde sevgi evrende birleştirici ilkedir (Empedokies), Platon'da güzele duyulan sevgi (Eros) ideaların bilgisine götüren yoldur. Hıristiyanlıkta: yardım elini uzatma anlamındaki sevgi (Caritas) ve hastalara, acı çekenlere, yoksullara duyulan sevgi (agape), yakın sevgisi, giderek hiç bir ayırma yapmaksızın tüm insanlara gösterilen sevgi (insanlık sevgisi) ve Tanrı sevgisi; çağımızda MaxScheler'in felsefesinde sevgi temel kavramlardan biridir; Scheler'in baş sorunu olan kişiliğin asıl özü sevgi olduğu gibi, insanları birbirine bağlayan da sevgidir; kendi içine çekilmiş ayrık yaşayan kişi değil, dünyaya ve insanlara sevgi ile yönelen kişi, yine böyle kendisi gibi sevebilen kişilerle kendini bir-duyan kişi değer taşır.” şeklinde tanımlanmıştır.

İnsanı insan yapan temel değerlerden biri olan sevgi hayata olan inancı artıran, zorluklara göğüs gelebilmeyi kolaylaştıran, son derece güçlü bir duygudur. Birbirine karşı sevgi duyan insanlardan oluşan bir toplum her bakımdan güçlüdür. Çünkü sevgi içerisinde saygı, hoşgörü, yardımseverlik, dayanışma, misafirperverlik gibi birçok değeri barındırarak görünmeyen bir bağla insanları birbirine bağlar. Sevgisizlik ise beraberinde acımasızlığı, umutsuzluğu, savaşı, bencilliği getirir. Kimseyi sevmeyen ya da kimse tarafından sevilmeyen insanlar hayatları boyunca yalnız kalır ve gerçek mutluluğu asla yaşayamaz (Kumbasar, 2011: 157).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen sevgi değeriyle ilgili bulgular:

Ben arkadaşlarımı ve okulumu çok seviyorum (Lale Türkçe Ders Kitabı-1, Ben Bağdat'ta Yaşıyorum, s. 71).

Biz, büyük ve kalabalık bir aileyiz. Ben ailemi çok seviyorum (Lale Türkçe Ders Kitabı-1, Ayşe'nin Ailesi, s. 83).

Şu an bir hastayı muayene ediyorum. Mesleğimi çok seviyorum. Bence doktorluk, çok faydalı bir meslek (Lale Türkçe Ders Kitabı-1, Meslekler, s. 94).

Bence polislik çok yorucu ve tehlikeli bir meslek. Fakat ben işimi çok seviyorum (Lale Türkçe Ders Kitabı-1, Meslekler, s. 94).

İbrahim Bey şu an okulda. Sınıfta öğrencilere ders anlatıyor. O, öğretmenlik mesleğini çok seviyor. Çünkü İbrahim Bey'e göre öğretmenlik çok önemli bir meslek (Lale Türkçe Ders Kitabı-1, Meslekler, s. 94).

Emre'nin babası geçen yıl doğum gününde Emre'ye bir at hediye etmiş (Lale Türkçe Ders Kitabı-2, Emre'nin Çiftliği, s. 84).

– Öğretmenliği çok seviyorsunuz. Peki, şimdilerde derslere girebiliyor musunuz?
– Az da olsa giriyorum. Öğrencilerle bir araya gelmek için haftada beş saat ders aldım. Genel biyoloji ve hücre biyolojisi derslerine giriyorum. İdarecilerin derse girme fırsatı olmaz ama ben özellikle öğrencilerim için derse girmek istedim (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, Öğretmenlikten Rektörlüğe, s. 43).

Gazeteci: Mesleğinizi seviyor musunuz?

Nevin Sağlam: Her işin zorlukları var. Ben işimi seviyorum ve hep bu işi yapmak istiyorum (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, Bayan Taksici, s. 47).

Bana göre tiyatro ile ilgilenmek dünyanın ortasında durmak demektir. Her şeyimi mesleğime verdim (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, Yıldız Kenter, s. 48).

O zamanlarda aşklarımızı kolay bir şekilde dile getiremezdik. Hemen yüzümüz kızarır, dilimiz dolanırdı. Bu nedenle birbirimize aşk mektupları yazardık. Zarfın içine de kuru çiçekler, bir tutam saç koyardık. Bazı gençler "Aşkın beni yakıyor." demek için mektup kağıdının ucunu yakardı (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, 70'li Yıllardan Küçük Detaylar, s. 114).

İşimi ve şirketimi çok seviyorum. Çünkü çalışma saatlerim çok düzenli, işim zevkli ve maaşım benim için yeterli (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Ne Yapmam Gerek, s. 13)

Onlar tribünlerin kadın fanatikleri. Takımlarına o kadar bağlılar ki hiçbir maçı kaçırmıyor, tezahürlara eşlik ediyorlar (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Kadın Fanatikler, s. 28).

Sevmenin değer vermek, kıymet bilmek, hatır saymak, yardıma koşmak, kapı çalmak, dua almak olduğunu anladım (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Ah Nerede O Eski Bayramlar, s. 128).

Yaşamın kaynağı, hayatın anlamı, fedakâr, cefakâr ve de dünyanın en güzel varlığı kimdir?” desek aklınıza kim gelir? Herhalde anneniz. Biliyoruz ki, bizi eleştirdiğinde, hayatımıza müdahale ettiğinde, bazen nedense hiç susmadığında veya duygu sömürsü yaptığında küsmeyeceğimiz tek insandır annemiz (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Yılım En Şahane Günü, s. 134).

Fatoş, kimden ne duyarsa papağan gibi tekrarlıyor, ne görürse öyle yapıyor. Fatoş’un babamı taklit ederek peltek peltek konuşmasına bizim evde herkes bayılıyor. Onu çok sevimli bulanlar, “Sanki büyümüş de küçülmüş” diyorlar (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Şimdiki Çocuklar Harika, s. 10).

Kardeşim Fatoş, konukların çok hoşuna gitti. “Aman ne cici, ne uslu kız...” diyorlardı (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Şimdiki Çocuklar Harika, s. 10)

Üniversite arkadaşlarım şimdi çalışıyorlar. Çetin ve Canan evlendi ve şimdi beraber çalışıyorlar. Onların bir turizm firması var. Onlar işini çok seviyor (Yabancı Dilim Türkçe-1, Arkadaşlarım, s. 149).

Adnan Amca işini çok seviyor. Bizim sokakta herkes de Çiçekçi Adnan Amca'yı seviyor (Yabancı Dilim Türkçe-2, Çiçekçi Adnan Amca, s. 119).

Annem ve ninem çok iyi anlaşıyor. Annem onu çok seviyor. Annem nineme her şeyi soruyor (Yabancı Dilim Türkçe-2, Annem ve Ninem, s. 123).

Apartmanda benim en sevdiğim kişi ise Adile teyzedir. Adile teyze, mahallede de çok sevilen bir insandır. Onun anlattığı masalları dinlemeye doyum olmaz (Yabancı Dilim Türkçe-4, Bizim Apartman, s. 43).

Mesut'la Tansu birbirlerini çok seviyor ve evlenmek istiyordular. Mesut ve babası Abdullah Bey bir akşam gidip Tansu'yu babasından istediler (Yabancı Dilim Türkçe-5, Kız Kaçırma, s. 114).

Çok seviyordum, onu görmeden yapamıyordum. Bir an olsun onu görebilmek için her gün evinin önünden geçiyordum, hem de defalarca. Onu balkonda otururken gördüğümde ise kalp atışlarım hızlanıyor, mutluluktan ayaklarım yere değmiyordu. Hele bir de bana bakıp gülümserse dünyalar benim oluyordu. Altı ay önce mahallemize gelmişti. İlk görüşte ona aşık olmuştum (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-5, İlk Aşk, s. 119).

Mehmet Bey Türkçe öğretmenidir. O Türkiyelidir. Mehmet Bey, öğrencilerini çok seviyor. Öğrenciler de Mehmet Bey'i çok seviyor (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-1, Mehmet Bey, s. 51).

Sabah erkenden deniz kenarına giderim. Kahvaltımı deniz kenarında yaparım. Bazen balık tutamam. O zaman pazardan balık satın alırım. Çünkü ben balık yemeklerini çok severim (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-2, Balık Tutmak, s. 8).

Viktor: Bayramları seviyor musun?

Ahmet: Evet, çok seviyorum; çünkü bayramlarda çok mutlu oluyorum (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-2, Okulda, s. 88).

Tablo 4.1: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Sevgi” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
Sevgi	5	1		1		3	4	2	1	2		1	2	2	1	2							

* Koyu alanda yer alan sayılar, setleri oluşturan kitapları oluşturuyor. Lale Türkçe Ders Kitabı-1 gibi.

Bulgulardan hareketle sevgi değeri “arkadaş sevgisi, okul sevgisi, aile sevgisi, iş sevgisi, öğrenci sevgisi, takım sevgisi, çocuk sevgisi, kız arkadaş sevgisi, erkek arkadaş sevgisi, komşu sevgisi, yemek sevgisi, bayram sevgisi” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.1’de sevgi değerine 27 kez yer verilmiştir. Aynı zamanda yukarıda belirtilen kitap setleri arasında tüm değerler içinde en çok yer verilen dördüncü değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Set olarak incelendiğinde *sevgi* değerine en çok Yeni Hitit ders kitaplarında (9 kez) yer verilirken Yeni Hitit çalışma kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise sevgi değerine en çok Lale Türkçe Ders Kitabı 1’de 5 kez yer verildiği görülmektedir. Lale Türkçe Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

Bilinmektedir ki birçok sorun bireylerin, toplulukların, değerlerinin çatışmasından doğar. Çatışmaların olumsuz neticelerle sonuçlanmaması için başta bireylerin ortak değerler üzerinde anlaşmaya varması gerekmektedir. Kişileri ve toplumları ortak değerler zemininde buluşturacak uzlaştırıcı ana değer *sevgidir*. Araştırmamıza konu olan kitap setlerinde *sevgi* değerine daha geniş kapsamda ve daha sık yer verilmeliydi. Ayrıca “hayvan sevgisi, çevre sevgisi, öğretmen sevgisi” gibi konulara hiç yer verilmediği görülmektedir.

4.1.2. Sorumluluk Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 2142)'te sorumluluk değeri şu şekilde tanımlanır: “Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet.” Sorumluluk, seçimlerin sonuçlarını kabul etmeyi, bireyin hareket etmeden önce diğerleri ve kendisi için yaptıklarının sonuçlarını düşünmesini, iyi işler yapmak için girişimde bulunmasını, iyi örnekler oluşturmasını, farklı mazeretlerde bulunup diğerlerini suçlamamayı içermektedir (Can, 2008: 10).

Bireylerin sahip olması gereken değerlerden birisi de sorumluluktur. Sorumluluk değeri, bireyin kendi becerilerini geliştirmesi, davranışlarının sonucunun farkında olması ile ilgili olduğu söylenebilir. Bu bilinci kazanmak, oldukça uzun bir süreç almaktadır. Dolayısıyla bu değer küçük yaşlarda kazanılması gerektiği söylenebilir. Birey yaşama başladığı ilk andan itibaren çevresinde fark ettiği olaylardan etkilenir. Çevrenin ve ebeveynin duyarlı yaklaşımı, bireyin ihtiyaçlarına karşı gösterdikleri duyarlılıkları, ihtiyaçlarını zamanında karşılamaları ile sorumluluk duygusu gelişir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen sorumluluk değerleriyle ilgili bulgular:

Ben Hidayet Türkoğlu. Basketbolcuyum. Şu an ABD’de NBA liginde basketbol oynuyorum. ABD’de basketbol oynamak çok zor. Bu yüzden çok iyi beslenmek zorundayım ve kendime iyi bakmalıyım (Lale Türkçe Ders Kitabı-2, Hidayet Türkoğlu, s. 72).

Babam, bir bankada müdür. O, kırk sekiz yaşında. Çok planlı ve programlı bir insandır. Babam hiçbir işini asla yarım bırakmaz (Lale Türkçe Ders Kitabı-2, Leyla’nın Ailesi, s. 97).

Emre, her gün düzenli olarak kitap okur (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Emre Planlı Bir İnsandır, s. 63).

Emre, çok planlı ve düzenli bir insandır (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Emre Planlı Bir İnsandır, s. 63).

Ayşe, çok temiz ve düzenlidir. Odasını asla dağınık bırakmaz (Lale Türkçe -3, Ayşe Çalışkan ve Doğru Sözlüdür, s. 63).

Ayşe, çok kitap okur. Sosyaldir. Herkesle iyi anlaşır (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Ayşe Çalışkan ve Doğru Sözlüdür, s. 63).

İyi hazırlanmış televizyon programları toplum için çok faydalıdır. Bunun için televizyon programlarının toplumların kültürüne, dinî ve millî değerlerine uygun olarak hazırlanması gerekir (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, Televizyon Programları, s. 33).

Doğa ve çevreyi korumak geleceğimiz için oldukça önemlidir. İleride, tahrip edilmiş, kaynakları tükenmiş bir dünyada yaşamak istemiyorsak bugünden yapabileceğimiz çok şey var (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Doğa, s. 49).

Sokak çocukları meselesi sadece aileleri değil toplumun genelini ilgilendiriyor. Bu yüzden herkesin sokak çocuklarının topluma kazandırılması için taşın altına elini koyması gerekiyor (Lale Ders Kitabı-5, Sokak Çocukları, s. 82).

Danimarka’da Bütün sürücüler araçlarını çalıştırmadan önce arabanın altını kontrol etmek zorundadır (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Kanunlara Aykırı, s. 89).

Çocuklar ekran karşısında yalnızca hareketsiz kalmıyorlar; sürekli çikolata, bisküvi gibi sağlıksız yiyecekler de yiyorlar. Böylece hareketsiz kalmaları ve sağlıksız beslenmeleri gelişimlerini engelliyor. Bu nedenle çocukların uzun saatler boyunca televizyon seyretmemeleri gerekiyor (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, Dünya Umrunda Değil, s. 122).

Televizyon reklamlarındaki yeni ürünler ve reklam programlarının bu ürünleri sunuş biçimi nedeniyle çocukları bilinçli tüketim konusunda daha erken yaşlarda eğitmemiz gerekiyor (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, Reklamlara Dikkat, s. 124).

Televizyonunuzda doğru kanalı seçmeniz yeterli. Eğitici çocuk programları çocuğunuza öğretmenlik yapabilir (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, Televizyonu Eğitim İçin Kullanın, s. 124).

İnsanlar, hayvanların yaşam alanlarını kendi çıkarları için yok etmektedirler ama bunu yaparken asıl kendi yaşamlarını tehdit altına sokmaktadırlar. İnsanlar bu gerçeği fark etmezse ve bilinçli bir koruma programı yapılmazsa, doğal hayat bir gün bitecek. Hatta yakın gelecekte doğa diye bir şey kalmayacak (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Nesilleri Birer Birer Tükeniyor, s. 92).

Ulaşımı kendi aracımızla değil toplu taşımayla sağlayarak ya da motorlu araçlar yerine bisiklet gibi doğaya zarar vermeyen araçları kullanarak çevreye verdiğimiz zararı en aza indirebiliriz. Ayrıca su ve elektrik tüketimimizi sınırlandırabilir, deodorant gibi zararlı gazlar içeren ürünleri mümkün olduğunca az kullanabiliriz (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Küresel Isınma, s. 98).

Doğanın yaşaması için harekete geçmek, artık her bir insan için nefes alıp vermek kadar önemli. Doğa iyiyse biz de iyiyiz. Doğa bizim (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Doğa İçin Henüz Vakit Varken, s. 101).

Yabancılar güzel Türkçemizi bilmeseler de, dertlerini en azından İngilizce ile şakır şakır anlatmalarından azap duysam da yabancı diller konusunda kendimi geliştirmek zorunda olduğumu düşünüyorum (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Yabancı Diller, s. 84).

İşte, halkımın da benim gibi yabancı kelimelere karşı okuma zorluğunu düşünerek Türkiye’de ticaret yapan firmaları uyarmak zorunda hissediyorum kendimi (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Yabancı Diller, s. 84).

Kitap alışkanlığı ailede başlar. Eğer bir çocuğun annesi ve babası kitap okumuyorsa, çocuk da kitap okumayı düşünmez. Çocuğunuz kitap okumuyorsa, öncelikle sorunu kendimizde arayalım (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-3, Kitap Nasıl Sevdinir, s. 119).

Eğer Boğaziçi’ni kaybetmek istemiyorsak, onu kurtarmak için hemen çalışmaya başlamalıyız. Bunu hiç değilse çocuklarımız için yapmalıyız (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-4, Boğaziçi, s. 44).

Dünya nüfusu her sene artmaktadır. Bazı memleketlerde yiyecek kıtlığı vardır. Bu sebepten faydasız çölün yayılmasını engellemeliyiz. Nil gibi büyük bir nehir bile Büyük Sahra'nın ancak çok sınırlı bir parçasını sulayabilmektedir (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-4, Çöller, s. 141).

Anne: Baban şimdi evde değil, eve gelince konuşuruz. Ama biliyorsun, biz emekliyiz. Para harcarken dikkatli olmalısın. Lütfen para harcarken dikkat et.

Ali: Biliyorum, anne söz, bundan sonra dikkat edeceğim (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-4, Anne Baba ve Oğul, s. 152).

Küresel ısınmayı durdurmak için; enerji kullanımını azaltmalıyız, daha az otomobil kullanarak raylı sistemleri tercih etmeliyiz ve daha çok ağaç dikmeliyiz. Küresel ısınmayı durdurmak bizim elimizde, yeter ki bunu isteyelim (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-5, Küresel Isınma, s. 133).

Beyza, çok düzenli bir öğrenci. Çalıştığı masanın, yattığı odanın hep düzenli olmasını ister. Ders çalışmaya başlamadan önce kitaplarını, defterlerini, kalemelerini masaya koyar. Sonra ders çalışmaya başlar. Ödevlerini bitirince masasını düzenli bırakır. Sabah kalktığında ilk önce yatağını düzeltir. Giydiği elbiselerin uyumlu, temiz ve ütülü olmasına dikkat eder (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-3, Beyza’nın Alışkanlıkları, s. 51).

Programları faydalı faydasız, zararlı zararsız ayırmadan seyrediyoruz. Hem düşünce dünyamız kirleniyor, hem sağlığımız bozuluyor. Televizyondan faydalanmak istiyorsak programları seyretme konusunda daha seçici olmalıyız (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-3, Televizyon, s. 81).

Medya, insanların birbirleriyle iletişimini sağlamakta ve insanları sosyalleştirmektedir. Bu şekilde insanları etkilemektedir. Bu etki olumlu da olabilir, olumsuz da olabilir. Bu yüzden insan medya gruplarını iyi analiz etmeli, medyadan duyduğu bir haberi veya bilgiyi araştırmalı, doğruluğunu kontrol etmelidir (Lale Çalışma Kitabı-3, Medya, s. 86).

Uyku düzeninde yatış, kalkış saatine ve uyuma süresine dikkat edilmeli, mümkünse her gün aynı program takip edilmelidir. Ayrıca uyku öncesinde televizyon seyretmek yerine öğrenilenler tekrar edilmelidir (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, Etkili Öğrenme İçin Nelere Dikkat Edilmeli, s. 37).

Sağlık problemi veya çok önemli bir durum olmadıkça derslere devam edilmelidir (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, Etkili Öğrenme İçin Nelere Dikkat Edilmeli, s. 37).

Ben öğrenciyim. İstanbul'a geldiğimden beri sınırlı bir bütçe ile geçinmeye çalışıyorum. Dikkatli alışveriş yapmam lazım (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-2, Alışveriş Dünyanız, s. 27)

Eğer sağlıklı nesillerin yetişmesini istiyorsak onlara doğru beslenme alışkanlıkları kazandırmalıyız. (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-2, Sağlıklı Yemek Kursu, s. 35).

Sadece kendi sağlığımız için değil aynı zamanda doğanın ve doğal kaynakların korunması için de daha çok organik ürünlerin tüketilmesi gerekmektedir (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-2, Organik Ürünler, s. 50).

Tablo 4.2: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Sorumluluk” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)				
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3		
Sorumluluk		2	4	1	3	3	3	2				1	3	1	1				3	2				3

Bulgulardan hareketle sorumluluk değeri “*mesleğini iyi yapma sorumluluğu, başladığı bir işi bitirme sorumluluğu, planlı ve düzenli olma sorumluluğu, televizyon programlarının dini ve milli değerlere uygun hazırlanması sorumluluğu, doğayı ve çevreyi koruma sorumluluğu, sokak çocuklarına sahip çıkma sorumluluğu, araba bakımını yapma sorumluluğu, çocuklara bilinçli tüketim eğitimi verilmesi sorumluluğu, hayvanları koruma sorumluluğu, medyanın doğru haber verme sorumluluğu, derslere devam etme sorumluluğu*” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.2’de sorumluluk değerine 32 kez yer verilmiştir. Aynı zamanda yukarıda belirtilen kitap setleri arasında tüm değerler içinde en çok yer verilen ikinci değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Set olarak incelendiğinde *sorumluluk* değerine Lale Türkçe ders kitaplarında 10 kez yer verilirken, Yeni Hitit çalışma kitaplarında 3 kez yer verilmiştir.

Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise *sorumluluk* değerine en çok Lale Türkçe Ders Kitabı 3'te 4 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

4.1.3. Saygı Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 2047)'te saygı şu şekillerde tanımlanır: “1. Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram. 2. Başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu.”

İnsanların birbirine karşı saygılı olması toplumsal huzur için gereklidir. Hayatın akışı içerisinde insan, başka insanlarla aynı mekânı paylaşır, aynı olaylara tanıklık eder. Bu süreç içerisinde insanlar karşısındaki insanlara değer verip, düşüncelerine saygılı olduğu takdirde yaşanabilecek olumsuz durumlar ortadan kaldırılabilir. Toplumsal düzenin düzgün bir şekilde işleyebilmesi için bir babanın eşine ve çocuklarına, öğrencinin öğretmenine, öğretmenin amirine, satıcının müşterisine saygı göstermesi gerekir (Kumbasar, 2011: 126).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen saygı değeriyle ilgili bulgular:

Türklerde "Su küçüğün, sofrta büyüğün" dür. Sofrada yemeğe başlama hakkı büyüklerindir. Yemeğe aile reisi "besmele" çekerek, "Afiyet olsun." diyerek başlamadıkça diğerleri de başlamaz (Lale Ders Kitabı-5, Türklerde Yemek Kültürü, s. 12).

Herkes odasına kapanıp ders çalışıyordu. Sınav dönemlerinde evde bağırarak konuşmak, yüksek sesle müzik dinlemek, televizyon seyretmek yasaktı. Bu yasaklara üçümüz de uyuyorduk (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı -3, Öğrencinin Günlüğü, s. 55).

Padişahın habercisinin söylediği sözü dinleyen Hoca, “Misafirlerim de var ama emir demiri keser. Yapacak bir şey yok, hadi gidelim” der ve padişahın huzuruna çıkar (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-6, Paranın Sesi-Nasrettin Hoca, s. 65).

Johan Vandewalle çok dil öğrenmesinin sebebini şöyle açıklıyor: “İnsanlara ana dillerinde hitap etmeye çalışıyorum. Gittiğim ülkenin dilini öğrenmeye ve insanlarıyla kendi dillerinde konuşmaya gayret ediyorum. Bunun, o insanlara karşı bir saygı olduğunu düşünüyorum (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, 35 Dil Bilen İnsan, s. 41).

Konuşurken başkalarının saygınlık ve onuruna önem verin. Hep kendinizden övünerek söz etmeyin (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, Toplum Hayatının On Şartı, s. 71).

Öyle biri olun ki karşınızdaki kişiyi farklı, tek görmeye çalışın. Ona bağımsız, özgür ve saygıdeğer biri olduğuna hissettirin (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-2, İnsan ve İletişim, s. 77).

Vaktiyle köyün birinde insanların tarla ve bahçelerini suladığı bir su kaynağı varmış. Kimin ne vakit, ne kadar su kullanacağı belliymiş. Bu yüzden herkes kendi sırasını takip ederek komşularının hakkına saygı gösterirlermiş (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-3, Deyimlerin Hikâyesi, s. 9).

Tablo 4.3: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Saygı” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)		
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3
Saygı					1						1			1				2			1	1

Bulgulardan hareketle saygı değeri “büyüklerle saygı, arkadaşlarımıza saygı, devlet liderine saygı, komşu hakkına saygı” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.3’te saygı değerine 7 kez yer verilmiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek incelendiğinde saygı değerine en çok Lale çalışma kitaplarında 2 kez yer verilirken Yeni Hitit ders kitaplarında bu değere hiç yer verilmemiştir. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 2, Lale Türkçe Ders Kitabı 3, Lale Türkçe Ders Kitabı 4, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Yeni Hitit Ders Kitabı 2, Yeni Hitit Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Yeni Hitit Ders Kitabı 4, Yeni Hitit Ders Kitabı 5, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

Saygı insanların dili, ırkı, cinsiyeti ne olursa olsun, hiçbir ayırım gözetmeksizin kabul etmektir. Çünkü saygıyı kaybeden bir birey, çatışma ortamına zemin hazırlamış olur. Böyle bir durumda da bireyden topluma kadar uzanan kesimlerde huzursuzluklar meydana gelir. Bu nedenle hazırlanan kitap setlerinde saygı değerine daha sık yer verilmeliydi.

4.1.4. Hoşgörü ve Duyarlılık Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 1112)'te hoşgörü şu şekilde tanımlanır: “Her şeyi anlayışla karşılayarak olabildiği kadar hoş görme durumu, müsamaha, tolerans.” Duyarlılık ise “Duyarlı olma durumu, duygunluk, duyarlık, hassaslık” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2010: 729). Hoşgörü bir insanın kendinden farklı düşünceleri, yaşam tarzı, değerler sistemi olan insan ya da insanlara sevecen bir tahammül göstermesidir (Kaymakcan, 2008: 114).

Bireylerin yaşadığı toplum içerisindeki ilişkilerinde bir tarafın bazen farkında olmadan bazen de kasıtlı olarak karşı tarafa maddi-manevi zarar verebilecek bir durumda bunu görmezden gelerek hoşgörü göstermesi önemli bir erdemlilik örneğidir. Özellikle tasavvufta Mevlana ve Yunus Emre hoşgörüye en güzel örnektir.

Hoşgörülü insan hataları affeder, eksiklikleri anlayışla karşılar ve farklılıklara tahammül gösterir. Kimseyi düşüncelerinden dolayı yargılamaz. Herkesin kendisiyle aynı haklara sahip olduğunu bilir. İnsanların yaşama ve düşünme haklarına saygı gösterir. Bu sebeple çocukların ileride insanlarla daha uyumlu ilişkiler kurabilmesi, başkalarının haklarına saygı gösterip bencilce davranmaması için onlara hoşgörü değeri kazandırılmalıdır. Bunun için öncelikle aileler, öğretmenler ve çocuğun yakın çevresi çocuklara örnek olmalı, onlardan hoşgörüyü esirgememelidir (Kumbasar, 2011: 126).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen hoşgörü ve duyarlılıkla değeriyle ilgili bulgular:

Annem avukat. Annem güler yüzlü, sakin ve sabırlıdır. Bütün problemlerimi dinler (Lale Türkçe Ders Kitabı-2, Leyla'nın Ailesi, s. 97).

Kimseyle kavga etmez ve tartışmaz (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Ayşe Çalışkan ve Doğru Sözlüdür, s. 63).

3 Aralık Dünya Engelliler Günü'nde, görme engellilerin sorunlarına dikkat çekmek amacıyla anlamlı bir futbol maçı organize edilmiş. Bu maça biz de davet edildik (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Sesi Görenler Ligi, s. 101).

Tabiatla ne kadar yufka yürekliydik, suya düşen böcekleri büyük bir kahramanlık duygusu ile kurtarırdık (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Tabiatla Geçen Çocukluğumuz, s. 94).

Okuldaki öğretmenini, ağaç yetiştirirken gören bir çocuk için tabiat, duyguları da öğretebilen bir öğretmendi (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Tabiatla Geçen Çocukluğumuz, s. 94).

Tabiatla kol kola olmak yaşama saygıyı getirir. Hayat orada her anı ile gözlerinizin önünde cereyan eder ve insan yüzlerce mucizeye tanık olur. Tabiatla dost bir insan, bir çiçeği

dahi koparamaz. İnsan dostuna zarar veri mi? (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Tabiatla Geçen Çocukluğumuz, s. 94).

En çok bayramın geniş sofralarını özlüyorum. Ölen eski bayramlar değil aslında; eski duyarlılıklar. Onları yaşatabilsek bayramlar da yaşar (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Ah Nerede O Eski Bayramlar, s. 128).

Farklı kişilerle ilişkinin sağlıklı olmasının hoşgörüdür, anlayıştır. Önyargılardan arınmış ilişkiler çok daha sağlıklı olacaktır. Farklılıkları normal saymak, görmezden gelmek yerine onları oldukları gibi kabul etmek, anlamak ve saygı duymak ilişkileri geliştirici bir davranış olacaktır (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Farklılıklara Rağmen, s. 138)

Dedem bize o kadar uyum sağlar ki bazen onun yanlış zamanda dünyaya geldiğini düşünürüm (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, İhtiyar Delikanlı, s. 28).

Aktör sevgilisi Gareth'ın çok anlayışlı olduğunu dile getiren Emma, evlilik töreninde hipnozla kusma fobisinden kurtulmayı amaçlıyor (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Fobisi Yüzünden Evlenemiyor, s. 32).

Eski Türk evlerine dışarıdan bakıldığında zenginlerin evlerini, fakirlerinkinden ayırt etmek pek mümkün değildir (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Eski Türk Evlerinin Mimarisi, s. 104).

Cuma akşamı çocuklarımı alacağım ve arabayla köye gideceğim. Tabii ikisi de arabanın arkasında oturacaklar, çünkü ön koltuklar onlar için tehlikeli (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Köy Kahvaltısı, s. 118).

Kaya çok hareketli bir insandır. Bütün işlerini çok çabuk yapar. O hoşgörülü bir insandır; insanlardaki hataları görmez, ama asla hiç kimseye kızmaz (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, İnsanlar Farklıdır, s. 160).

Sevda neşeli bir kızdır. İnsanlarla, hemen hemen herkesle iyi anlaşır (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı -2, İnsanlar Farklıdır, s. 160).

Öğretmen: İnsanlar kitap okurken hayaller kurmayı severler, umarım sen de hayalini gerçekleştirebilirsin.

Kıvanç: Teşekkürler öğretmenim. Dünyayı gezerken size her ülkeden bir kart göndereceğim.

Öğretmen: Çok teşekkür ederim, çok sevindir (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-3, Kıvanç'ın Hayali, s. 161).

Yunus Emre'nin dilinde bilge kişinin adı "eren" dir. Eren barış içinde yaşamayı, bütün insanları kardeş görmeyi, kendini sevmeyeni bile sevmeyi bilen kişidir. Onun gönlü yalnız sevgiyle, hoşgörülle doludur (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-6, Yunus Emre, s. 182).

Fatih Sultan Mehmet, çok hoşgörülü bir padişahı. Onun zamanında Müslüman, Hıristiyan ve Yahudiler huzur içinde yaşadılar (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-3, Fatih Sultan Mehmet, s. 100).

Çırak, ustasını dinlemez ve başka bir yere gidip dükkânını açar. Çırak, dükkânı açar ama yaptığı bütün cam eşyaları belli bir zaman sonra çatlar. Meslekte dikiş tutturamaz ve ustasının yanına geri döner. “Ben ettim, sen etme!” der, ustasından özür diler. Ustası da özrünü kabul eder ve biraz daha yanında kalması gerektiğini söyler (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, Püf Noktası, s. 7).

Konuşmaktan çok dinleyin; surat asmaktan çok gülümseyin. Başkalarının mutluluğunu ve acısını paylaşın (Lale Çalışma Kitabı-4, Toplum Hayatının On Şartı, s. 71).

Her şeyden önce yaşitlarımla aynı şeyleri giymeye özen gösteririm, arkadaşlarımdan farklı olmak istemem. Herkes spor ayakkabı giyerken ben topuklu ayakkabıyla gezemem (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-2, Alışveriş Dünyanız, s. 27).

Tablo 4.4: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Hoşgörü ve Duyarlılık” Değerlerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
Hoşgörü ve Duyarlılık		1	1		1		5	3		3	1			1			1	2				1	

Bulgulardan hareketle hoşgörü ve duyarlılık değerleri “annenin çocuklarına olan hoşgörüsü, farklı kişilerin birbirine olan hoşgörüsü, sevgilin sevgilisine olan hoşgörüsü, padişahın tüm dinlere karşı olan hoşgörüsü, ustanın çırağına olan hoşgörüsü, görme engellilere karşı duyarlılık, tabiattaki canlılara karşı duyarlılık, gelenek ve göreneklere duyarlılık, öğretilere olan duyarlılık” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.4’te hoşgörü ve duyarlılık değerlerine 20 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde hoşgörü ve duyarlılık değerine en çok Yeni Hitit ders kitaplarında (8 kez) yer verilirken en az Yeni Hitit çalışma kitaplarında (1 kez) yer verilmiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise hoşgörü ve duyarlılık değerine en çok Yeni Hitit Ders Kitabı 2’de 5 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 4, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 4, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma

Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

Araştırmamıza konu olan kitap setlerinde hoşgörü ve duyarlılık değerleri diğer değerlerin kullanım sıklığıyla kıyaslandığında yeterli olduğu söylenebilir. Ancak gerek ülkemizde gerekse de diğer ülkelerde hoşgörüsü ile her kesimin beğenisini kazanmış olan Mevlana'nın bu setlerde yer almaması önemli bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

4.1.5. Özgüven Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 1870)'te özgüven "İnsanın kendine güvenme duygusu." şeklinde tanımlanmaktadır.

Özgüven kişinin toplumsal ilişkilerini de etkileyen önemli bir kavramdır. Güvensiz kişi, kendine güvenen insanların yanında bulunduğu zaman, kendi güvensizliğinin daha çok farkına varır ve güvensizliğini yansıtmamak için ya o çevreden kaçır ya da o çevre içinde kendine güvenli rolü oynamaya çalışır (Kasatura, 1998: 204).

Özgüven kendimize yönelik iyi duygular geliştirmemiz sonucu, kendimizi iyi hissetmemiz demektir. Diğer bir ifadeyle kendi benliğimizden hoşnut olmak ve bunun sonucu olarak hem kendimiz hem de çevremizdekilerle barışık olmaktır. Özgüvenimizin eksikliği durumunda herhangi bir hedef ya da görev için yeterli gücümüzün veya istekliliğimizin olup olmadığından emin olamayız. Gerekli beceriye ve deneyime sahip olduğumuzu bildiğimiz halde, daha önce hiç yapmadığımız bir işle karşılaştığımızda endişeleniriz. Birçok durumda, özellikle karar vermemiz, öncelik kullanmamız veya yeni insanları işin içine katmamız gereken durumlarda rahatsız ve huzursuz oluruz. Bu nedenle özgüven değeri bizim için önemli bir değerdir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen özgüven değeriyle ilgili bulgular:

Hayata yeniden başlasaydım belki de aynı hataları yapar, aynı dersleri alırdım. Hayat bence böyle güzel. Ben bütün hatalarımı seviyorum ve onlardan ders alıyorum (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Hayatımda Keşke Yok, s. 34).

Ailem, arkadaşlarım beni bazı konularda uyarmak istediler. Çoğu zaman haklıydılar aslında ama ben onların uyarılarına fazla kulak asmadım. Hatalarımdan ders alarak büyümek istedim (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Hayatımda Keşke Yok, s. 34).

Dee Caffari, rekoruna bir yenisini eklemek istiyor. Bu kez doğudan batıya giderek dünyayı iki yönde dolaşmayı başarabilmiş tek kadın olmayı hedefliyor (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Hayal Et Olsun, s. 38).

Zihni Sınır'ın buluşları için “proce” sözcüğünü kullanması bilinçli bir seçim. Zihni Sınır'ın ‘proce’leri projeden daha özgün, benzersiz bir şey kast ediyor. Yaratıcı, sınırsız bir şey” (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Zihni Sınır Proce’leri, s. 88).

Geçen hafta Rolling Stones konserinde Mick Jagger’i seyrederken de düşündüm. Jagger saatler boyunca koskoca sahnede dans etti, şarkı söyledi, gitar çaldı, koştu, zıpladı... Hiç ama hiç durmadı. Yaşının kendisi için hiç önemi olmadığı belliydi. Onun gibiler, sanırım bir kez bile “Ben artık yaşlandım.” demiyorlar (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Büyümek mi Yaşlanmak mı, s. 26).

Benim dedem bir başkadır. Hayat enerjisiyle ben de dâhil olmak üzere bütün gençlere taş çıkartır (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, İhtiyar Delikanlı, s. 28).

Sorunlarınızın çözümleri aslında çok yakınınızda duruyor. Yapmanız gereken tek şey onlara ulaşacak doğru yola çıkmayı istemek ve arzulamak (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Çare Sizsiniz, s. 134).

Özgüvende konunun anlaşılacağına ve öğrenileceğine inanılmalıdır. Bu sayede kişi kendi kapasitesini arttırabilir. Sınavdan korkulmamalıdır (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, Etkili Öğrenme İçin Nelere Dikkat Edilmeli, s. 37).

Kemal Sunal, yıllar içinde Türkiye’deki en ünlü ve başarılı sinema sanatçılarından biri olduysa da içindeki üniversiteyi bitirme arzusu sönmemiş aksine kendinde büyük bir inanç doğmuştu Üniversite affından yararlanarak yıllar sonra üniversiteye döndüm. Daha sonra yüksek lisansımı da yaptım. Şimdi de doktora yapmayı düşünüyorum (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-2, Örnek Bir Sanatçı, s. 33).

Görünüşünüz hem sizinle hem de başkaları ile konuşur. Fiziksel görüntünüz zihinsel görüntünüzü etkiler, kendinize güveninizi artırır (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-2, İnsan ve İletişim, s. 77).

Tablo 4.5: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Özgüven” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
Özgüven							4	3										1				2	

Bulgulardan hareketle özgüven değeri “*tüm hataların üstesinden gelmek için duyulan özgüven, rekor kırmak için duyulan özgüven, yaşına rağmen bir şeyleri başarmak için duyulan özgüven, sorunları çözmek için duyulan özgüven, eğitimde yükselmek için duyulan özgüven*” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.5’te özgüven değerine 11 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde *özgüven* değerine Yeni Hitit ders kitaplarında 7 kez yer verilirken Lale Türkçe ders kitapları ve Yabancı Dilim Türkçe ders kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise özgüven değerine en çok Yeni Hitit Ders Kitabı 2’de 4 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 2, Lale Türkçe Ders Kitabı 3, Lale Türkçe Ders Kitabı 4, Lale Türkçe Ders Kitabı 5, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 4, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 6, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

4.1.6. Empati Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 796)’te empati şu şekilde tanımlanır: “Kişinin kendisini başka bir bilincin yerine koyarak söz konusu bilincin duygularını, isteklerini ve düşüncelerini, denemeksizin anlayabilmesi becerisi, duygudaşlık.” Empati, bir insanın kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlamasıdır (Dökmen, 1994: 12).

Empati yaptığımız zaman karşımızdaki kişinin duygularını daha iyi anlayabilir ve kişinin verdiği tepkileri de algılamamız kolaylaşabilir. Empati yapmak insanlar arasındaki anlaşmazlıkları azaltır, insani ilişkileri geliştirir, daha sağlıklı ve demokratik bir ortam yaratır. Empati yapıldığı sürece birbirimizi anladığımız ve algıladığımız zaman dünya daha güzel bir yer olacaktır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen empati değeriyle ilgili bulgular:

Başkalarını imrendirmemek için yiyecekler açıkta eve götürülmez; günlük sohbetlerde evde pişirilen, yenilen yemeklerden ulu orta söz edilmezdi (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Türklerde Yemek Kültürü, s. 12).

Hareket hâlindeki araçta telefonla konuşan sarhoş sürücü, bir pikaba arkadan çarpar. Pikapta hamile bir bayan ve eşi vardır. Kaza sonucu kadının kocası olay yerinde hayatını kaybeder. Hamile kadın ise komaya girer ve hastaneye kaldırılır, 5 ay sonra sezaryenle erken doğum yapar. Sorumsuz sürücü, çıkarıldığı mahkemede hatasını kabul eder. Bunun üzerine

yargıç, sanığa 30 günlük hapis, arkasından 5 yıl ev hapsi ve bu süre içerisinde kurbanın fotoğrafını üzerinde taşıma cezası verir (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Ev Hapsi, s. 88).

Türkiye 2. lig futbol maçlarının birinde Gümüşhane Spor ile Konya Anadolu Selçuklu Spor karşılaşılıyordu. Gümüşhane Spor takımı sahaya yedek oyuncusuz çıktı. Maçta oyunculardan biri sakatlanınca takım 10 kişi kaldı. Bunun üzerine rakip takımın teknik heyeti, kendi takımlarından birini oyundan çıkararak maça eşit şekilde devam etme konusunda karar kıldı (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Spor Centilmenliktir, s. 101).

Ergüder Yoldaş, hâlâ Büyükkada'da yalnız bir adam ve biz kayıp bir bestecinin bıraktıklarıyla yani eserleriyle tanıyoruz onu. Biz şehirlilere düşen bu aykırı duruşa acımak değildir. Bu farklı duruşu saygıyla karşılamak onun gerçeğini yakalayabilmektir (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Ergüder Yoldaş, s. 146).

Biz ne konuşuyorsak dedem de aynı şeyleri konuşur. Bilgisayarlar, yeni filmler, yeni çıkan albümler (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, İhtiyar Delikanlı, s. 28).

Lüks içinde yaşamının kötü bir şey olduğunu düşünmüyorum ama bazılarının kazandıklarını daha yararlı amaçlar için kullanacakları yerde adeta paralarını sokağa attıklarını gördüğümde, onları bir öğün yemek için bile parası çıkışmayan insanlarla kıyaslamadan edemiyorum (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Lüksün Sınırı Yok, s. 58)

Ünal'la yaklaşık bir hafta konuşmamıştık. Bir hafta sonra hiçbir şey olmamış gibi yeniden konuşmaya başlamıştık. Zaten daha fazla küs duramazdık, biz kan kardeşiydik. Aslında biraz düşününce ona hak da vermiştim. Ne de olsa Hülya mahallenin en güzel kızıydı (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-5, İlk Aşk, s. 119).

Tablo 4.6: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Empati” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
Empati					3		1	2						1									

Bulgulardan hareketle empati değeri “başkalarının yiyecek alamayacak güçte olduğunu bilmeye dair empatisi, işlediği suçun kendisi üzerinde olursa neler hissedeceğine dair empatisi, engelli kişilerin yaşadığı sıkıntıları anlamaya dair empatisi, yaşlı birinin gençlerin zamana göre değiştiğine dair empatisi, birinin küslük sonucu karşı tarafın neler hissettiğini anlamaya dair empatisi” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.6’da *empati* değerine 7 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde *empati* değerine en çok Lale Türkçe ders kitapları ve Yeni Hitit ders kitaplarında 3 kez yer verilirken Lale Türkçe çalışma kitapları ve Yeni Hitit çalışma kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise *empati* değerine en çok Lale Türkçe Ders Kitabı 5’de 3 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 2, Lale Türkçe Ders Kitabı 3, Lale Türkçe Ders Kitabı 4, Yeni Hitit Ders Kitabı 2, Yeni Hitit Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 4, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 6, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

4.1.7. Adil Olma Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 24)’te adalet şu şekillerde tanımlanır: “1. Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme, doğruluk. 2. Bu işi uygulayan, yerine getiren devlet kuruluşları. 3. Herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme.”

Kenan Demirel (2006: 12) adaleti evrensel insani değerlerden birisi olarak görmekte, insanları doğru davranmaya, doğru düşünmeye yönlendirdiğini düşünmektedir. Can (2008: 10) ise adaleti insafli olmayı; insanlara adil davranmayı; ön yargı veya adam kayırma olmaksızın uygun şekilde düşünüp kararlar almayı; cezalandırmaları tutarlı ve orantılı olarak yaptığından emin olmayı; paylaştığından fazla almamayı ve diğerlerini adaletsizce suçlamamayı içerdiğini ifade etmektedir.

Adalet insanlar arasındaki dengeyi sağlar. Adaletin olmadığı bir toplumda birlik ve beraberliğin olması mümkün değildir. İnsanların diğerlerinin haklarını görmezden gelip bencilce davrandığı, başkalarının hakkı olanı gasp ettiği bir toplumda düzen değil kargaşa hâkim olur (Kumbasar, 2011: 90).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen adil olma değeriyle ilgili bulgular:

Öğretmenlik bir sanatçı kadar gelir getiren bir meslek değildir. Ama öğretmenin yetiştirdiği iyilik, doğruluk, adalet gibi evrensel değerlere sahip bir fert, toplum için en değerli kazançtır (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, En Riskli Ama En Kazançlı Meslek, s. 13).

27 Şubat 1992 tarihinde, Steila Liebeck isimli yaşlı bir kadın, Mc. Donald's'ın bir şubesiinden kahve alır. Yolcu koltuğunda oturan Liebeck, kahveyi bacaklarının arasına sıkıştırır. Araba hareket edince de kahve, üzerine dökülür. Vücudunda 3. derece yanıklar

oluşun yaşlı kadın 9 gün hastanede kalır. Liebeck, sağlık giderleri ve gelir kaybı nedeniyle Mc. Donald's'dan 18.000 dolar tazminat talep eder fakat şirket bunu reddeder. Bunun üzerine Liebeck'in avukatı mahkemeye dava açar ve Mc. Donald's'ı "kusurlu üretim" ve "ağır ihmal" ile suçlar. Mahkeme, davayı 18 Ağustos tarihinde karara bağlar ve şirketi %80 kusurlu bularak 2,9 milyon dolar tazminat cezasına çarptırır (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Tazminat Davası, s. 88).

Türkiye 2. lig futbol maçlarının birinde Gümüşhane Spor ile Konya Anadolu Selçuklu Spor karşılaşılıyordu. Gümüşhane Spor takımı sahaya yedek oyuncusuz çıktı. Maçta oyunculardan biri sakatlanınca takım 10 kişi kaldı. Bunun üzerine rakip takımın teknik heyeti, kendi takımlarından birini oyundan çıkararak maça eşit şekilde devam etme konusunda karar kıldı (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Spor Centilmenliktir, s. 101).

3 Aralık Dünya Engelliler Günü'nde, görme engellilerin sorunlarına dikkat çekmek amacıyla anlamlı bir futbol maçı organize edilmiş. Bu maça biz de davet edildik. Ama dediler; gözlerinizi kapatacaksınız çünkü görme engelli futbolcularla oynayacaksınız (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Sesi Görenler Ligi, s. 101).

Hoca, fakir adamdan keseyi alınca aşçıyı yanına çağırıp keseyi kulağına yanaştırarak şingirdatmaya başlamış. Paranın sesini duyan aşçının gözleri açılmış çünkü yemeğin buharı karşılığında Kadı Hoca'nın kendisine para vereceğini sanıyormuş. Hoca "Tamam alacağımı aldın ve dava bitmiştir." demiş. Davacı aşçı "Nasıl olur Hocam, bana tek akçe bile vermediniz" deyince hazırcevaplığıyla tanınan bizim Hoca "Eee, sen yemeğin buharını sattın, karşılığı da para sesi, sence adil değil mi?" demiş (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-6, Paranın Sesi-Nasrettin Hoca, s. 65).

Tam bu sırada yanımda duran müşteri, çok tatlı olduğu kadar etkili bir sesle: "Sıramı başkasına verdiniz; benim için şeker koyarken kaşık yerine parmaklarınızı kullandınız; benden özür bile dilemediniz, bu doğru mu?" deyince dükkân sahibi de ben de şaşırılmıştık (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-5, Bana Zehir Olan Şeker, s. 57).

Tablo 4.7: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen "Adil Olma" Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)		
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3
Adil Olma				1	3									1					1			

Bulgulardan hareketle adil olma değeri “*öğretmenin öğrencisine olan adaleti, hakimin suçluya hak ettiği cezayı vermesindeki adaleti, bir futbol takımının müsabakaya karşı tarafla eşit şartlarda çıkma isteğindeki adaleti*” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4,7’ye göre *adil olma* değerine 6 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde *adil olma* değerine en çok Lale Türkçe ders kitaplarında 3 kez yer verilirken Yeni Hitit ders kitapları ve Yeni Hitit çalışma kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise *adil olma* değerine en çok Lale Türkçe Ders Kitabı 5’de 2 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 2, Lale Türkçe Ders Kitabı 3, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Yeni Hitit Ders Kitabı 2, Yeni Hitit Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 4, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 6, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmediği görülmektedir.

Bireyde bulunan adalet duygusunun toplumda bir arada yaşamamız konusunda gerekliliği tartışılmaz bir gerçektir. Adalet duygusu, bireyde çocuk yaşlardan itibaren kendiliğinden bulunur. Bu duygu insanın benmerkezci başlangıcını dengeye sokarak insan ilişkilerinin düzenlenmesinde yardımcı olur. Bu nedenle adalet, adil olma değerine daha çok yer verilebilirdi. Araştırma için ele alınan 22 kitaptan sadece 4’ünün bu değere yer vermesi eksiklik olarak görülebilir.

4.1.8. Cesaret Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 455)’te cesaret şu şekillerde tanımlanır: “1. Güç veya tehlikeli bir işe girişirken kişinin kendinde bulduğu güven. 2. Yüreklilik, yiğitlik, yürek ve göz pekliliği 3. Cüret 4. Atılganlık, çekinmezlik.”

Cesaret zorluklarla mücadele etmek, inanılan değerler uğruna korkusuzca savaşımdır. Bununla birlikte cesaret savaşımdan yana olmak, kavga etmek için fırsat kollamak, gerekli gereksiz her duruma karışmak değildir. Cesaretin bir değer taşıması için her şeyden önce insanın iyi bir amaca hizmet etmesi ve toplum tarafından onaylanan, ulvi amaçlar için harcanan bir çaba olması gerekir (Kumbasar, 2011: 90).

Her insanın belli başlı korkuları bulunabilir. Ancak önemli olan, korkularımızın üzerine giderek bunları yenmek ve bu korkuların üstesinden gelebilecek cesarete sahip olmaktır. Cesur insanlar toplum içinde sevilir ve sayılırlar. Cesur insanlar, göstermiş oldukları azim ve kararlılık sonucunda her zaman başarıya ulaşmışlardır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen cesaret değeriyle ilgili bulgular:

Konuşurken yanlış yapmaktan korkmayın (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, Neden Yabancı Dil Öğreniyoruz, s. 47).

Konuşurken yanlış yapmaktan korkmayın. “Başaramam.” diye karamsar olmayın, her zaman iyimser olun (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, Neden Yabancı Dil Öğreniyoruz, s. 47).

Dee Caffari, dünyayı tersten dolaşarak zoru başarmış. Cesur yelkenci, yolculuğu için “Bir bakıma doğaya karşı savaşa benziyordu. Hiçbir yardımcım olmadan tek başıma yolculuğa çıkarak kendimi ateşe attım. Bu yolculuk sırasında pes etmemem gerekiyordu. Belki çok zordu ama bunu başardım (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Hayal Et Olsun, s. 38).

Tek amacım insanların kendi sınırlarını zorlamaları için onlara cesaret verebilmek (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Hayal Et Olsun, s. 38).

Tablo 4.8: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Cesaret” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
Cesaret				1			2																

Bulgulardan hareketle cesaret değeri “konuşurken yanlış yapmaktan korkmama cesareti, bir hedef için tüm olumsuz koşullara karşı mücadele etme cesareti, başkalarına cesaret verme isteği” şeklinde ele alınmıştır. Ancak incelenen tüm metinlerde liderlik değerine rastlanmamıştır.

Tablo 4.8’de *cesaret* değerine 3 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde *cesaret* değerine en çok Yeni Hitit ders kitaplarında 2 kez yer verilirken Yabancı Dilim Türkçe ders kitapları, Lale Türkçe çalışma kitapları ve Yeni Hitit çalışma kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise *cesaret* değerine en çok Yeni Hitit Ders Kitabı 2’de 2 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 2, Lale Türkçe Ders Kitabı 3, Lale Türkçe Ders Kitabı 5, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Yeni Hitit Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 4, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 6, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

4.1.9. Nazik Olma Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 1756)'te nazik olma kavramı şu şekillerde tanımlanır: "1. Başkalarına karşı saygılı davranan 2. İnce yapılı, narin 3. Özen, dikkat gösterilmezse kırılabilen, bozulabilen, kötüleşebilen 4. Gerekli önlemler alınmadığında daha kötü olan, kritik 5. Dikkat isteyen, özen gerektiren."

Nazik olmak, iyi davranışlarda bulunmayı, herkese karşı kibar, nazik ve uygar olmayı içerir. Diğer insanları yermemeyi, aşağılamamayı, onlara bağırılmamayı veya diğerlerini incitmemeyi ve onlarla alay etmemeyi içerir (Can, 2008: 9).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen nazik olma değeriyle ilgili bulgular:

A: Özkan Bey, telefon numaranız ve adresiniz bizde var. Biz sizi ararız. Geldiğiniz için teşekkürler.

B: Zaman ayırdığınız için ben teşekkür ederim. (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, İş Görüşmesi, s. 86).

Satıcı: Buyrun efendim. Hoş geldiniz.

Müşteri: Hoş bulduk.

Kasiyer: Buyrun faturanız. İyi günlerde kullanın.

Müşteri: Teşekkür ederim. Sağ olun. (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, Elektronik Eşya Mağazasında, s. 27).

Yemeğin sonunda ailenin reisi (baba veya büyük baba) dua eder, yemeği pişirene teşekkür eder. Aile fertleri de dua sonrası "Amin!" dedikten sonra yemeği pişirene "Elinize sağlık, çok güzel olmuş" gibi sözlerle teşekkür ederler (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Türklerde Yemek Kültürü, s. 12).

Manav: Hoş geldiniz.

Müşteri: Hoş bulduk (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, Manavda, s. 16).

Garson: Hoş geldiniz efendim. Ne alırsınız?

Oğuz: Ben bir karışık pizza alayım ama zeytinsiz olsun lütfen.

Garson: Peki efendim. Siparişleriniz 15 dakika sonra hazır.

Oğuz: Çok teşekkür ederiz (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, Çınar Restoran, s. 60).

Özgün: ...Bu güzel sohbet için çok teşekkür ederim.

Ece: Ben teşekkür ederim (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, Bir Röportaj, s. 142).

Burcu: Alo, Ceren. Merhaba, bugün işe gelmedin. Seni merak ettim.

Ceren: Sorma, çok hastayım. Bütün gün yataktan kalkamadım. Evde dinlendim.

Burcu: Geçmiş olsun. Biz de bugün o kadar yoğun çalıştık ki... Yorgunluktan ölüyorum (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Sana Çok Özeniyorum, s. 32).

Esen kalman dileğiyle mektubuma son veriyorum (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Şimdiki Çocuklar Harika, s. 10).

Gelen konuklar, kardeşim Fatoş için "Göz değmesin maşallah, çok terbiyeli kızınız var." dediler (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Şimdiki Çocuklar Harika, s. 10).

Türkiye'de kendileriyle konuştuğum insanların benim cılız başarılarımdan ötürü gösterdikleri takdir beni çok mutlu ediyordu ve beni daha çok çalışmam konusunda isteklendiriyordu (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, İkinci Dilim Türkçe, s. 68).

Bob: Nasılsın?

Akihito: Teşekkür ederim. İyiyim. Sen nasılsın?

Bob: Teşekkürler. Ben de iyiyim. Sonra görüşürüz.

Akihito: Görüşürüz (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-1, Karşılaşma, s. 5).

Ayla: Hepsi ne kadar?

Satıcı:

Ayla: Buyrun.

Satıcı: Teşekkürler (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-1, Markette, s. 24).

Marianne: Dolmabahçe Sarayı nerede?

Salih: Beşiktaş'ta.

Marianne: Çok teşekkür ederim.

Salih: Rica ederim, sana iyi tatiller (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-1, Burası Neresi?, s. 29).

Elif: İyi günler, ben gazetede iş ilanınızı gördüm.

Sekreter: Tabii, buyurun, müdürümüz içeride sizi bekliyor.

Elif: Teşekkür ederim (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-1, İş İlanı, s. 142).

Mustafa: Hayırlısı, sana hayatta başarılar dilerim.

Orhun: Sağ ol, sana da başarılar dilerim (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Orhun Ne Yapacak, s. 15).

Ahmet bir mağazaya girdi. Tezgâhtar ona "Hoş geldiniz!" dedi (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Bir Alışveriş, s. 34).

Sunucu: Tezinizi ne zaman bitireceksiniz?

Bruna: İnşallah bu yıl bitirmek istiyorum.

Sunucu: Bruno Bey, tezinizde başarılar diliyorum. Kolay Gelsin (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Bruno İle Röportaj, s. 97).

Görevli: Buyurun efendim, hoş geldiniz.

Rıfkı: Hoş bulduk. Biz bir araba kiralamak istiyoruz (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Araba Kiralama Servisinde, s. 102).

A: Tamam, alıyorum.

B: İyi günlerde kullanın!

A: Teşekkür ederim (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Mağazada Alışveriş, s.186).

Didem: Limonatalar benden tamam mı?

Canan: Peki, çok teşekkürler.

Didem: Rica ederim. (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-3, İndirim Var, s. 108).

Öğretmen: İnsanlar kitap okurken hayaller kurmayı severler, umarım sen de hayalini gerçekleştirebilirsin.

Kıvanç: Teşekkürler öğretmenim. Dünyayı gezerken size her ülkeden bir kart göndereceğim.

Öğretmen: Çok teşekkür ederim, çok sevindir (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-3, Kıvanç'ın Hayali, s. 161).

A: Teşekkürler.

B: Rica ederim. Önemli değil (Lale Çalışma Kitabı-2, Market Nerede, s. 39).

Rukiye Hanım'ın mutfağında her gün farklı yemekler pişer. Arkadaşları, Rukiye Hanım'dan yaptığı yemeklerin tarifini ister. Rukiye Hanım da arkadaşlarını kırmaz ve onlara yaptığı yemeklerin tarifini verir (Lale Çalışma Kitabı-3, Farklı Yetenekler, s. 13).

Nuray: Geçmiş olsun.

Ayşe: Teşekkür ederim Nuray.

Nuray: Nasılsın? Doktora gittin mi?

Ayşe: Evet, dün gittim. Şimdi biraz daha iyiyim (Lale Çalışma Kitabı-3, Telefon Görüşmesi, s. 30).

Çırak, dükkânı açar ama yaptığı bütün cam eşyaları belli bir zaman sonra çatlar. Meslekte dikiş tutturamaz ve ustasının yanına geri döner. "Ben ettim, sen etme!" der, ustasından özür diler (Lale Çalışma Kitabı-4, Püf Noktası, s. 7).

Gazeteci: Teşekkür ederim Salih Bey. Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Salih Saygın: Ben teşekkür ederim (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-1, Bir Röportaj, s. 53).

Tablo 4.9: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Nazik Olma” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)		
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3
Nazik Olma			2	1	1	3	1	3	7	5	2					1	2	1		1		

Bulgulardan hareketle nazik olma değeri “*telefon konuşmalarında konuşan iki kişinin birbirlerine olan nezaketi, iş görüşmesinde işverenin iş için gelen adaya olan nezaketi, satıcının müşterisine olan nezaketi, aile fertlerinin annenin hizmetlerine karşı olan nezaketi, iki arkadaşın birbirlerine olan nezaketi, Türklerin Türkçe bilmeyenlere karşı göstermiş oldukları nezaketi, sunucunun konuğuna olan nezaketi, öğrencinin öğretmenine öğretmenin de öğrenciye olan nezaketi, hasta ziyaretinde ziyaretçinin hastaya karşı nezaketi, gazetecinin röportaj yaptığı kişiye olan nezaketi*” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.9’da *nazik olma* değerine 30 kez yer verilmiştir. Aynı zamanda yukarıda belirtilen kitap setleri arasında tüm değerler içinde en çok yer verilen üçüncü değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Set olarak incelendiğinde *nazik olma* değerine en çok Yabancı Dilim Türkçe ders kitaplarında (14 kez) yer verilirken en az Yeni Hitit çalışma kitaplarında (1 kez) yer verilmiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise *nazik olma* değerine en çok Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1’de 7 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 4, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 6, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

İnsanoğlu doğduğu günden itibaren aktif bir şekilde çevresiyle münasebete girer. Bu münasebetler, kişinin içinde bulunduğu kültür ve toplum tarafından benimsenmiş kalıplara göre şekillenir. Bireyin çevresiyle olan münasebetlerinde nezaket çerçevesinde olursa, toplum hayatı güzelleşir ve oraya huzur gelir. Bu nedenle araştırmamıza konu olan setlerde nazik olma değerine sık yer verilmesi yerinde bir durumdur.

4.1.10. Arkadaşlık Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 707)’te arkadaşlık, dostluk kavramı şu şekillerde tanımlanır: “1. Dost, arkadaş olma durumu 2. Dostça davranış, omuzdaşlık, ünsiyet.” Can (2011: 90)’a göre arkadaşlık; içinde sevgi, dayanışma, fedakârlık gibi birçok değeri barındıran arkadaşlık, insanları birbirine bağlayan özel bir bağdır. İnsanlar sevinçlerini, acılarını, sıkıntılarını arkadaşları ile paylaşarak rahatlar. Gerekteğinde onlara danışarak kararlar alır. Her zaman güvenilebileceği, kötü günlerinde yanında olan arkadaşların varlığıyla insan kendini

daha iyi hisseder. Gerçek arkadaşlık iki kişi arasında koşulsuz sevginin oluşturduğu bir değerdir.

Birey sosyal bir varlık olduğu için çevresinde olup biten her şeye duyarlıdır. Bundan dolayı bu duyarlılığını paylaşacağı güvenilir birisine ihtiyaç duyar. Bu da arkadaşlık ilişkilerinin gelişimine katkı sağlar. Bu ilişki aile ortamı dışında olan ve bireyin sosyalleşmesini sağlayan bir ilişkidir. Bu kapsamda sosyalleşebilen bireyin psikolojik olarak daha sağlıklı olabileceği söylenebilir. Dolayısıyla sağlıklı bireylerin sağlıklı bir toplum oluşturacağı söylenebilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen arkadaşlık değerleriyle ilgili bulgular:

Benim adım Leyla. On altı yaşındayım. Öğrenciyim. Arkadaşlarımla çok iyi anlaşırım (Lale Türkçe Ders Kitabı-2, Leyla'nın Ailesi, s. 97).

Emre ve arkadaşları çok iyi anlaşırılar (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Emre Planlı Bir İnsandır, s. 63).

Ayşe, arkadaşları tarafından çok sevilir (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Ayşe Çalışkan ve Doğru Sözlüdür, s. 63).

Ömer'in teyzesinin bir oğlu varmış. Onun adı Orhan'mış. Orhan'la Ömer, aynı yaştaymış. Onlar, çok iyi anlaşıyorlarmış (Lale Türkçe-3, Selin'in Tatil Planı, s. 147).

Benim adım Sabri. Ben bir öğrenciyim. Her sabah okula gidiyorum. Okulda çok şey öğreniyorum. Teneffüste ben ve arkadaşlar geziyoruz, konuşuyoruz, şaka yapıyoruz. Ben ve arkadaşlarımla her hafta sonu futbol oynuyoruz. Bazen sinemaya gidiyoruz. Bazen de tavla oynuyoruz. Yarın on arkadaş pikniğe gidiyoruz (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-1, Bir Öğrenci, s. 68).

Zeynep ve üç arkadaşı geçen sene, yaz tatilinde Alanya'ya gittiler. Zeynep ve arkadaşları ilk dört gün otelde yüzdüler, çok güzel yemekler yediler, dinlendiler ve tabii ki eğlendiler. Sonra Alanya'yı gezdiler. Böylece hep birlikte çok iyi vakit geçirdiler (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-1, Zeynep'in Tatili, s. 143).

Lise ve üniversite arkadaşlarımla tanışıyorlar. Gelecek ay bir grup arkadaşımınla tatil için Akdeniz'e gidiyoruz. Bu tip tatilleri her yıl yapıyoruz. Bu tatiller her zaman neşeli geçiyor (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-1, Arkadaşlarımla, s. 149).

Fatma: Seninle konuşmak beni her zaman rahatlatıyor. Sağ ol.

Ayşe: Aaa! Sen benim arkadaşımın, sana yardım etmek beni mutlu ediyor (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı -2, Eşimin İşi, s. 84).

Canım arkadaşım çok uzun zamandır görüşemiyoruz. Bu mektubu sana daha önce yazmak istedim ama çok yoğunum ve vakit bulamadım (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-3, Bir Mektup, s. 103).

Ben arkadaşlığın çok değerli olduğunu düşünüyorum. Çünkü insan hayattaki en büyük mutlulukları da acıları da ailesiyle olduğu kadar arkadaşlarıyla da birlikte yaşar. Birçoğumuz hayatımızda yanlış arkadaşlar yüzünden acı çekmişizdir ya da arkadaşlarımız sayesinde kötü olayları daha kolay atlattığımızdır veya onların sayesinde çok güzel anlar yaşamışızdır (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-5, Arkadaşlık, s. 82).

Her şeyin bittiğini düşündüğünüz bir anda, bir el elinizi tutup yanınızda olduğunu söylüyorsa başımız sıkıştığında yardım isteyebileceğiniz biri varsa bir hata yaptığımızda bu hatanızı karşınızdakine korkmadan itiraf edebiliyorsanız şanslısınızdır. Gerçek arkadaşlarımız olduğunu gönül rahatlığıyla rahatça söyleyebilirsiniz. Bence iyi arkadaş zor zamanınızda yanınızda olmalıdır (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-5, Arkadaşlık, s. 82).

Benim adım Murat. Bu da arkadaşım Hasan. Hasan, benim en iyi arkadaşım. Ben, onu çok seviyorum (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-2, Arkadaşım Hasan, s. 19).

Öğrencilik hayatı daha zevkli ve kolaydı. Arkadaşlarımızla birbirimize yardım ederdik ve birlikte çok eğlendik (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-1, Üniversite Yılları, s. 30).

Tablo 4.10: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Arkadaşlık” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)		
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3
Arkadaşlık		1	3						3	1	1		2			1				1		

Bulgulardan hareketle arkadaşlık değeri “arkadaşların birbirlerine olan sevgisi, dayanışması, şakalaşması, yardımlaşması, anlaşması, eğlenmesi, oynaması, dertleşmesi, değer vermesi” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 10’da arkadaşlık değerine 13 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde arkadaşlık değerine en çok Yabancı Dilim Türkçe ders kitaplarında (7 kez) yer verilirken Yeni Hitit ders kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise arkadaşlık değerine en çok Lale Türkçe Ders Kitabı 3 ve Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1’de 3 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale

Türkçe Ders Kitabı 4, Lale Türkçe Ders Kitabı 5, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Yeni Hitit Ders Kitabı 2, Yeni Hitit Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

4.1.11. Yardımlaşma Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 2536)'te yardımlaşma “yardımlaşmak işi” olarak tanımlanmaktadır.

Yardımlaşma; sahip olunan imkânların ihtiyaç sahiplerinin yararına kullanılmasına sağlayan dayanışma adalet, ahlak, saygı, sevgi gibi değerlerin yaşatılmasını sağlar. İnsanlara saygı gösteren, gönlü ve zihni sevgiyle dolu olan insanların dayanışmadan kaçmaları mümkün değildir (Doğan, 2005: 15).

Yardımlaşma ve yardımseverlik, önemli ve yaygın bir toplumsal değerdir. Toplumsal hayatta karşılaşılan ve çözümünde zorlanılan problemler, yardımlaşma yoluyla kolaylıkla çözülür. İnsanlar çok farklı konularda birilerine yardım edebilirler. Yardım ilişkisinde taraflardan birisini yardımsever, diğer tarafı ise yardıma muhtaç kesim oluşturur.

İyi bir başarı için çevre faktörlerimizi de iyileştirmek zorundayız. Çünkü insan sosyal bir varlıktır. Çevresindeki tüm olaylardan direk veya dolaylı etkilenir. Bu etkileşme insana zarar verdiği gibi zirveye çıkmasına da yardımcı olur. Dayanışma ve yardımlaşmalar sayesinde önce bireyler daha sonra toplumlar ve ülkeler kalkınır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen yardımlaşma değeriyle ilgili bulgular:

Annem avukat. Annem güler yüzlü, sakin ve sabırlıdır. Ev ödevlerimde bana yardım eder (Lale Türkçe Ders Kitabı-2, Leyla'nın Ailesi, s. 97).

Cömerttir. Çevresindeki insanlara yardım eder (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Emre Planlı Bir İnsandır, s. 63).

Yetim çocukları evlat edinmek, onlara sıcak bir yuva sunmak, yetiştirme yurtlarını ziyaret etmek ve çeşitli yardım kampanyaları düzenleyerek onlara maddi destek sağlamak, sokak çocuklarını topluma kazandırmak için atılacak diğer somut adımlardan bazılarıdır (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Sokak Çocukları, s. 82).

Kanadalı yelkenci Lawrence Lemieux, 1988 yılında Kore'de, düzenlenen Olimpiyat Oyunları'na katılmıştı. Yarışı ikinci olarak sürdürdüğü sırada aniden ters esen rüzgâr nedeniyle Singapurlu yarışmacıların yelkenlisi alabora olmuştu ve Singapurlu iki yelkenci yaralandı. Bunu fark eden Lawrence, hemen yelkenlisinin rotasını değiştirdi ve onları sudan çıkardı (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Spor Centilmenliktir, s. 101).

“Önce haber mi, insan mı?” sorusunu şöyle de sorabiliriz. Önce insan olmak mı, gazeteci olmak mı gelir? Usta gazeteciler bu soruya farklı yanıtlar veriyor. Bazılarına göre, bir haber kaçabilir. Gazeteci bunun yerine başka bir haber bulabilir. Ama birine yardım etmek için ikinci bir şansınız olmayabilir. Yani onlara göre insan olmak gazeteci olmaktan önce geliyor. Ama bazıları için ise önce görev geliyor (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, Haber mi İnsan mı?, s. 120).

“Başarı bir ekip işidir.” diyen Koç, “Bilgiyi paylaşmalı, görüşlerinizi tartışmalı ve yardımlaşmalısınız (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Rahmi Koç’tan Konferans, s. 14).

Dede, ikinci eşi olan karısı ve torunuyla birlikte ormanın bakım işleriyle uğraşan damadı Orozkul’a yardım etmektedir (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Beyaz Gemi, s. 14).

Dil bilgisi öğrenirken zorlandığım hususlarda herkes elinden geldiği kadarıyla bana yardımcı olmaya çalışıyordu (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, İkinci Dilim Türkçe, s. 68).

Ali Bey bazen Fatma Hanım'a mutfakta yardım ediyor (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-1, Fatma Hanım, s. 88).

Evim çok küçük, ama okula, hastaneye, lokantalara ve barlara yakın. Türk arkadaşlarım var, onlar her zaman bana yardım ediyorlar (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-1, Michaela, s. 199).

Yazın tatile Antalya'ya gidiyorum ve babama yardım ediyorum (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Antalya’dan İstanbul’a Taşındım, s. 22).

Fatma: Seninle konuşmak beni her zaman rahatlatıyor. Sağ ol.

Ayşe: Aa! Sen benim arkadaşımın, sana yardım etmek beni mutlu ediyor (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Eşimin İş, s. 84).

Ali: Senin geçen haftaki ödevlerini kim yaptı?

Ayşe: Aynur yaptı. Onun bu haftaki işlerini de ben yapacağım. Bu defa o tatile gidecek (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Yardımlaşma, s. 171).

A: Taksim’e gitmek için bana yardım eder misin?

B: Tabii. İşte bu otobüse binin!

A: Teşekkür ederim. İyi günler!

B: İyi günler (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Otobüste, s. 187).

Suzan: Ne Pişirmeye karar verdin?

Müşen: Dolma olabilir ama pişirmeyi bilmiyorum. Sence dolma yapmak zor mu?

Suzan: Değil, ben sana yardım edebilirim (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Oturmaktan Sıkıldım, s. 195).

Burada iş arkadaşlarım çok yardımsever. Hepsi birkaç dil biliyor (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-3, Peter, s. 7).

Genç: İyi akşamlar teyze!

Teyze: İyi akşamlar çocuğum!

Genç: Nereye gidiyorsunuz? Poşetleriniz ağırsa, yardım edebilirim.

Teyze: Çok iyi olur çocuğum, evim biraz uzak (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-3, Yardımsever Genç, s. 67).

Burcu sızlanarak “Özgeciğim senin korseni bu düğünde kullanabilir miyim? Ben benimkini bulamıyorum. Herhalde ablam aldı.” dedi. Özge, Burcu’ya “Dövünmeyi bırak şimdi. Merak etme ben senin için korseyi çantamda getiririm.” dedi (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-5, Düğün Telaşı, s. 21).

Ayla: Zor parkurlarda yürüyüşe katılanlar zorlanmıyorlar mıymış veya şikâyet etmiyorlar mıymış?

Selma: Hem zorlananlar hem de şikâyet edenler varmış. Ancak zorlanmayanlar zorlanana bu parkurlarda yardım ediyormuş (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-6, Murat Ne Yapmış, s. 42).

Öğretmen: Arkadaşlar, bugün konumuz meslekler. Ne olmak istiyorsunuz? Niçin bu mesleği seçmek istiyorsunuz?

Meryem: Öğretmenim, ben çocuk doktoru olmak istiyorum. Çünkü çocukları çok seviyorum ve onlara yardım etmek istiyorum.

Ayşe: Öğretmenim, ben öğretmen olmak istiyorum. Çünkü insanlara bir şeyler öğretmek çok önemli.

Levent: Öğretmenim, ben iş adamı olmak istiyorum. Çünkü zengin olmak, fakirlere yardım etmek istiyorum (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-1, Ne İş Yapıyorsunuz?, s. 74).

A: Affedersiniz, bir şey sorabilir miyim? Bu mahalleye yeni taşındım. Market nerede?

B: Şu sokaktan direkt gidin. Elli metre sonra sağa dönün. Otuz metre ileride bir banka göreceksiniz. Market, caddenin köşesinde, bankanın karşısında.

A: Teşekkürler.

B: Rica ederim. Önemli değil (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-2, Market Nerede, s. 39).

Mutlu olmanın ise birçok yolu vardır. Arkadaşlarımızı, komşularımızı ve akrabalarımızı ziyaret etmek, ihtiyaç sahibi kişilere yardım etmek, dua etmek, insanları gördüğümüz zaman onlara selam vermek ve gülümsemek bizi mutlu eder (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, Nasıl Sağlıklı Kalabiliriz, s. 47).

Öğrencilik hayatı daha zevkli ve kolaydı. Arkadaşlarımızla birbirimize yardım ederdik ve birlikte çok eğlenirdik (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-1, Üniversite Yılları, s. 30).

Gençlere hayatlarından önce kitabı ve okumayı sevdirmiş, sonra ise sorgulayarak düşünen bir kafaya sahip olmanın önemini vurgulamıştır. Bu arada hayatlarına devam ederken yaşama sevinci ve bilinci taşımanın önemini belirterek gençlere hizmet sunmaya çalışmaktadır (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-3, İpek Ongun ve Gençlik, s. 13).

Tablo 4.11: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Yardımlaşma” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)		
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3
Yardımlaşma		1	1		2	1	1	2	2	5	2		1	1	1	1		1		1		1

Bulgulardan hareketle yardımlaşma değeri “*annenin çocuğuna ev ödevlerine yardım etmesi, kişilerin yetim çocuklara yardım etmesi, yarışta önde giden yarışmacının kaza geçiren rakibine yardım etmesi, gazetecinin haber yapmayı bırakıp muhtaç birine yardım etmesi, bir dedenin evin onarımı için damadına yardım etmesi, Türk insanının yabancı dil öğrenmek isteyen birine yardım etmesi, çocuğun yaz tatilinde babasına yardım etmesi, birinin yolunu bulmak isteyen başka birine yardım edilmesi, ev hanımının başka bir ev hanımına yemek yapmada yardım etmesi, bir gencin yaşlı bir teyzeye yükünü taşımada yardım etmesi, öğrencilerin birbirlerine yardım etmesi, bir yazarın gençlere yol göstererek yardım etmesi*” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.11’de *yardımlaşma* değerine 24 kez yer verilmiştir. Aynı zamanda yukarıda belirtilen kitap setleri arasında tüm değerler içinde en çok yer verilen beşinci değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Set olarak incelendiğinde *yardımlaşma* değerine en çok Yabancı Dilim Türkçe ders kitaplarında (11 kez) yer verilirken en az Yeni Hitit çalışma kitaplarında (2 kez) yer verilmiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise *yardımlaşma* değerine yer vermeyen herhangi bir kitap yoktur.

İnsanlar arasında ilişkilerin zayıfladığı, sadece kendilerini düşünen ben merkezci kişilerin hızla arttığı günümüzde, kültürümüzün en güzel yanlarından olan “yardımlaşma duygusu” önemini hızla artırmaktadır. Çalışmamıza konu olan kitap setlerinde bu değere hemen hemen hepsinde yer verildiği görülmektedir.

4.1.12. Temizlik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 2319)'te temizlik kavramı şu şekillerde tanımlanır: “1. Temiz olma durumu, arılık, saffet, nezafet. 2. Temiz durma veya tutma durumu. 3. Temizleme işi. 4. Ortadan kaldırma, yok etme, öldürme.”

Temizliği maddi ve manevi temizlik şeklinde ikiye ayırabiliriz. Bedenimizin, giysilerimizin, çevremizin, konakladığımız yerlerin kirden arınması maddi temizlik; kalbimizin, ruhumuzun kötü duygu ve düşüncelerden arınması manevi temizliktir. Mutlu ve sağlıklı yaşamın devamı için insanın her yerde ve her zaman temiz olmalarını isterler.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki metinlerde geçen temizlik değeriyle ilgili bulgular:

David, odasında uyuyor. O, saat yediye çeyrek kala uyanacak. Banyoya gidecek. Elini yüzünü yıkayacak. Daha sonra kahvaltı edecek. Dişlerini fırçalayacak ve okula gidecek (Lale Türkçe Ders Kitabı-1, Dünyada Bir Gün, s. 106).

Her sabah erken kalkarım. Elimi, yüzümü yıkarım (Lale Türkçe Ders Kitabı-1, Emre'nin Bir Günlük Menüsü, s. 143).

Ailemde herkes bayram için hazırlık yapıyor. Annem evde temizlik yapıyor (Lale Türkçe Ders Kitabı-2, Kurban Bayramı, s. 109).

O, çok temiz ve düzenlidir. Odasını asla dağınık bırakmaz (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Ayşe Çalışkan ve Doğru Sözlüdür, s. 63).

Sofraya oturmadan önce ve sofradan kalktıktan sonra mutlaka eller yıkanır (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Türklerde Yemek Kültürü, s. 12).

Tablo 4.12: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Temizlik” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
Temizlik	2	1	1		1																		

Bulgulardan hareketle temizlik değeri “el, yüz, diş temizliği, bayram için ev temizliği, oda temizliği” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.12’de *temizlik* değerine 5 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde *temizlik* değerine en çok Lale Türkçe ders kitaplarında (5 kez) yer verilirken diğer setlerde bu değere hiç yer verilmemiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise *temizlik* değerine en çok Lale Türkçe Ders Kitabı 1’de 2 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 4, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Yeni Hitit Ders Kitabı 2, Yeni Hitit Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 4, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 6, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

Araştırmamıza konu olan kitap setlerinde “temizlik” değerine çok az yer verilmesi önemli bir eksiklik olarak görülebilir. Ayrıca çevre ve kılık kıyafet temizliklerine de hiç yer verilmemiştir.

4.1.13. Doğruluk ve Dürüstlük Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 692)’te doğruluk kavramı şu şekillerde tanımlanır: “1. Doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, adalet. 2. Düşüncenin gerçeğe uyuşması, yargı ve önermelerin gerçeğe uygun olması.” Dürüstlük (TDK, 2010: 739) ise “Doğruluk” olarak tanımlanmaktadır.

Doğruluk değeri, inandıklarının yanında olmak; vicdanının sesini dinlemek; gururlu olmak; diğerlerinin söylediğine aldırış etmeksizin ilkelerle yaşamak; doğru olanı yapmak; zahmetli ve mücadele gerektirmesine rağmen yeni şeyler yapmak için cesarete sahip olmak gibi davranışları içerir. Dürüstlük değeri, doğruyu söylemeyi; içten olmayı; açık sözlü ve açık yürekli olmayı içerir. Ayrıca yalan söylememeyi, hırsızlık yapmamayı; insanları kandırmamayı; sinsî, hilekâr veya kandırıcı olmamayı içerir (Can, 2008: 8).

Dürüst insan her şeyden önce güvenilir insandır. Karşısındaki insan onun yalan söylemeyeceğini, yanlış davranmayacağını bilir. Bu sebeple dürüst insanlar çevreleri tarafından saygı görür. Herkesin dürüst olduğu bir toplumda insanlar arası ilişkiler de sağlamlaşır. Çünkü insanlar arası ilişkilerin güçlenebilmesi için öncelikle insanların birbirine güven duyması gerekir. Karşımızdaki insana güvenebilmenin ilk koşulu ise dürüstlüktür. Dürüst insanların oluşturduğu bir toplumda kimse birbirinin hakkını yemez, yalan söylemez, gerek günlük alış verişlerinde gerekse devlet-vatandaş ilişkisinde kurallara uyulur (Kumbasar, 2011: 90).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen doğruluk ve dürüstlük değerleriyle ilgili bulgular:

Ali, asla yalan söylemez (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Emre Planlı Bir İnsandır, s. 63).

Doğru sözlüdür. Hiçbir zaman yalan söylemez (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Ayşe Çalışkan ve Doğru Sözlüdür, s. 63).

Mehmet Akif Ersoy, İstiklal Marşı'nın şairidir. Akif, şair ve fikir adamı olmasının yanında örnek yaşantısıyla da büyük önem taşır. Doğruluk, sözünde durmak, vefakârlık onun en çok değer verdiği hususlardır (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, Vefa İnsanı, s. 77).

Öğretmenlik bir sanatçı kadar gelir getiren bir meslek değildir. Ama öğretmenin yetiştirdiği iyilik, doğruluk, adalet gibi evrensel değerlere sahip bir fert, toplum için en değerli kazançtır (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, En Riskli Ama En Kazançlı Meslek, s. 13).

Dürüstlük... Koç, iş hayatında dürüstlüğü önemi vurgularken “İş hayatında önce kendinize, sonra başkalarına dürüst olmanız gerekir. Her gece yatmadan önce o günün bilançosunu yapıp vicdanınızı kontrol etmek zorundasınız” şeklinde konuştu (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Rahmi Koç'tan Konferans, s. 14).

Hafta sonları ise Ali ile Ertan günlerini gün ederek geçirirken Hasan servise gidiyordu ve servisten kazandığı paraları son kuruşuna kadar şirketin hesabına yatırıyor (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-5, Ortaklar, s. 108).

Tablo 4.13: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Doğruluk ve Dürüstlük” Değerlerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
Doğruluk ve Dürüstlük			3	2			1						1										

Bulgulardan hareketle doğruluk ve dürüstlük değeri “yalan söylememe, doğru sözlü olma, kabullenme, iş hayatındaki dürüstlük” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.13'te *doğruluk ve dürüstlük* değerine 7 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde *doğruluk ve dürüstlük* değerine en çok Lale Türkçe ders kitaplarında (5 kez) yer verilirken Lale Türkçe çalışma kitapları ve Yeni Hitit çalışma kitaplarında bu değere hiç yer verilmemiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise *doğruluk ve dürüstlük* değerine en çok Lale Türkçe Ders Kitabı 3'te 3 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 2, Lale Türkçe Ders Kitabı 5, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Yeni Hitit Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders

Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 4, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 6, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

4.1.14. Fedakârlık Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Fedakârlık, diğer adıyla özveri Türkçe Sözlük (TDK, 1999: 767)'te “Bir amaç uğruna veya gerçekleştirilmesi istenen herhangi bir şey için kendi menfaatlerinden vazgeçme” olarak tanımlanırken Şener (1997: 191-192) fedakârlığı önemli bir sebep ve amaç uğruna sıkıntıya girmek veya zorluklara göğüs gerebilmek olarak tanımlamıştır.

Fedakârlık değeri, insanların kendi yaşamlarından ve maddi-manevi birikimlerinden ödün vermesidir. Bu değeri benimseyen bireyler sevdiklerini mutlu olmasını çok arzularlar ve sevdikleri mutlu oldukça kendileri de yaşamdan haz alırlar.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen fedakârlık değeriyle ilgili bulgular:

Ayşe, arkadaşları tarafından çok sevilir. Çünkü o çok güzel alışkanlıklara sahiptir. Doğru sözlüdür. Hiçbir zaman yalan söylemez. Öğretmenler de onu çok sever. Çünkü o çok çalışkan bir öğrencidir (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Ayşe Çalışkan ve Doğru Sözlüdür, s. 63).

Sağlıklı olan bebek ilginç bir şekilde ölmek üzere olan kardeşine sarıldı. Bu sarılışın etkisiyle hayatından ümit kesilen kardeşin kalp atışları ve vücut ısısı normale döndü. Minik bebek, “yaşamaz” denilen ikizine sarılarak onun hayata tutunmasını sağladı (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, Kardeşlik Bağı, s. 84).

Kanadalı yelkenci Lawrence Lemieux, 1988 yılında Kore'de, düzenlenen Olimpiyat Oyunları'na katılmıştı. Yarışı ikinci olarak sürdürdüğü sırada aniden ters esen rüzgâr nedeniyle Singapurlu yarışmacıların yelkenlisi alabora olmuştu ve Singapurlu iki yelkenci yaralandı. Bunu fark eden Lawrence, hemen yelkenlisinin rotasını değiştirdi ve onları sudan çıkardı (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Spor Centilmenliktir, s. 101).

Bana göre tiyatro ile ilgilenmek dünyanın ortasında durmak demektir. Her şeyimi mesleğime verdim (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, Yıldız Kenter, s. 48).

Tabiatla kol kola olmak yaşama saygıyı getirir. Hayat orada her anı ile gözlerinizin önünde cereyan eder ve insan yüzlerce mucizeye tanık olur. Tabiatla dost bir insan, bir çiçeği dahi koparamaz. İnsan dostuna zarar verir mi? (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Tabiatla Geçen Çocukluğumuz, s. 94).

Hayatını Manisa'yı tüm Türkiye'ye örnek olacak şekilde ağaçlandırmaya adanmış ve yaşadığı süre boyunca binlerce ağaç dikmiştir (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Sadece Şort ve Doğanın Dostluğunu Giyinen Adam, s. 149).

Hatırlıyorum, dedem, biz çocukken yazın canımız dondurma çektiğinde, hiç üşenmez, bisikletine atlar ve bize dondurma getirirdi. Şimdi de çocukluğumuzdan çok farklı değil. Sabahları hepimizden önce uyanır, bisikletiyle markete gidip taze ekmek alır. Biz gözlerimizde sabah mahmurluğuyla güne başlamaya çalışırken o çoktan kahvaltı masasını hazırlamış, bizi bekliyor olur (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, İhtiyar Delikanlı, s. 28).

Bence banknot ülkemize ait olacağı için ülkeyi bizim yapan bir şeyi sembolize etmeli. Bu nedenle, Türkiye Cumhuriyeti için ellerinden gelen her türlü fedakârlığı yapan komutanlarımızın resimlerine yer verirdim (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Genç Siviller, s. 56).

İnsan ilişkileri fedakâr olmayı gerektiriyor. İyiliksever ve fedakâr kişiler her zaman sevilirler (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-6, Fedakârlık, s. 55).

Doktorluğun zorluğu çalışma saatlerinin belli olmaması. Yaz kış, gece gündüz her zaman birilerini hasta olabilir ve bize ihtiyaç duyabilir. Bu nedenle işimiz çoğu zaman ailemizden, kendi özel yaşantımızdan daha önce gelir. Yani hastalarımız bizim için her şeyden daha önemli (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-1, Doktorluk, s. 72).

Genellikle alışverişlerde kendime pek fazla şey almam. Çocuklarım büyüdüğünden beri onlardan bana sıra gelmiyor (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-2, Alışveriş Dünyanız, s. 27).

Tablo 4.14: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Fedakârlık” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)		
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3
Fedakârlık				1	1	1	2	2					1							1	1	

Bulgulardan hareketle fedâkarlık değeri “yelken yarışını kaybetme pahasına rakibini kurtarma fedakârlığı, ömrünü çevrenin korunmasına adanma fedakârlığı, komutanların ülkeleri için canlarını ortaya koyma fedakârlığı, doktorların meslekleri uğruna özel hayatlarını ikinci plana atma fedakârlığı, çocukları için kendi ihtiyaçlarından vazgeçen annenin fedakârlığı” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.14'te fedakârlık değerine 10 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde fedakârlık değerine en çok Yeni Hitit ders kitaplarında (5 kez) yer verilirken Lale Türkçe çalışma kitaplarında bu değere hiç yer verilmemiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele

alındığında ise *fedakârlık* değerine en çok Yeni Hitit Ders Kitabı 2 ve Yeni Hitit Ders Kitabı 3'te 2 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 2, Lale Türkçe Ders Kitabı 3, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Yeni Hitit Ders Kitabı 2, Yeni Hitit Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 4, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

4.1.15. Aile Birliğine Önem Verme Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 692)'te aile kavramı şu şekillerde tanımlanır: “1. Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik 2. Aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü 3. Birlikte oturan hısım ve yakınların tümü 4. Eş, karı 5. Aynı gaye üzerinde anlaşılan ve birlikte çalışan kimselerin bütünü 6. Temel niteliği bir olan dil, hayvan veya bitki topluluğu, familya.”

Toplumunu oluşturan en önemli öğelerden biri ailedir. Çünkü toplumun yarınlarını oluşturacak nesiller bu kurumda yetişmektedir. Dolayısıyla donanımlı bir aileden yetişen bir bireyin topluma ciddi katkılar sağlayacağı söylenebilir.

Aile tipleri ve aileden beklenenler her kültürde farklı olmakla beraber her zaman ve her toplumda ailenin bazı temel fonksiyonları vardır. Bunlardan ilki topluma yeni bireyler kazandırmaktır. Aile, çocuklarını kendi hayatını kurtaracak çağa getirinceye kadar yetiştirmek zorundadır (Güngör, 2000: 208).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen aile birliğine önem verme değeriyle ilgili bulgular:

Benim adım Ayşe. On beş yaşındayım. İzmirliyim ama İstanbul'da yaşıyorum. Lise birinci sınıfta okuyorum. Türkçe, İngilizce ve Fransızca biliyorum. Bu, benim aile fotoğrafım. Benim büyük bir ailem var (Lale Türkçe Ders Kitabı-1, Ayşe'nin Ailesi, s. 82).

Bunlar amcam, halam, dayım ve teyzem. Amcamın adı Bilal. O, kırk iki yaşında. Halamın adı Hilal. O, otuz beş yaşında. Teyzemin adı Suna. O, kırk yaşında. Dayımın adı Suat. O, otuz yaşında. Biz, büyük ve kalabalık bir aileyiz. Ben ailemi çok seviyorum (Lale Türkçe Ders Kitabı-1, Ayşe'nin Ailesi, s. 83).

Selin'in annesi Rizeliymiş. Bu yüzden her yaz tatilinde ailecek Rize'ye giderlermiş. Onlar Rize'ye gittiklerinde mutlaka Ayder Yaylası'na çıkarlarmış. Selin ve ailesi Rize'ye bu

Bulgulardan hareketle aile birliğine önem verme değeri “*uzakta olan aile büyüklerini ziyaret etme, kalabalık bir aileye sahip olma, tüm ailenin yemeklerde hep beraber bulunması, aile içi ortak faaliyetlerde bulunulması, acı ve sevinçlerin birlikte paylaşılması*” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.15’te *aile birliğine önem verme* değerine 11 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde *aile birliğine önem verme* değerine en çok Yabancı Dilim Türkçe ders kitaplarında (5 kez) yer verilirken Lale Türkçe çalışma kitapları ve Yeni Hitit çalışma kitaplarında bu değere hiç yer verilmemiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise *aile birliğine önem verme* değerine en çok Lale Türkçe Ders Kitabı 1 ve Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2’de 2 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 2, Lale Türkçe Ders Kitabı 5, Yeni Hitit Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

4.1.16. Bağımsız ve Özgür Düşünebilme Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 226)’te *bağımsız* kavramı şu şekillerde tanımlanır: “1. Davranışlarını, tutumunu, girişimlerini herhangi bir gücün etkisinde kalmadan düzenleyebilen özgür, hür 2. Müstakil 3. Herhangi bir kuruluşa ya da partiye bağlı olmayan kimse.” *Özgür* kavramı (TDK, 2010: 1869) ise “1. Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya, şarta bağlı olmayan, serbest, hür 2. Yönetim bakımından yabancı bir gücün etkisi altında bulunmayan, başka bir yönetime bağlı olmayan, bağımsız, hür (ulus, ülke) 3. Kendi kendine hareket etme, davranma, karar verme gücü olan. 4. Tutuklu olmayan, hür 5. Başkasının kölesi olmayan, hür 6. Siyasi bir güç tarafından denetlenmeyen, engellenmeyen” anlamlarıyla kullanılmaktadır.

Çocukların gelişim dönemlerini inceleyen birçok psikolog sağlıklı bir gelişim için özgürlüğün önemini vurgulamıştır. Çünkü çocukların yaşadıkları dünyayı keşfedebilmesi, kendi yeteneklerini geliştirebilmesi için özgür bir ortamda büyümeleri gerekir. Fakat özgürlük sınırsız haklara sahip olmak değildir. Çocuklara kendi özgürlüklerinin başkalarının özgürlüğü ile sınırlı olduğu kavratılmalı, istedikleri her şeyi istedikleri her an yapamayacakları öğretilmelidir (Kumbasar, 2011: 141).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen bağımsız ve özgür düşünebilme değeriyle ilgili bulgular:

Bulgulardan hareketle bağımsız ve özgür düşünebilme değeri “*yaş kriterini görmezden gelip dilediği gibi yaşamak, başkalarına bağımlı olmadan özgürce yaşamak*” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.16’da *bağımsız ve özgür düşünebilme* değerine 6 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde *bağımsız ve özgür düşünebilme* değerine Yeni Hitit ders kitaplarında 3 kez yer verilirken Lale Türkçe ders kitapları ve Yeni Hitit çalışma kitaplarında hiç yer verilmemiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise *bağımsız ve özgür düşünebilme* değerine en çok Yeni Hitit Ders Kitabı 2’de 2 kez yer verildiğini görmekteyiz. Ayrıca; Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 2, Lale Türkçe Ders Kitabı 3, Lale Türkçe Ders Kitabı 4, Lale Türkçe Ders Kitabı 5, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 6, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

4.1.17. İyimserlik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 1237)’te iyimserlik kavramı şu şekillerde tanımlanır: “1. Genellikle her düşünce ve işi iyi olarak değerlendiren bir tutum veya kişilik özelliği, nikbinlik, optimizm 2. Her şeyi en iyi yanından gören, her durumda iyi bir çıkış yolu uman dünya görüşü, nikbinlik, optimizm 3. İnsanlığın ilerlemesine, bütün durum ve şartların iyiye gideceğine inanan öğretilerin genel adı, optimizm”

İyimser kişiler, hayata olumlu baktıkları için daha az stres yaşarlar, kötü duygulara kapılmadan çözüm üretmeyi bilirler, yapılması gereken işlere veya yaşanmış olan olaylara hep olumlu baktıkları için huzurlu bir yaşam sürerler.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen iyimserlik değeriyle ilgili bulgular:

Öğrendiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşın. İnternet ve televizyon gibi kaynaklardan faydalanın. Kitap okuyarak öğrendiklerinizi destekleyin. Konuşurken yanlış yapmaktan korkmayın. “Başaramam.” diye karamsar olmayın, her zaman iyimser olun. Her anı öğrenmek için bir fırsat bilin (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, Neden Yabancı Dil Öğreniyoruz, s. 47).

Tablo 4.17: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “İyimserlik” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
İyimserlik				1																			

Bulgulardan hareketle iyimserlik değeri “öğrenirken her zaman iyimser olunması gerektiği” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.17’de iyimserlik değerine sadece 1 kez yer verilmiştir. Bu değer de Lale Türkçe Ders Kitabı 4’te yer almıştır. Aynı zamanda yukarıda belirtilen kitap setleri arasında tüm değerler içinde en az yer verilen değer olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.1.18. Estetik Duyguların Geliştirilmesi Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 821)’te estetik kavramı şu şekillerde tanımlanır: “1. Sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu, bedii, bediiyat 2. Güzellik duygusu ile ilgili olan 3. Güzellik duygusuna uygun olan 4. Güzelliği ve güzelliğin insan belleğindeki ve duygularındaki etkilerini konu olarak ele alan felsefe kolu, güzel duyu, bedii 5. Kusurlu bir organı düzeltmek veya güzelleştirmek amacıyla uygulanan yöntemler.”

Estetik duyu, insanın, his, duyu ve duyu organları ile gerçeklikteki güzelliği algılamak, kavramak ve değerlendirmek şeklinde ele alınabilir. Estetik, duysal yollardan elde edilen bilginin toplamı ve duysal yetkinliktir. Hepsi kendi içerisinde farklı öneme sahip olan estetik gelişimin değişik alanları vardır. Ancak bu alanlar içerisinde en önemlisi, edebiyat ve sanattır. Edebiyat, kişinin duyu ve düşüncelerini, kendine özgü bir dil kullanarak, estetik kurallar çerçevesinde, yazılı veya sözlü olarak dile getirmesidir. Sanat; duysal ve duysal bilginin bilimidir. Bu anlamda sanat, kişide gelişmiş estetik duygular meydana getirir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen estetik duyguların geliştirilmesi değeriyle ilgili bulgular:

Boş zamanlarımda spor yaparım. Sinemaya giderim (Lale Türkçe Ders Kitabı-2, Leyla’nın Ailesi, s. 97).

Ben Piyano alıyorum ve halk müziğinden hoşlanıyorum (Lale Türkçe Ders Kitabı-2, Halk Müziğinden Hoşlanıyorum, s. 120).

Birçok savaşa katıldı. Orduda mimar olarak çalıştı. Birçok cami, köprü, okul, eşme ve hamam yaptı. 1538 yılında Osmanlı Sarayında baş mimar oldu.  Osmanlı padişahı döneminde baş mimar olarak çalıştı. (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Mimar Sinan, s. 123).

15 asır boyunca ayakta kalan Ayasofya, dünya mimarlık tarihinin ilk ve en önemli anıtları arasında yer alır. Dünyanın sekizinci harikası olarak da gösterilmektedir. Yapımına 23 şubat 532'de başlanmış; 5 yıl 10 ayda tamamlanarak büyük bir törenle, 27 Aralık 537'de ibadete açılmıştır. Tarihi geçmişinin yanı sıra, mimarisi ve mozaikleri ile yüzyıllar boyunca tüm insanlığın ilgisini üzerine çekmiştir (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Ayasofya, s. 32).

İyi bir ebru sanatkrı olmak için evvela bir ustanın ıraklığın yapmak gerekir. Bu, bir gelenektir. Bunun için önce ebru dersi veren kurumların derslerine dâhil olup ebruyu tanımak, sonra da slbunu beğendiğiniz bir hocanın ıraklığın yapmak size kfi gelecektir (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Ebru Sanatı, s. 110).

Tek amacım insanların kendi sınırlarını zorlamaları için onlara cesaret verebilmek (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Hayal Et Olsun, s. 38).

Sanat; sanatçının dş gücünü kullanarak düşüncelerini, özgün bir eser üreterek başkalarına aktarmasıdır. Sanatta en önemli nokta üretmekten geçer (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Sanata ve Sanatçıya Dair Bir Deneme, s. 67).

Kimi ülkelerde kullanılan hayvan ve meyve motifleri ülkenin doğal değeriini çok estetik bir şekilde yansıttığı için hep hoşuma giderdi (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Nazlı Eda Noyan, s. 56).

Müzik gerçekten bazen insanın kendini olduğundan daha iyi hissetmesini sağlayabilir. Çok fazla sıkıldığımızda bazen bir ritim tutturup, kendimizi daha iyi hissedebiliyoruz (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Müzikle Tedavi, s. 96).

Onarımlarda yöredeki taş malzeme ve yerel ustalar kullanıldığı için köyün tarihi dokusu bozulmuyor. Bu yapılar doğaya sağladığı uyum ile günümüzün en büyük görüntü kirliliğı olan beton bloklardan uzak bir görünüme sahip olma özelliğı taşıyor (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Assos, s. 110).

şiire, resme, tarihe ve felsefeye çok meraklıydı. İleri görüşlü, her dinden ve her milletten insanın sevdiği bir devlet adamıydı (Lale Türkçe alışma Kitabı-3, Fatih Sultan Mehmet, s. 100).

Bir toplulukta tanıdıklarınıza, onların hoşuna gidecek hikâyeler ve fıkralar anlatın. Ara sıra onların iyi yönlerini övün; fakat yalakalık yapmayın. İçten bir övgü, toplum hayatının başlıca şartıdır (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, Toplum Hayatının On Şartı, s. 71).

Bir iş ya da hareketin, güzel, gelişmiş ve etkileyici bir biçimde görünmesi, onun bir sanat olarak algılanması sonucunu doğurmuştur. Bu, şu demektir: İnsan yaptığı işi ne kadar yüceltebiliyor, ona estetik bir değer katabiliyorsa sanat olgusuna da o kadar yaklaşıyordu. Yani sanat eserinin ayırıcı özelliklerinden biri, onun günlük, basit ve sıradan şeylerin üstünde olmasıdır (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-5, Sanat Nedir, s. 77).

Tablo 4.18: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Estetik Duyguların Geliştirilmesi” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
Estetik Duyguların Geliştirilmesi		2	1		2		2	3										1	1	1			

Bulgulardan hareketle estetik duyguların geliştirilmesi değeri “bir kimsenin sinemaya gitmesi, piyano çalması, halk müziği dinlemesi, ebru sanatını öğrenmek istemesi, şiire, tarihe, felsefeye, resme ilgi duyması, hayvan ve meyve motiflerinin bireyde estetik haz uyandırması, bir iş ya da hareketin, güzel, gelişmiş ve etkileyici bir biçimde görünmesi” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.18’de *estetik duyguların geliştirilmesi* değerine 13 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde *estetik duyguların geliştirilmesi* değerine en çok Yeni Hitit ders kitapları ve Lale Türkçe ders kitaplarında (5 kez) yer verilirken Yabancı Dilim Türkçe ders kitapları ve Yeni Hitit çalışma kitaplarında bu değere hiç yer verilmemiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise *estetik duyguların geliştirilmesi* değerine en çok Yeni Hitit Ders Kitabı 3’te 3 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 4, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 4, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 6, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

4.19. Misafirperverlik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Misafirperverlik (TDK, 2010: 1689) “Konuksever olma durumu, konukseverlik.” şeklinde tanımlanır. Aile üyeleri dışında ailenin barındığı meskene, iyi niyetle ve belirli bir süre kalmak için gelen insanlara misafir denir (Alkan, 1991: 741).

Misafirperverlik toplumumuzun en önemli özelliklerinden bir tanesidir. Evimize gelen misafirlere her zaman en iyi şekilde davranmalı ve onları güzelce ağırlamalıyız. Onlar geldiğinde güler yüzlü olmalı ve onları evimizde görmekten mutlu olduğumuzu kendilerine hissettirmeliyiz. Evimizde bulunan yiyeceklerin en güzellerini hazırlayarak onlara ikramlarda bulunmalıyız. Eğer yatıya gelen misafirler ise en rahat odamızı ve yatağımızı misafirlerimize vermeliyiz.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen misafirperverlik değeriyle ilgili bulgular:

Emre bizi çiftliklerine davet etti. İki hafta sonra ben, Ömer ve Osman çiftliğe gideceğiz ve bizi orada misafir edecek (Lale Türkçe Ders Kitabı-2, Emre'nin Çiftliği, s. 84).

Geleneksel Türk çayının içerisinde ise çay, su ve şekerden başka bir şey kullanılmaz. Fakat bir yudum aldığımızda emin olun bu çayın tiryakisi olursunuz. Türkiye’de misafir olarak gittiğiniz yerlerde çayın yanında ev yapımı börek, tatlı ve kurabiyeler ikram edilir (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, Çay Deyip Geçmeyin, s. 73).

"Göz hakkı" veya "koktu" diyerek zaman zaman komşulara veya mahallenin ihtiyaç sahibi kişilerine yemek gönderilir. Komşudan gelen yemek kabı varsa o kap, boş gönderilmez; küçük bir armağanla ya da başka bir yiyeceklerle geri verilir (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Türklerde Yemek Kültürü, s. 12).

Coğrafi konumu ve üç kıtanın bağlantı noktasında bulunması, ulaşım yönünden de Türkiye’yi cazip kılıyor. Özellikle misafirperverliğiyle ve sıcakkanlılığıyla tanınan Türkiye ve Türk insanı, yılın her dönemi muhteşem yöreleri ve eşsiz eserleriyle siz misafirlerini bekliyor. Şimdiden keyfini çıkarmaya başlayabilirsiniz (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Kıtaların Birleştiği Yer, s. 19).

Türkiye’de bulunduğum gençlik yıllarımda Türkçe öğrenmek için çalıştım. Bu çalışma sırasında dillerini öğrenmekte olduğum insanların bana gösterdikleri sevinci ben de duydum (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, İkinci Dilim Türkçe, s. 68).

Özbeklerle Türkler arasındaki en önemli ortak nokta misafirperverliktir. Doğrusunu söylemem gerekirse, Özbekler de en az Türkler kadar misafirperver. Siz hiç öğle yemeğini beş saatte yediniz mi? Ben yedim. Hem de birçok defa. Sakın Özbekler öğle yemeklerini her

gün 5 saatte yiyor, sanmayın! Bu durum sadece misafirler için böyle (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-3, Misafirperverlik, s. 180).

Apartmanda benim en sevdiğim kişi ise Adile teyzedir. Adile teyze, mahallede de çok sevilen bir insandır. Hele yaptığı kekler bir harikadır. Evine gelen her misafire mutlaka yaptığı keklerden yedirir (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-4, Bizim Apartman, s. 43).

A: Türkiye’de en çok neyi sevdin?

B: Türkiye’de pek çok şeyi sevdim. Özellikle Türk yemeklerine hayran oldum.

A: Haklısın. Türk yemeklerini ben de çok sevdim. Ayrıca Türk insanının misafirperverliği de çok hoşuma gitti (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-3, Dimitri Türkçe Olimpiyatları’nda, s. 110).

Tablo 4.19: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Misafirperverlik” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
Misafirperverlik		1		1	2			1			1	1					1						

Bulgulardan hareketle misafirperverlik değeri “arkadaşın çiftliğine misafirliğe gitme, komşumuzun evine misafirliğe gitme, Türklerdeki ve Türk soylu halklardaki misafirperverlik anlayışı” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.19’da *misafirperverlik* değerine 8 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde *misafirperverlik* değerine Lale Türkçe ders kitaplarında 4 kez yer verilirken Yeni Hitit çalışma kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında *misafirperverlik* değerine en çok Lale Türkçe Ders Kitabı 5’te 2 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 3, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Yeni Hitit Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 6, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

Misafirperverlik Türklerin en önemli özelliklerinden biridir. Misafirperverlik, Türkleri diğer milletlerden ayıran değerlerden biridir. Türkler, kapılarına gelen yabancıyı “Tanrı Misafiri” olarak kabul ederler. Misafir, hangi din ve inançtan, hangi milletten ve hangi yaşta olursa olsun saygı, izzet ve ikrama layıktır. Evin en güzel bölümü “misafir odası” olarak

Bulgulardan hareketle vatanseverlik değeri “*bayrak sevgisi ve vatan sevgisi*” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.20’de vatanseverlik değerine yalnızca 2 kez yer verilmiştir. Bu iki değer de Lale Türkçe Ders Kitabı 5 ve Yeni Hitit Ders Kitabı 3’te yer almıştır. Aynı zamanda yukarıda belirtilen kitap setleri arasında tüm değerler içinde en az yer verilen ikinci değer olarak karşımıza çıkmaktadır.

Vatanseverlik bir bireyin ülkesine duyduğu sevgi ve bağlılıktır. Vatanını seven her birey vatani için elinden geldiğince hizmet etmek ister. Bu önemli değerın çalışmamızda yararlandığımız kitap setlerinde çok az yer alması önemli bir eksiklik olarak gösterilebilir.

4.1.21. İyilik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 1237)’te iyilik kavramı şu şekillerde tanımlanır: “1. İyi olma durumu, salah 2. Karşılık beklenilmeden yapılan yardım, kayra, lütuf, kerem, ihsan, inayet 3. Sağlığı yerinde olma durumu, esenlik 4. Yarar veya elverişlilik, nimet.”

İnsan, yeryüzündeki akıl ve irade sahibi tek canlıdır. Dünyayı ayakta tutmak, hayata geliş amacını kavramak, özgüvenini arttırmak, mutlu olmak ve mutlu etmek için aklını ve kalbini kullanarak iyilik yapmalı, iradesini kullanarak da iyilik yapmayı alışkanlık haline getirmelidir.

İyilik yapmanın birçok yolu vardır. Gülümsemek, selam vermek, güzel söz söylemek, yoldaki bir engeli ortadan kaldırmak, hastaları ziyaret etmek, yakınıni kaybedenlerin yanında bulunarak zor günde yanlarında olduğunu göstermek, topluma yararlı yapılar yapmak, birilerinin dersine yardımcı olmak, maddi durumu iyi olmayanlara para yardımı yapmak gibi davranış ve hareketler iyilik kavramına örnek gösterilebilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen iyilik değeriyle ilgili bulgular:

Muhabir: Hüseyin Bey, bulduğunuz ilaca Ankaferd adını verdiniz. İlaç hakkında biraz bilgi verir misiniz?

Hüseyin Bey: İlacımız yüzde yüz bitkisel. En önemli özelliği, kanamaları hemen durduruyor. ABD ordusunun kanı durdurmak için kullandığı ilaçtan daha etkili. İlaç, doktor olmadan da kullanılabilir. İlacı, kanayan yere sürmeniz yeterli.

Muhabir: Son olarak size şunu sormak istiyorum. Bulduğunuz bu ilaç için ne düşünüyorsunuz?

Hüseyin Bey: Çok mutluyum. Çünkü artık kan kaybından ölen insan olmayacak. Annesiz ve babasız kalan çocuk sayısı azalacak (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Hüseyin Cahit Fırat İle Röportaj, s. 50).

Bulgulardan hareketle iyilik değeri “*insanlığa yarar sağlayacak bir buluşun yapılması, çocuğun anneye olan iyiliği, dedenin torunlarına olan iyiliği*” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.21’de *iyilik* değerine 9 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde *iyilik* değerine en çok Lale Türkçe ders kitaplarında (4 kez) yer verilirken Lale Türkçe çalışma kitapları ve Yeni Hitit çalışma kitaplarında bu değere hiç yer verilmemiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise *iyilik* değerine en çok Yeni Hitit Ders Kitabı 3’te 3 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 2, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Yeni Hitit Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 4, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

4.1.22. Çalışkanlık Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Çalışkanlık (TDK, 2010: 487) “Çalışkan olma durumu, faaliyeti” anlamına gelmektedir.

Çalışmak insanın kendini daha iyi hissetmesini sağlar. İnsan çalıştığında bedenini ve zihnini olumlu şekilde kullanır, bu da hem bedensel hem de zihinsel sağlığı pekiştirir (Urban, 2007: 153). İnsanın kendine güvenmesi ve mutlu olması için hayatta başarılı olması gerekir. Başarıya giden hiçbir kestirme yol yoktur. Edebiyat, tıp, bilim alanında başarıya ulaşmış insanların başarısının tek sırrı çok çalışmalarıdır. Bu insanlar çalışkanlıklarıyla sadece kendi hayatlarını değil başka insanların da hayatlarını kolaylaştıran buluşlara imza atmıştır (Kumbasar, 2011: 111).

Çalışkan olmak, başarıya ulaşmadaki en büyük anahtardır. Her insan hayatta başarılar elde etmek ister. Bunun için de çalışıp çabalaması gerektiğini bilir. Çünkü içinde emek olan her şey çok değerlidir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen çalışkanlık değeriyle ilgili bulgular:

Ben Hidayet Türkoğlu, basketbolcuyum. Şu an ABD’de NBA liginde basketbol oynuyorum. ABD’de basketbol oynamak çok zor. Bu yüzden çok çalışmak zorundayım. Antrenmanlarda ve maçlarda çok enerji harcıyorum. Bu yüzden çok iyi beslenmek

zorundayım ve kendime iyi bakmalıyım. ABD’de basketbol oynamak çok zor. Bu yüzden çok çalışmak zorundayım (Lale Türkçe Ders Kitabı-2, Hidayet Türkoğlu, s. 72).

Otuz yıldır bitkiler üzerinde araştırmalar yapıyorum. Ayrıca bitkiler konusunda uzman bir hocam vardı. Uzun yıllar bu hocamla çalıştım. Başarımı hem hocama hem de çok çalışmaya borçluyum (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Hüseyin Cahit Fırat İle Röportaj, s. 50).

Ayşe, arkadaşları tarafından çok sevilir. Çünkü o çok güzel alışkanlıklara sahiptir. Doğru sözlüdür. Hiçbir zaman yalan söylemez. Öğretmenler de onu çok sever. Çünkü o çok çalışkan bir öğrencidir (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Ayşe Çalışkan ve Doğru Sözlüdür, s. 63).

Birçok savaşa katıldı. Orduda mimar olarak çalıştı. Birçok cami, köprü, okul, çeşme ve hamam yaptı. 1538 yılında Osmanlı Sarayında baş mimar oldu. Üç Osmanlı padişahı döneminde baş mimar olarak çalıştı. (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Mimar Sinan, s. 123).

Orhan Pamuk, zihninin karışık olduğu bu dönemde yazdığı yazılardan yola çıkarak yazar olmaya karar verdi. Bu sebeple eve kapanarak sürekli yazılar yazmaya ve notlar almaya başladı. 1979 yılında yazdığı ilk romanı olan "Karanlık ve Işık" ile aynı zamanda ilk ödülünü de kazandı (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Orhan Pamuk, s. 116).

Müzeyyen Çiftçi, İzmir Buca Halk Eğitim Merkezi’nin kurslarına katıldı. 70 yaşından sonra okuma yazma öğrendi. 15 yılda 20’ye yakın kurs bitirerek hepsinden sertifika aldı (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Öğrenmenin Yaşı Yok, s. 58).

Anneannemin yanında elimiz boş oturuyorsak başımızın etini yerd. “Kızım, nasıl boş oturuyorsun? Kitap oku, örgü ör, bir şey yap. Öyle oturup durma.” derdi. Ben de anneanneciğimin söylediği şeyi uyguluyorum, elimi boş bırakmıyorum (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Bütün Kurslar Benim İçin, s. 64).

Hayko Cepkin, hiçbir şeye gülüp geçmeyen, her sorunu ciddiye alıp çözmeye çalışan ve doğru bildiklerinin peşinden giden biri (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Marjinal Olmak İçin Yaşamadım, s. 144).

Dili öğrenme sürecinde giderek güçleşen dil bilgisi yapılarını, yeni yeni sözcükleri ve bu sözcüklerin diğer durumlarda hiç umulmadık biçimde başka anlamlarda kullanılışlarını öğrenmek için giriştiğim mücadele sırasında kendi sevincimi yaşadım (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, İkinci Dilim Türkçe, s. 68).

Ayşe: Öğretmenimiz çok ödev verdi, unutma, ödevini yap!

Ahmet: Evet, çok ödevimiz var, ama ben çalışkanım. Her zaman ödevimi yapıyorum (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-1, Bizim Parkımız, s. 164).

Melek geçen yıl liseyi bitirdi. Bu yıl üniversiteye başlayacak. O lisede çok çalışkan bir öğrenciydi. Bütün sınavlardan iyi notlar alarak liseyi iyi puanlarla bitirdi. Sonra üniversitede okumak için sınava girdi, kazandı (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Melek, s. 22).

Benim adım Peter. Ben İsviçreliyim. Eskiden İsviçre'de bir otelde çalışıyordum. Şimdi İstanbul'da bir iş buldum. Burada bir otelin resepsiyonunda çalışıyorum. Gececiyim. Akşam resepsiyona geçiyorum. Sabaha kadar çalışıyorum (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-3, Peter, s. 7).

Leyla teyzenin oğulları eve her akşam geç gelir. Çok çalışırlar, sadece pazar günleri evde otururlar (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-3, Bizim Mahalle, s. 69).

Geçtiğimiz kış aylarında çok yoğun bir tempoda çalıştım. Neredeyse, her gün gece geç saatlerde büromdan çıkıp eve dönüyordum (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-4, Tatil Yapmam Lazım, s. 67).

Hasan'ın ortakları artık işyeri sahibi olmalarına rağmen bir işçi mantığıyla hareket ediyorlardı. Yetiştirmeleri gereken işler olduğu halde her gün saat beş buçukta işi bırakıyorlardı. Hasan ise ertesi gün teslim edilmesi gereken siparişleri yetiştirebilmek için gece yarısına kadar çalışıyordu (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-5, Ortaklar, s. 108).

Mehmet Bey Türkçe öğretmenidir. Öğrencilere Türkçe öğretiyor. Mehmet Bey'in sınıfında on beş öğrenci var. Öğrenciler, çok çalışkan. Onlar, Türkçeyi çabuk öğreniyorlar. Türkçe yazıyor ve Türkçe konuşuyorlar (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-1, Mehmet Bey, s. 51).

Bu yıl sınıfımdan bazıları Türkçe Olimpiyatları'na hazırlanıyorlar. Önce şubat ayında okul finali var. Bir ay sonra mart ayında ülke finali olacak. Arkadaşlarım çok iyi çalışıyor. Türkiye'deki finallere katılmayı çok istiyor. Hepsi de Türkçe Olimpiyatları'nda katılacakları dallarda derece almak istiyor. Mari Türkiye'ye gideceği günü iple çekiyor (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-3, Mari'nin Planı, s. 60).

Eğer ne istediğinizi bilir ve sabırla çalışırsanız, siz de istediklerinizi elde edebilirsiniz (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, Rektörlük Azmi, s. 11).

Motivasyon, bir işi isteyerek yapmak için harekete geçmek demektir. Anne, baba veya öğretmenin öğütleri ile çalışan bir öğrencinin çalışmaları çok fayda getirmez. Bu yüzden öğrenci kendisini çalışmaya motive etmeli ve çalışmaya istekli olmalıdır (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, Etkili Öğrenme İçin Nelere Dikkat Edilmeli, s. 37).

Tablo 4.22: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Çalışkanlık” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)		
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3
Çalışkanlık		1	3	1	1		3	1	1	1	2	1	1		1		1	2				

Bulgulardan hareketle çalışkanlık değeri “*mesleğinde çalışmak, bilim alanında çalışmak, derslerine çalışmak, kitap çıkarmak için çalışmak, okuma yazma öğrenmek için çalışmak, dil öğrenmek için çalışmak, iş yerinde çalışmak, dil olimpiyatına katılmak için çalışmak*” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.22’de *çalışkanlık* değerine 19 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde *çalışkanlık* değerine Yabancı Dilim Türkçe ders kitapları ve Lale Türkçe ders kitaplarında 6 kez yer verilirken, Yeni Hitit çalışma kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise *çalışkanlık* değerine en çok Yeni Hitit Ders Kitabı 2 ve Lale Türkçe Ders Kitabı 3’te 3 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

4.1.23. Paylaşımçı Olma Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Paylaşmak (TDK, 2010: 1903) “Paylaşım içinde olan” anlamına gelmektedir. Can (2008:11) paylaşımçı olmayı şu şekilde yorumlar: “İyi bir vatandaş ve komşu olmayı; iyi olanla ilgilenmeyi ve iyi olanı takip etmeyi; gönüllü olmayı yani okulun, toplumun daha iyi temiz ve güvenli olmasına yardımcı olmayı; kaynakları korumayı, kirliliği azaltarak ve etrafı temiz tutarak çevreyi korumayı; fikrini dile getirmeyi, oy kullanmayı, derneklere hizmet etmeyi, yanlışlıkları gerekli yerlere bildirmeyi ve vergi ödemek gibi topluma yararlı şeyler yapmak için girişimde bulunmayı içermektedir.”

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen paylaşımçı olmak değeriyle ilgili bulgular:

Cömerttir. Çevresindeki insanlara yardım eder (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Emre Planlı Bir İnsandır, s. 63).

Öğrendiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşın. (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, Neden Yabancı Dil Öğreniyoruz, s. 47).

Türk beslenme gelenekleri, ailenin komşularıyla olan ilişkilerine de yansımıştır. "Göz hakkı" veya "koktu" diyerek zaman zaman komşulara veya mahallenin ihtiyaç sahibi kişilerine yemek gönderilir. Komşudan gelen yemek kabı varsa o kap, boş gönderilmez; küçük bir armağanla ya da başka bir yiyeceklerle geri verilir (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Türklerde Yemek Kültürü, s. 12).

Şimdilik, gerçek hayattan uzak bile olsa, bu dizideki olayların heyecanını arkadaşlarımla paylaşmanın keyfini çıkarıyorum (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Issız Bir Adaya Düşseniz, s. 118).

Konuşmaktan çok dinleyin; surat asmaktan çok gülümseyin. Başkalarının mutluluğunu ve acısını paylaşın (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, Toplum Hayatının On Şartı, s. 71).

Tablo 4.23: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Paylaşımçı olmak” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)		
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3
Paylaşımçı Olmak			1	1	1			1										1				

Bulgulardan hareketle paylaşımçı olmak değeri “*parayı paylaşmak, öğrendiklerini paylaşmak, yemeğini komşularıyla paylaşmak, heyecanını arkadaşlarıyla paylaşmak, başkasının mutluluğunu ve acısını paylaşmak*” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.23’te *paylaşımçı olma* değerine 5 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde *paylaşımçı olma* değerine en çok Lale Türkçe ders kitaplarında (3 kez) yer verilirken Yabancı Dilim Türkçe ders kitapları ve Yeni Hitit çalışma kitaplarında bu değere hiç yer verilmemiştir. Bunun yanı sıra Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 2, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Yeni Hitit Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 4, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 6, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

4.1.24. Şefkat ve Merhamet Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Şefkat (TDK, 2010: 2210) “Sevecenlik” anlamına gelirken; merhamet (TDK, 2010: 1607) ise “Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü” anlamına gelmektedir. Hayati Hökelekli (2011: 69)’ye göre merhamet “Başkasının güçsüzlük, sıkıntı ve derdine ilgi duyma, onun durumuna acıma ve şefkat gösterme, onunla birlikte ıstırap çekmektir. Dert ve sıkıntı içinde olan kişinin derdiyle dertlenme, üzüntüsüyle üzülme ve ona yardımcı olmaya çalışmaktır. Merhamet, yaratıklardan hiç birine zulüm ve haksızlığı reva görmeyip içlerinde zararlı olmayan güçsüzlerin zayıf hallerine acıyıp imdat ve yardımlarına yönelmektir. Merhamet, herkesin iyiliğini isteyip onlara yardım etme arzusu duymaktır. Merhamet tüm insanlar ve canlılar için dünyayı güvenli bir yer kılma duyarlılığına sahip olmaktır.” (Hökelekli, 2011: 69).

Merhamet; sevgi kaynaklı bir duygudur; sevmeyi ve sevmeyi içinde barındıran, şefkat hissini, yardımseverlik davranışını çağrıştıran bir olgudur. Yaşamın her evresinde kendisinin farkında olduğu gibi etrafındakilerin de farkında olan, başkalarına merhamet ve şefkat gösteren, kendisini çevreleyen dünya ile mutlu olmayı başarabilen, dünyaya olumlu bir pencereden bakan bir birey için yaşam hiç şüphesiz daha kolay ve keyifli olacaktır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen şefkat ve merhamet değerleriyle ilgili bulgular:

Babam, bir bankada müdür. O, kırk sekiz yaşında. Çok planlı ve programlı bir insandır. Babam hiçbir işini yarım bırakmaz. Bize hiç kızmaz. Çok sakin bir insandır (Lale Türkçe Ders Kitabı-2, Leyla'nın Ailesi, s. 97).

Serdar, yaptığı davranışların iyi olmadığını biliyor. Bu yüzden hemen pişman oluyor. Arkadaşlarından özür diliyor. Arkadaşları da Serdar'ı affediyorlar ve onunla barışıyorlar (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Serdar Çok Sinirli Bir İnsandır, s. 63)

Hiçbir spor müsabakasında bulunmayan sadece ciritte olan "rakibi affetme, bağışlama" davranışı, ciride farklı bir anlam yüklemektedir. Rakibini bağışlamak sporcuya ve takımına puan kazandırmaktadır (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Cirit, s. 95).

Yaşlıca bir bey, izin isteyerek, bankın diğer ucuna oturdu. Cebinden çıkardığı ekmeği ufalayarak sağa sola atmaya başladı. Bir süre sonra ben de cebimdeki bisküvilerden birini ufalayıp kuşların ziyafetine katkıda bulunmak istedim. (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Şehirliye Anlatmak Zor, s. 96)

Müşterileri arasında bol miktarda duvarcı, badanacı var. Benim bu güzel insanlarıma eziyet çektirmenin alemi var mı? Bu müşterilere şefkatle yaklaşmalıyım (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Yabancı Diller, s. 84).

Tablo 4.24: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Şefkat ve Merhamet” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
Şefkat ve Merhamet		1	1		1		1	1															

Bulgulardan hareketle şefkat ve merhamet değeri “*annenin çocuklarına merhameti, arkadaşların birbirlerinin hatalarını affetmeleri*” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.24’te şefkat ve merhamet değerine 5 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde şefkat ve merhamet değerine en çok Lale Türkçe ders kitaplarında (3 kez) yer verilirken Yabancı Dilim Türkçe ders kitapları, Lale Türkçe çalışma kitapları ve Yeni Hitit çalışma kitaplarında bu değere hiç yer verilmemiştir. Bunun yanı sıra Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 4, Yeni Hitit Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 4, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 6, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

Şefkatten ve merhametten yoksun olmak yüzünden birçok olumsuz davranış ortaya çıkar. Özellikle günümüzde çocuk ve gençlerde görülen davranış sapmalarının altında bu şefkat ve merhamet değerlerinden yeterince beslenememe eksikliği yatmaktadır. Bu nedenle çalışmamıza konu olan kitap setlerinde bu değere çok az yer verilmesi önemli bir eksiklik olarak görülebilir. Ayrıca şefkat ve merhamet denince akla anneler gelir. Oysa ele alınan tüm kitaplarda anne şefkati ve merhametine rastlanılmamıştır.

4.1.25. Selamlaşma Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 2061)’te iyilik kavramı şu şekillerde tanımlanır: “1. Selamlaşmak işi. 2. Esenleşme.”

Kişiler arası iletişimin ilk adımı olan giriş kapısı, selam alıp vermektir. Selamlaşmadaki maksat, iletişime başlamadan insanlar arasındaki güveni sağlamak, kişilerin birbirlerine karşı olan önyargılarını yıkmak ve aralarında oluşacak muhabbet bağına arttırmaktır (Kalkan, 2012: 5).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen selamlaşma değeriyle ilgili bulgular:

Hasan Bey: Anlaşıldı doktor hanım, bir ay sonra görüşürüz.

Doktor: Görüşürüz. Tekrar geçmiş olsun.

Hasan Bey: Sağ olun (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Hasan Bey Çok Hasta, s. 62).

Sevgi: İyi akşamlar Ayşe. Nasılsın?

Ayşe: İyiyim. Sen nasılsın? (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Tatil Planı, s. 146).

Herkes günaydın! İyi sabahlar! (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, Şehir Uyanıyor, s. 24).

Ezgi: Alo Selen, ne haber?

Selen: Ezgicim, iyilik, senden ne haber?

Ezgi: Sağ ol, iyiyim (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, Cumartesi Planı, s. 30).

Judy: Merhaba

Marianne: Merhaba (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-1, Tanışma, s. 5)

Ayla: Hepsi ne kadar?

Satıcı:

Ayla: Buyrun.

Satıcı: Teşekkürler.

Ayla: İyi günler.

Satıcı: İyi günler (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-1, Markette, s. 24).

Murat: Merhaba, iyi akşamlar!

Satıcı: Merhaba, hoş geldiniz (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-1, Alışverişe Gidiyoruz, s. 103).

Ayşe: Günaydın hayatım. Nasılsın?

Murat: Sana da günaydın canım (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Ne Yapacaksın?, s. 20).

Ahmet: İyi Günler!

Çiçekçi: İyi günler! Buyrun (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Çiçekçide, s. 82).

Mükremin: İyi günler!

Emlakçı: İyi günler, buyrun, ne istemiştiniz (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Emlakçıda, s. 104).

A: Merhaba!

B: Merhaba! (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Mağazada Alışveriş, s. 186).

A: Bana yardım et?

B: Tabii. İşte bu otobüse binin!

A: Teşekkür ederim. İyi günler!

B: İyi günler! (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Otobüste, s. 187).

Genç: İyi Akşamlar teyze!

Teyze: İyi akşamlar çocuğum! (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-3, Yardımsever Genç, s. 67)

Thomas: Merhaba Merve! Uzun zamandır görüşemedik. Nasılsın, neler yapıyorsun?

Merve: Teşekkürler arkadaşım, iyiyim (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-3, Merve Sadece Çalışıyor, s. 117).

Ayşe Hanım: Aaa... Merhaba Lütfiye Hanım.

Lütfiye Hanım: Aaa... Sen nereden çıktın? Merhaba, merhaba Ayşe Hanım (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-4, Ayşe Hanımla Lütfiye Hanım, s. 14).

A: Merhaba Erhan.

B: Merhaba Güven (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-1, Eviniz Nerede, sf.41).

Öğretmen: Merhaba arkadaşlar.

Öğrenciler: Sağ ol (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-1, Ne İş Yapıyorsunuz?, s. 74).

Erdal: Merhaba İrfan. Nasılsın?

İrfan: İyiyim. Sen nasılsın? (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-1, Pikniğe Davet?, s. 84)

Ali: Merhaba

Aleks: Merhaba (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-2, Türkiye'ye Hiç Gittin mi?, s. 118).

Türk geleneklerine göre selamlaşma toplum hayatında çok önemli bir yer tutar. Tokalaşma en yaygın selamlaşma şeklidir (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, Selamlaşma, s. 66).

Meltem: Merhaba.

Görevli: Merhaba, hoş geldiniz efendim.

Meltem: Teşekkürler. Hoş bulduk (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-1, Hangi Otel, s. 13).

Cem: Merhaba Eylül, hoş geldin.

Eylül: Merhaba (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-1, Bir İş Görüşmesi, s. 59).

Tablo 4.25: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Selamlaşma” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)		
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3
Selamlaşma			2			2			3	5	2	1			3	1		1		2		

Bulgulardan hareketle selamlaşma değeri “doktorla hastanın selamlaşması, arkadaşların kendi aralarında selamlaşması, satıcı ile müşterinin selamlaşması, öğretmenin öğrencilerle selamlaşması” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.25’te *selamlaşma* değerine 22 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde *selamlaşma* değerine Yabancı Dilim Türkçe ders kitaplarında 11 kez yer verilmiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında *selamlaşma* değerine en çok Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2’de 5 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Ders Kitabı 2, Lale Türkçe Ders Kitabı 4, Lale Türkçe Ders Kitabı 5, Yeni Hitit Ders Kitabı 2, Yeni Hitit Ders Kitabı 3, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 6, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

4.1.26. Alçak gönüllülük Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Alçak gönüllülük (TDK, 2010: 55) “Alçak gönüllü olma durumu, tevazu, mahviyet, mütevazılık” anlamına gelmektedir. Hayati Hökelekli (2007: 118)’ye göre alçak gönüllülük “Kişinin derin bir bakış açısı içerisinde kendini üstün görmemesi, ölçülü ve ılımlı bir benlik algısına sahip olmasıdır. Güç, zenginlik, makam, yetenek, şöhret, bedensel güç, güzellik ve başarı gibi gelip geçici şeylere gereğinden fazla önem vermemek, bunları kendinin ve başkalarının gelişmesi için hizmet ve yardım vasıtası olarak görmektir.”

Alçak gönüllü olmak, insanlarla doğal bir biçimde insani ilişkiler içinde olmak, sahip olduğu mevki veya elinde bulundurduğu imkânlar nedeniyle kendini diğer insanlardan üstün görmemektir. Bir insan çok üstün yeteneklere sahip olabilir; görünüşü çok güzel veya yakışıklı olabilir, makam mevki gibi yüksek payelerde olabilir. Bu koşullar, insanların diğer insanlara karşı üstün olduğunu göstermez ve hiçbir ayrıcalık, insana kibirlenme hakkını vermez.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen alçak gönüllülük değeriyle ilgili bulgular:

Otuz yıldır bitkiler üzerinde araştırmalar yapıyorum. Ayrıca bitkiler konusunda uzman bir hocam vardı. Uzun yıllar bu hocamla çalıştım. Başarımı hem hocama hem de çok çalışmaya borçluyum (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Hüseyin Cahit Fırat İle Röportaj, s. 50).

Fırtınalı yaşamların, marjinal olmak adına yapılan tüm garipliklerin çok uzağında duruyor Hayko Cepkin (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Marjinal Olmak İçin Yaşamadım, s. 144).

Eski Türk evlerine dışarıdan bakıldığında zenginlerin evlerini, fakirlerinkinden ayırt etmek pek mümkün değildir (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Eski Türk Evlerinin Mimarisi, s. 104)

Tablo 4.26: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Alçak gönüllülük” Değeri Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
Alçak gönüllülük			1				1	1															

Bulgulardan hareketle alçak gönüllülük değeri “*hocasının karşısında alçak gönüllü olma, şöhret karşısında alçak gönüllü olma, zenginlikte alçak gönüllü olma*” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.26’da *alçak gönüllü* değerine 3 kez yer verilmiştir. Set olarak incelendiğinde *alçak gönüllülük* değerine en çok Yeni Hitit ders kitaplarında 2 kez yer verilirken Yabancı Dilim Türkçe ders kitapları, Lale Türkçe çalışma kitapları ve Yeni Hitit çalışma kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

4.1.27. Kültürel Mirasa Sahip Çıkma Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 2081)’te kültür şu şekillerde tanımlanır: “1. Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin 2. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü 3. Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi 4. Bireyin kazandığı bilgi 5. Tarım 6. Uygun biyolojik şartlarda bir mikrop türünü üretme.”

Kültür varlıkları somut olarak bir nesne oldukları için tek tek objeler olarak düşünülmesine rağmen, kültür mirası objeler dışında bir yönüyle nesne üstü olma özelliğinden dolayı, çok daha geniş bir alanı içermektedir. Kültür mirası bir toplumun düşüncelerini ve yaşam şekillerini açıklayan, düşünsel ve ruhani başarılarını gösteren nesnelere ve geleneklerden oluşmaktadır (Gögebakan, 2009: 26).

Kültürel miras, insanlık tarihinin başlangıcından bu yana, insanların üreticiliği ve kültürlerin birbirleriyle etkileşimleri sonucunda ortaya çıkardıkları kültürel değerlerdir. Bu değerler nesilden nesile aktarılarak günümüz insanların istifadesine sunulmuştur. Ancak bazı kültürel değerlerin de zaman içerisinde yozlaşarak yok olduğunu söyleyebiliriz.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen kültürel mirasa çıkma değeriyle ilgili bulgular:

Benim adım Emre. Türkiyeliyim. İstanbul'da yaşıyorum. Birkaç gün sonra ülkemizde Kurban Bayramı var. Ailemde herkes bayram için hazırlık yapıyor (Lale Türkçe Ders Kitabı-2, Kurban Bayramı, s. 109)

Benim adım Murat. Ben Türkmenistanlıyım. Aşkabat'ta yaşıyorum. Bugün çok mutluyum. Çünkü bugün Nevruz Bayramı. Şehir merkezinde kutlama var (Lale Türkçe Ders Kitabı-2, Kurban Bayramı, s. 109).

Adım Ahmet. Konya'da yaşıyorum. Konya, tarihî ve turistik bir şehirdir. Mevlâna Müzesi, Konya'dadır. Her yıl milyonlarca turist, Mevlâna Müzesi'ni ziyaret eder (Lale Türkçe Ders Kitabı-2, Konya Tarihi Bir Şehirdir, s. 145).

Birçok savaşa katıldı. Orduda mimar olarak çalıştı. Birçok cami, köprü, okul, çeşme ve hamam yaptı. 1538 yılında Osmanlı Sarayında baş mimar oldu. Üç Osmanlı padişahı döneminde baş mimar olarak çalıştı. (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Mimar Sinan, s. 123).

Tacikistan, çok güzel bir ülkedir. Ülkemizin çok eski ve zengin bir kültürü vardır. İnsanları sevecen ve misafirperverdir. Tacikistanlı insanlar kültürlerine çok bağlıdır. Bu yüzden Tacik millî giysileri günümüzde de Tacik kadınları ve erkekleri tarafından giyilmektedir (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Suman Kurbanova, s. 135).

Bosna Hersek, bir Avrupa ülkesidir. Zengin bir tarihe ve kültüre sahiptir. Ülkemizin yemek kültürü çok zengindir. En bilinen yemeğimiz kebaptır. Kahve kültürü de ülkemizde çok yaygındır. Bosna Hersek'te kahve içilen sayısız mekân vardır (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Haris Berkoviç, s. 135).

Türk ve dünya mutfağından farklı yemeklerin tarifini "Yeşil Elma"da bulmak mümkün (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, Yeşil Elma, s. 17).

Geleneksel Türk çayının içerisinde ise çay, su ve şekerden başka bir şey kullanılmaz. Fakat bir yudum aldığınızda emin olun bu çayın tiryakisi olursunuz (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, Çay Deyip Geçmeyin, s. 73).

Çayın Çin geleneğinde özel anlamları vardır. Genç nesil, büyüklerine olan saygısını göstermek için onlara çay demler ve ikram eder (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, Çay Deyip Geçmeyin, s. 73).

Yemeğin sonunda baba veya büyük baba dua eder, yemeği pişirene teşekkür eder. Aile fertleri de dua sonrası "Amin!" dedikten sonra yemeği pişirene "Elinize sağlık, çok güzel olmuş." gibi sözlerle teşekkür ederler. Sofra duasından sonra bir lokma yenmesi gelenektir (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Türklerde Yemek Kültürü, s. 12).

Türklerde "Su küçüğün, sofraya büyüğün" dır. Sofrada yemeğe başlama hakkı büyüklerindir. Yemeğe aile reisi (baba veya büyük baba) "besmele" çekerek, "Afiyet olsun." diyerek başlamadıkça diğerleri de başlamaz (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Türklerde Yemek Kültürü, s. 12).

"Göz hakkı" veya "koktu" diyerek zaman zaman komşulara veya mahallenin ihtiyaç sahibi kişilerine yemek gönderilir. Komşudan gelen yemek kabı varsa o kap, boş gönderilmez; küçük bir armağanla ya da başka bir yiyeceklerle geri verilir (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Türklerde Yemek Kültürü, s. 12).

Altın Günü, Anadolu'da kadınların çalışma hayatı ve ev işlerinden arta kalan zamanlarını değerlendirmek, birbirleriyle dertleşip rahatlamak, eğlenmek ve birikim yapmak amacıyla eskiden beri düzenledikleri geleneksel bir etkinliktir (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Altın Günü, s. 13).

Anadolu'daki düğünlerde eskiden beri uygulanan bir âdet vardır: Kına gecesi. Düğün gününden bir gün önce, evlenecek kızın (gelinin) evinde ailesi, yakınları ve arkadaşları ile geçireceği son gecedir (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Kına Gecesi, s. 15).

Türkiye'nin en kıymetli hazinelerinden biri elbette ki Türk mutfağıdır (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Kıtaların Birleştiği Yer, s. 19).

Dünyanın en eski yerleşim yerlerinden biri olan bu yerde 8 bin kişinin yaşadığı tahmin edilmektedir. O zamanın şartlarına göre Çatalhöyük metropol olarak kabul edilir. Çatalhöyük'teki bu nüfus oranı köy hayatından kentleşme evresine geçişin bir kanıtıdır. Yerleşim yeri; saray, tapınak, konutlar ve ortak kullanıma ait büyük depolama alanlarından oluşmuştur (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Çatalhöyük, s. 26).

15 asır boyunca ayakta kalan Ayasofya, dünya mimarlık tarihinin ilk ve en önemli anıtları arasında yer alır. Dünyanın sekizinci harikası olarak da gösterilmektedir. Yapımına 23 Şubat 532'de başlanmış; 5 yıl 10 ayda tamamlanarak büyük bir törenle, 27 Aralık 537'de

ibadete açılmıştır. Tarihî geçmişinin yanı sıra, mimarisi ve mozaikleri ile yüzyıllar boyunca tüm insanlığın ilgisini üzerine çekmiştir (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Ayasofya, s. 32).

Cirit, at üzerinde oynanan geleneksel Türk sporlarından biridir. Hiçbir spor müsabakasında bulunmayan sadece ciritte olan "rakibi affetme, bağışlama" davranışı, ciride farklı bir anlam yüklemektedir. Rakibini bağışlamak sporcuya ve takımına puan kazandırmaktadır (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Cirit, s. 95).

Turistler İstanbul'un tarihi ve turistik yerlerini görüyorlar. En çok Ayasofya Müzesi, Kız Kulesi, Dolmabahçe ve Çırağan Saraylarına gidiyorlar. Topkapı Sarayı en meşhurları. İstanbul, tarihi yerleri ve farklı eğlence alternatifleriyle geçmişin zenginliğini bugünün renkli dünyasıyla birleştiriyor (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, İstanbul, s. 42).

Kapadokya'da her biri farklı özelliklerde pek çok turistik yer bulunmaktadır. Göreme'de büyük bir Açık hava müzesi; Zelve Vadisi'nde bisiklet turlarına uygun doğa; Avanos'ta ziyaretçiler için çömlek atölyeleri; Orta Hisar'da görkemli bir kale bulunmaktadır (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, Kapadokya, s. 100).

Balıkesir, küçük kasabaları ve doğal güzellikleriyle eskiden beri ziyaretçileri büyülemektedir. Mitolojiye göre dünyanın ilk güzellik yarışması burada yapılmış ve üç güzel tanrıça arasından Afrodite birinci olmuştur. Bölgedeki ilginç bir başka yer de Bandırma yakınlarındaki Kuş Cenneti'dir. Kuş Cenneti'nde 257 tür kuş bulunmaktadır (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, Bir Kent, s. 101).

Anadolu halkının geleneksel giysileri, kültürlere özgü giyim tarzlarına iyi bir örnektir. Anadolu'da giyim önemli bir parçası da başlıklar ya da örtülerdir. Erkekler başlarına "kasket" takarlar. Kadınlar ise ince bir kumaştan "yemeni" adında bir başörtüsü kullanırlar (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Anadolu'da Giyim, s. 45).

"Tanrıların Tahtı" olarak nitelenen Nemrut Dağı, iki bin metre yükseklikte kurulmuş bir kral mezarıyla dev heykellerin, kabartmaların, bir tapınağın, uzun yazıtların ve dünyanın en eski horoskopunun bulunduğu bir gizemler diyarıdır (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Anadolu'nun Sırları, s. 122).

Türk kültüründe bahar bayramı Hıdırellez'dir. Hıdırellez'in kökeni hakkında çok çeşitli fikirler ortaya atılmıştır. En yaygın inanış, 6 Mayıs tarihinde, Hızır ve İlyas peygamberlerin yeryüzünde bulunduğu ve o sırada kurak toprakların yeşillendiğidir. Bu nedenle 6 Mayıs baharın gelişini temsil eder ve bahar bayramı olarak kutlanır (Yeni Hitit Ders Kitabı-2, Kutlu Olsun, s. 130).

Hünkârbeğendi, kremalı patlıcan püresi üzerine et sote konularak hazırlanan bir Türk yemeğidir (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Yemek İsimleri Üzerine, s. 44).

Kimi ülkelerde kullanılan hayvan motifleri ülkenin doğal değerlerini çok estetik bir şekilde yansıttığı için hoşuma giderdi. Bunun bir alternatifi olarak önemli şahsiyetlerin portrelerini koymak yerine Türkiye'nin en büyük kültürel değerlerinden olan yemek kültürüne dair bir imgeyi kullanmak isterdim (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Nazlı Eda Noyan, s. 56).

Eski Türk evleri komşuluk, güvenlik gibi faktörlere bağlı olarak konumlandırılmış ve yapımlarında genellikle ağaç, kireç, kerpiç gibi dayanıksız malzemeler kullanılmıştır (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Eski Türk Evlerinin Mimarisi, s. 104).

Eski Türk evleri Anadolu insanın sosyal ve kültürel tarihinin en önemli tanığı olmakla kalmayıp yüzlerce yıllık bir süreçte oluşan Türk kültürünün de yapı taşları olmuştur (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Eski Türk Evlerinin Mimarisi, s. 104).

Eski Türk evlerine dışarıdan bakıldığında zenginlerin evlerini, fakirlerinkinden ayırt etmek pek mümkün değildir (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Eski Türk Evlerinin Mimarisi, s. 104).

Doğal güzellikleri ve yörenin doğal görünümünü bozmayan taş evleriyle Kuzey Ege'nin büyüleyici yöresi Assos, sizi yaşadığınız şehrin karmaşasından uzaklaştırıp başka zamanlara götürüyor (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Assos, s. 110).

Anadolu kentlerinde bahar kutlamaları çok önemlidir. Bu kutlamalardan en önemlisini Hıdırellez'de yaparlar. O gün sabah herkes erken kalkar. Hıdırellez akşamı güzel sesli köylüler türküler söylerler ve diğerleri dans ederler (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2, Bahar Kutlamaları, s. 135).

Özbeklerde yemek, ev sahibinin bir ekmeği küçük küçük parçalara bölüp misafirlere vermesiyle başlar. Her zaman ilk yemek çorba, son yemek ise pilavdır. (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-3, Misafirperverlik, s. 180).

Boğaziçi eşsiz manzarası ve doğal güzellikleriyle dünyanın sekizinci harikası sayılabilir. Birçoğumuz dinlenmek, düşünmek veya sadece yalnız kalabilmek için genellikle Boğaziçi'ne gideriz (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-4, Boğaziçi, s. 44).

Türkiye'nin her bölgesinde, her şehrinde kültür, sanat ile ilgili bir şey bulabilirsiniz. Her şehrimizin mutlaka özel bir şeyi vardır. Mitlerin geçtiği yerlerden biri olan Manisa'da Selçuklu ve Osmanlı Türklerinin mimari örneklerini görürsünüz (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-5, Her Şehrimiz Kültür Hazinesi, s. 29).

İstanbul'un yalnızca tarihi ve turistik yerlerini gezerek değil, günlük hayatını da görerek tanımak isteyenler için açık hava pazarları bulunmaz bir fırsattır (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-6, İstanbul'da Açık Hava Pazarları, s. 84).

Dünyanın en eski askeri bandosu durumundaki mehter, Türk kahramanlığının ve evrensel boyutlara ulaşmış Türk egemenlik anlayışının günümüzdeki görkemli bir anıtıdır (Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-6, Mehter Takımı, s. 176).

A: Türkiye’de en çok neyi sevdin?

B: Türkiye’de pek çok şeyi sevdim. Özellikle Türk yemeklerine hayran oldum.

A: Haklısın. Türk yemeklerini ben de çok sevdim. Bunun yanında Türk insanının misafirperverliği de çok hoşuma gitti (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-3, Dimitri Türkçe Olimpiyatları’nda, s. 110).

Dünyaca ünlü Kapalıçarşı, İstanbul’un en kalabalık alışveriş merkezlerinden biridir. Mimarisi, içindeki ürün çeşitleri ve bulunduğu yer yönüyle İstanbul’un en önemli turistik mekânlarından biridir (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, Kapalı Çarşı, s. 21).

Sıra Gecesi, Şanlıurfa şehrinin çok eski bir geleneğidir. Genellikle kış gecelerinde, yaşça birbirine yakın arkadaş grupları arasında düzenlenir ve haftada bir kez yapılır. Gruptaki kişilerin evine sıra ile gidildiğinden dolayı “sıra gecesi” adı verilmiştir (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, Şanlıurfa Sıra Geceleri, s. 67).

Aşure, Türk mutfağının en lezzetli tatlılarından biri. Tatlısıyla, tuzlusuyla, çeşitli baharatlarıyla inanılmaz bir karışım! Geleneksel Türk kültürünün çok renkli bir yönü aşure (Yeni Hitit Çalışma Kitabı-2, Aşure, s. 67).

Tablo 4.27: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Kültürel Mirasa Sahip Çıkma” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)		
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma		3	3	3	9	3	3	6		1	1	1	1	2			1	2			1	

Bulgulardan hareketle kültürel mirasa sahip çıkma değeri “Kurban Bayramı, Nevruz Bayramı, Türk mutfağı, göz hakkı, altın günü, Çatalhöyük, Ayasofya, cirit, Kız Kulesi, Dolmabahçe Sarayı, Çırağan Sarayı, Topkapı Sarayı, Kapadokya, Zelve Vadisi, Kuş Cenneti, Anadolu giyim şekli, Nemrut Dağı, Hıdırellez, hünkârbeğendi, eski Türk evleri, Selçuklu ve Osmanlı Türklerinin mimarisi, sıra gecesi, aşure” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.27’de kültürel mirasa sahip çıkma değerine 40 kez yer verilmiştir. Aynı zamanda araştırmamıza konu olan setler içerisinde en çok yer verilen değer olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Set olarak incelendiğinde *kültürel mirasa sahip çıkma* değerine en çok Lale Türkçe ders kitaplarında 18 kez yer verilirken en az Yeni Hitit çalışma kitaplarında 1 kez yer verilmiştir. Setlerdeki kitaplar tek tek ele alındığında ise *kültürel mirasa sahip çıkma* değerine en çok Lale Türkçe Ders Kitabı 5'te 9 kez yer verildiğini görmekteyiz. Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3 kitaplarında ise bu değere hiç yer verilmemiştir.

Kültürel değerlerimiz, geçmişten günümüze bizim kültürümüzü, tarihi ve edebi güzelliklerimizi yansıtır. Eşsiz mimariye sahip imaretler, yemekler, gelenek ve görenekler, oyunlar, müzikler, düğünler, cenaze törenleri ve daha birçok örnek... Ülkemizde; her yöreye ait farklı tatlar barındıran yemek kültürümüz, tarihi camilerimiz, medreselerimiz, cirit atma, aba güreşi gibi ata sporlarımız kültür çeşitliliğimizin sadece küçük bir bölümünü oluşturur. Ana dili Türkçe olmayan öğrencilerin Türkçe öğrenmeye başlarken Türkiye'nin tarihi ve tabii güzelliklerinin yanında, Türk milletinin kültürel değerlerini de merak etmeleri kaçınılmazdır. Bu nedenle araştırmamıza konu olan kitap setlerinde geçen *kültürel mirasa sahip çıkma* değerinin yer aldığı unsurlar sıklıkla yer aldığı görülmektedir. Ancak bu değerle ilgili kitap setlerinde özel metinlere ve tematik çalışmalara yer verilerek, kültürel mirasımızın aktarımı daha hızlı ve kalıcı öğretilmesi sağlanabilir.

4.2. MEB Değerler Sınıflandırmasında Yer Almayan Değerler

4.2.1. İltifat Etme Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 1180)'te iltifat şu şekillerde tanımlanır: “1. Birine güler yüz gösterme, hatırını sorma, tatlı davranma 2. İlgi gösterme, rağbet etme 3. Söz söylerken, daha çok etki sağlamak için beklenmedik bir anda sözü, konu ile çok yakından ilgili birine veya bir şeye yöneltme 4. Yüzünü çevirerek bakma.”

Gerçeklerin, gerçek olunduğu düşünülenin ya da karşı tarafın gerçek olmasını istediği bir konu hakkında his, duygu ve etkileşim uyandırması planlanan bir olgunun dile getirilmiş şekli olan iltifatın insan ilişkilerini daha olumlu getirdiği aşikârdır. Karşımızdakine yapacağımız her iltifat bizim onların gözünde daha değerli olmamızı sağlayacaktır. Aynı şekilde karşı tarafa ne kadar değer verdiğimizizin, onları ne kadar önemseydiğimizizin açık bir göstergesidir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen iltifat etme değeriyle ilgili bulgular:

Aşçımız çok lezzetli yemekler yapar (Lale Türkçe Ders Kitabı-1, Emre'nin Bir Günlük Menüsü, s. 143).

Tablo 4.28: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “İltifat Etme” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
İltifat Etme	1																						

Bulgulardan hareketle iltifat etme değeri “aşçının lezzetli yemekler yapması sonucu güzel sözler duyması” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.28’de iltifat etme değerine sadece 1 kez yer verilmiştir. Bu değer de Lale Türkçe Ders Kitabı 1’de yer almıştır.

4.2.2. Erdemli Olma Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 806)’te erdem “1. Ahlakın övdüğü iyi olma, alçak gönüllülük, yiğitlik, doğruluk vb. niteliklerin genel adı, fazilet. 2. İnsanın ruhsal olgunluğu” şeklinde tanımlanır.

Erdem kavramı, insanlık tarihinin başlangıcından beri yer alır. Çünkü erdemli olmak, kendini yenileyen, güvenilir, paylaşımda bulunan, nezaket sahibi, adil ve doğrunun yanında olmaktır. Aslında hemen hemen tüm değerlerin kesiştiği ortak bir noktadır.

Birçok filozofa göre erdem farklı şekillerde tanımlanmıştır. Örneğin erdem; Friedrich Hegel’e göre “Varlığın bilincidir”, Kallikles’e göre “Güçsüzün işine gelendir”, Spinoza’ya göre “Akla uygun davranmaktır. İnsanın güçlerini kullanmasıyla eşanlamıdır.”, Samuel Clark’a göre “Nesnelerin doğal niteliklerine uygun davranmaktır.”, Aristippos’e göre “Haz almada ölçülü olmaktır.”, Kant’a göre “Bir içgüdü işi değil, bir akıl işidir.”, Friedrich Nietzsche’ye göre “İnsanın insanüstüne ulaşmak için harcadığı çabadır.”, Descartes’e göre “Düşünce ölçüsünü kullanmaktır. İyi sandığımız şeyleri işlemekte gösterdiğimiz karardan ibarettir.”, Sokrates’e göre “Tek kesinlik, erdem bilgisindedir. Erdem öğrenilir. Kişiler bilmedikleri için kötüdürler. Erdem birdir, bölünmez, ayrılmaz. Erdem, insanın kendini bilmesi, tanınmasıdır.” (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Erdem>, erişim tarihi: 21.04.2015).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen erdemli olma değeriyle ilgili bulgular:

Emre'nin tek kötü alışkanlığı şudur: O, bazen arkadaşlarıyla alay eder. Alay etmenin iyi bir davranış olmadığını Emre de biliyor. Bu yüzden çok üzülür, yaptıklarından dolayı arkadaşlarından özür diler (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Emre Planlı Bir İnsandır, s. 63).

Serdar, yaptığı davranışların iyi olmadığını biliyor. Bu yüzden hemen pişman oluyor. Hemen arkadaşlarından özür diliyor (Lale Türkçe Ders Kitabı-3, Serdar Çok Sinirli Bir İnsandır, s. 63).

Haksız olduğunuzu anladığınız zaman, hemen bunu kabul edin. Yanlış bir hareketi düzeltmenin en güzel yolu, yapılan hatayı kabul etmektir. Bu sizi küçültmez, değerinizi artırır (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, Toplum Hayatının On Şartı, s. 71).

Tablo 4.29: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Erdemli Olma” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
Erdemli Olma			2	1																			

Bulgulardan hareketle erdemli olma değeri “yaptığı hatayı anlayıp özür dileme” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.29’da erdemli olma değerine 3 kez yer verilmiştir ve bu değerler Lale Türkçe Ders Kitapları’nda yer almaktadır.

4.2.3. Vefa Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 2476)’te vefa “Sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı” şeklinde tanımlanır.

Vefa, sevgide devamlılık, ihtiyaç hâlinde başkasına yardım etmektir. Vefa, dostlukta, kardeşlikte, en yakınları arasında bağlılıkta sebat etmektir. Vefalı olan insan sevdiği arkadaşının dostlarını, akrabalarını da sevip haklarını gözetir. Çünkü insan, yakınlarına gösterilen ilgiye daha çok memnun olur.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen vefa değeriyle ilgili bulgular:

Mehmet Akif Ersoy, İstiklal Marşı'nın şairidir. Akif, şair ve fikir adamı olmasının yanında örnek yaşantısıyla da büyük önem taşır. Doğruluk, sözünde durmak, vefakârlık onun en çok değer verdiği hususlardır (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, Vefa İnsanı, s. 77).

Buraya gelmemem için ölmem gerekiyordu. Soğuk ve karlı hava geçerli mazeret değildi. Çünkü geleceğim diye size söz vermişim artık (Lale Türkçe Ders Kitabı-4, Vefa İnsanı, s. 77).

Tablo 4.30: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Vefa” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
Vefa				2																			

Bulgulardan hareketle vefa değeri “*bir arkadaşın bir arkadaşına tüm olumsuz koşullara rağmen gösterdiği vefası*” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.30’da vefa değerine sadece 2 kez yer verilmiştir. Bu 2 değer de Lale Ders Kitabı 4’te yer almıştır.

4.2.4. Tutumlu Olma Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 2393)’te tutumlu olma “Aşırı harcamalardan kaçınan, idareli, muktesit” şeklinde tanımlanır.

Tutumluluk insanların günlük yaşayışlarında ve iktisadi faaliyetlerinde sahip olduğu kaynakları verimli ve etkin bir şekilde kullanması, savurganlıktan kaçınıp tasarrufa önem vermesidir (Seyyar, 2003: 211).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen tutumlu olma değeriyle ilgili bulgular:

Artan yemeklerin dökülmemesi için ilk önce tabaklara daha az yemek konur. Fazladan yemek isteyenler, tabaklarındaki yemeği bitirdikten sonra tekrar yemek alabilirler (Lale Türkçe Ders Kitabı-5, Türklerde Yemek Kültürü, s. 12).

Tablo 4.31: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Tutumlu Olma” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
Tutumlu Olma					1																		

Bulgulardan hareketle tutumlu olma değeri “*israfın önlenmesi üzerine sergilenen tutumluluk*” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.31’de tutumlu olma değerine sadece 1 kez yer verilmiştir. Bu tek değer de Lale Türkçe Ders Kitabı 5’te yer almıştır.

4.2.5. Farkındalık Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 851)’te farkındalık “Farkında olma durumu” şeklinde tanımlanır.

Farkındalık, çevremizde olan bitene dikkat edebilmektir. Çevremizdeki insanların ve bu insanların oluşturduğu davranışsal ve duyuşsal özelliklerin farkında olmak yaşam kalitemizi arttıracak gibi yaşamdan da zevk almamızı sağlayacaktır. Ayrıca farkındalık bilinçli düşünce, duygu ve davranışlarımızın ve bilinçaltının faaliyetlerinin bizi nasıl etkilediğini değerlendirmemizi sağlar. Eğer iyi bir farkındalık yetisine sahipsek bu hem bizi hem de etrafımızda olup bitenleri daha iyi anlamamıza yardımcı olacak ve böylece hayatın farklı güzelliklerini keşfetme imkânı bulacağız.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen farkındalık değeriyle ilgili bulgular:

Spor, kaslarımızı güçlendirip bu işleri yorulmadan yapmamızı sağlıyor. Spor sayesinde hem fiziksel rahatsızlıkları engelleyebiliyoruz hem de psikolojik olarak rahatlıyoruz. Spor, günlük hayatın sıkıntılarından uzaklaşıp mutlu olmamızı sağlıyor (Yeni Hitit Ders Kitabı-1, Spor Yapalım, s. 131).

Hayatı ciddiye almak zorundayız ama bunu yaparken de gülmekten, hatta etrafı çınlatırcasına kahkahalar atmaktan vazgeçmemeliyiz (Yeni Hitit Ders Kitabı-3, Mizahın Gücü, s. 80).

Tablo 4.32: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Farkındalık” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3	
Farkındalık						1		1															

Bulgulardan hareketle farkındalık değeri “sporun insan yaşamı için ne kadar önemli olduğunun farkındalığı, hayatın ciddiye alınması için farkındalığın gerekli olduğu” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.32’de farkındalık değerine sadece 1 kez yer verilmiştir. Bu tek değer de Lale Türkçe Ders Kitabı 5’te yer almıştır.

4.2.6. Güven Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe Sözlük (TDK, 2010: 1012)’te güven “1. Korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu, itimat 2. Yüreklilik, cesaret” şeklinde tanımlanır.

Güven duygusu, gelişen toplumlarda öncelikli olarak kişinin kendine olan saygısı ile ifade edilir. Daha sonra ise aile, yakın çevre ve çalışma ortamı gibi kişinin dış çevresine yansımalar olarak geri döner. Güven bir duygu alışveriştir. Kişinin karşısındaki kişiye gösterdiği içsellik, bir nevi diğer kişiden kendisine geri dönmesi olayıdır. Güven duygusu, kişinin isteklerini, duygu ve düşüncelerini ifade etme hakkıdır. (Poussard, M. J., 2004: 48)

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki (Lale Türkçe, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe) metinlerde geçen güven değeriyle ilgili bulgular:

Güven, açıklık ve dürüstlük, bir çalışma ortamında işbirliğinin ne ölçüde gerçekleştiğini etkiler. Güven duygusu sağlıklı bir ekip çalışmasının temelini oluşturur. Güven duygusunun üç boyutundan söz edebiliriz bunlar; kendine güven duymak, güvenilir olmak, başkalarına güven duymaktır (Baltaş, 2001: 56).

Birisi size bir sırrını verirse bunu kendi sırrınız gibi gizli tutun. Dedikoduları çevreye yaymaktan kaçının (Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4, Toplum Hayatının On Şartı, s. 71).

Tablo 4.33: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerindeki Metinlerde Geçen “Güven” Değerinin Dağılımı

Değer	Lale Türkçe Ders Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Ders Kitapları (1-3)			Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları (1-6)						Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)		
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3
Güven																		1				

Bulgulardan hareketle güven değeri “birisinin size güvenip de vermiş olduğu sırrı kimseye söylememe” şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 4.33’te güven değerine sadece 1 kez yer verilmiştir. Bu tek değer de Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4’te yer almıştır.

4.3. MEB’de Yer Alan Değerlerin Setlere Göre Dağılımı ve Yorumu

4.3.1. Lale Türkçe Ders Kitaplarına Göre Değerlerin Dağılımı ve Yorumlanması

Bu bölümde Lale Türkçe seti içerisinde yer alan 5 ders kitabındaki metinlerde geçen değerlerle ilgili verilere ve karşılaştırmalara yer verilmiştir.

Tablo 4.34: Lale Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerde Geçen Değerinin Dağılımı ve Yorumlanması

DEĞERLER	Lale Türkçe Ders Kitabı-1	Lale Türkçe Ders Kitabı-2	Lale Türkçe Ders Kitabı-3	Lale Türkçe Ders Kitabı-4	Lale Türkçe Ders Kitabı-5	Toplam
Sevgi	5	1		1		7
Sorumluluk		2	4	1	3	10
Saygı					1	1
Hoşgörü, Duyarlılık		1	1		1	3

Özgüven						0
Empati					3	3
Adil olma				1	3	4
Cesaret				1		1
Nazik Olma			2	1	1	4
Arkadaşlık		1	3			4
Yardımlaşma		1	1		2	4
Temizlik	2	1	1		1	5
Doğruluk, Dürüstlük			3	2	0	5
Fedakârlık				1	1	2
Aile Birliğine Önem Verme	2		1	1		4
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme						0
İyimserlik				1		1
Estetik Duyguların Geliştirilmesi		2	1		2	5
Misafirperverlik		1		1	2	4
Vatanseverlik					1	1
İyilik Yapma			1	2	1	4
Çalışkanlık		1	3	1	1	6
Paylaşımçı Olma			1	1	1	3
Şefkat, Merhamet		1	1		1	3
Selamlaşma			2			2
Alçak gönüllülük			1			1
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma		3	3	3	9	18
TOPLAM	9	15	29	18	33	108

Lale Türkçe Ders Kitabı 1’de 9 kez, Lale Türkçe Ders Kitabı 2’de 15 kez, Lale Türkçe Ders Kitabı 3’te 29 kez, Lale Türkçe Ders Kitabı 4’te 18 kez, Lale Türkçe Ders Kitabı 5’te 33 kez olmak üzere Lale Türkçe ders kitaplarında toplam 106 kez değerlere yer verildiği tespit edilmiştir. En çok *kültürel mirasa sahip çıkma* değerine 18 kez yer verilmiştir. Sette “özgüven, bağımsız ve özgür düşünebilme” değerlerine hiç yer verilmemiştir. Setteki kitapları tek tek değerlendirecek olursak; Lale Türkçe Ders Kitabı 1’de 3 farklı değere, Lale Türkçe Ders Kitabı 2’de 11 farklı değere, Lale Türkçe Ders Kitabı 3’te 15 farklı değere, Lale Türkçe Ders Kitabı 4’te 13 farklı değere, Lale Türkçe Ders Kitabı 5’de 18 farklı değere yer verilmiştir. Bu verilere göre değerlere en fazla yer veren Lale Türkçe Ders Kitabı 5 olurken en az yer veren ise Lale Türkçe Ders Kitabı 1 olarak tespit edilmiştir. Sadece bir kitapta yer alan değerler şunlardır: saygı, empati, cesaret, fedakarlık, iyimserlik, vatanseverlik, selamlaşma, alçak gönüllülük.

4.3.2. Lale Türkçe Çalışma Kitaplarına Göre Değerlerin Dağılımı ve Yorumlanması

Bu bölümde Lale Türkçe seti içerisinde yer alan 5 çalışma kitabındaki metinlerde geçen değerlerle ilgili verilere ve karşılaştırmalara yer verilmiştir.

Tablo 4.35: Lale Türkçe Çalışma Kitaplarındaki Metinlerde Geçen Değerinin Dağılımı ve Yorumlanması

DEĞERLER	Lale Türkçe Çalışma Kitabı-1	Lale Türkçe Çalışma Kitabı-2	Lale Türkçe Çalışma Kitabı-3	Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4	Lale Türkçe Çalışma Kitabı-5	Toplam
Sevgi	1	2				1
Sorumluluk			3	2		5
Saygı				2		2
Hoşgörü, Duyarlılık			1	2		3
Özgüven				1		1
Empati						0
Adil olma					1	1
Cesaret						0
Nazik Olma		1	2	1		4
Arkadaşlık		1				1
Yardımlaşma	1	1		1		3
Temizlik						0
Doğruluk, Dürüstlük						0
Fedakârlık						0
Aile Birliğine Önem Verme						0
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme	1		1			2
İyimserlik						0
Estetik Duyguların Geliştirilmesi			1	1	1	3
Misafirperverlik			1			1
Vatanseverlik						0
İyilik Yapma						0
Çalışkanlık	1		1	2		4
Paylaşımçı Olma				1		1
Şefkat, Merhamet						0
Selamlaşma	3	1		1		5
Alçak gönüllülük						0
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma			1	2		3
TOPLAM	7	6	11	16	2	42

Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1’de 7 kez, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2’de 6 kez, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3’te 11 kez, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4’te 16 kez, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5’te 2 kez olmak üzere Lale Türkçe çalışma kitaplarında toplam 42 kez değerlere yer verildiği tespit edilmiştir. En çok *sorumluluk* değerine (7 kez) rastlanmıştır. Sette “empati, cesaret, temizlik, doğruluk-dürüstlük, fedakarlık, aile birliğine önem verme, iyimserlik, vatanseverlik, iyilik yapmak, şefkat-merhamet, alçak gönüllülük” değerlerine hiç yer verilmemiştir. Setteki kitapları tek tek değerlendirecek olursak; Lale Türkçe Çalışma Kitabı 1’de 5 farklı değere, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 2’de 5 farklı değere, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 3’te 8 farklı değere, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4’te 11 farklı değere, Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5’de 2 farklı değere yer verilmiştir. Bu verilere göre değerlere en fazla yer veren Lale Türkçe Çalışma Kitabı 4 olurken en az yer veren ise Lale Türkçe Çalışma Kitabı 5 olarak tespit edilmiştir.

Lale Türkçe çalışma kitaplarını genel olarak değerlendirdiğimizde Lale Türkçe ders kitaplarına göre değerlere çok az yer verildiğini görmekteyiz. Ayrıca Lale Türkçe ders kitaplarında 25, Lale Türkçe çalışma kitaplarında ise 16 farklı değere yer verilmiştir. Bu nedenle bu setleri hazırlayan kişilerin bu farklılıklara dikkat etmesi gerekir.

4.3.3. Yeni Hitit Ders Kitaplarına Göre Değerlerin Dağılımı ve Yorumlanması

Bu bölümde Yeni Hitit seti içerisinde yer alan 3 ders kitabındaki metinlerde geçen değerlerle ilgili verilere ve karşılaştırmalara yer verilmiştir.

Tablo 4.36: Yeni Hitit Ders Kitaplarındaki Metinlerde Geçen Değerinin Dağılımı ve Yorumlanması

DEĞERLER	Yeni Hitit Ders Kitabı-1	Yeni Hitit Ders Kitabı-2	Yeni Hitit Ders Kitabı-3	Toplam
Sevgi	3	4	2	9
Sorumluluk	3	3	2	8
Saygı				0
Hoşgörü, Duyarlılık		5	3	8
Özgüven		4	3	7
Empati		1	2	3
Adil olma				0
Cesaret		2		2
Nazik Olma	3	1	3	7
Arkadaşlık				0
Yardımlaşma	1	1	2	4
Temizlik				0
Doğruluk, Dürüstlük		1		1

Fedakârlık	1	2	2	5
Aile Birliğine Önem Verme	1		1	2
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme		2	1	3
İyimserlik				0
Estetik Duyguların Geliştirilmesi		2	3	5
Misafirperverlik			1	1
Vatanseverlik			1	1
İyilik Yapma			3	3
Çalışkanlık		3	1	4
Paylaşımçı Olma			1	1
Şefkat, Merhamet		1	1	2
Selamlaşma	2			2
Alçak gönüllülük		1	1	2
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma	3	3	7	13
TOPLAM	17	36	39	92

Yeni Hitit Ders Kitabı 1’de 17 kez, Yeni Hitit Ders Kitabı 2’de 36 kez, Yeni Hitit Ders Kitabı 3’te 39 kez olmak üzere Yeni Hitit ders kitaplarında toplamda 92 kez değerlere yer verildiği tespit edilmiştir. En çok *kültürel mirasa sahip çıkma* değerine (12 kez) rastlanılmıştır. Sette “saygı, adil olma, dostluk, temizlik, iyimserlik” değerlerine hiç yer verilmemiştir. Setteki kitapları tek tek değerlendirecek olursak Yeni Hitit Ders Kitabı 1’de 8 farklı değere, Yeni Hitit Ders Kitabı 2’de 5 farklı değere, Yeni Hitit Ders Kitabı 3’te 19 farklı değere yer verilmiştir. Bu verilere göre değerlere en fazla yer veren Yeni Hitit Ders Kitabı 3 olurken en az yer veren ise Yeni Hitit Ders Kitabı 1 olarak tespit edilmiştir.

4.3.4. Yeni Hitit Çalışma Kitaplarına Göre Değerlerin Dağılımı ve Yorumlanması

Bu bölümde Yeni Hitit seti içerisinde yer alan 3 çalışma kitabındaki metinlerde geçen değerlerle ilgili verilere ve karşılaştırmalara yer verilmiştir.

Tablo 4.37: Yeni Hitit Çalışma Kitaplarındaki Metinlerde Geçen Değerinin Dağılımı ve Yorumlanması

DEĞERLER	Yeni Hitit Çalışma Kitabı-1	Yeni Hitit Çalışma Kitabı-2	Yeni Hitit Çalışma Kit-3	Toplam
Sevgi				0
Sorumluluk		3		3
Saygı		1	1	2
Hoşgörü, Duyarlılık		1		1
Özgüven		2		2
Empati				0

Adil olma				0
Cesaret				0
Nazik Olma	1			1
Arkadaşlık	1			1
Yardımlaşma	1			1
Temizlik				0
Doğruluk, Dürüstlük				0
Fedakârlık	1	1		2
Aile Birliğine Önem Verme				0
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme				0
İyimserlik				0
Estetik Duyguların Geliştirilmesi				0
Misafirperverlik				0
Vatanseverlik				0
İyilik Yapma				0
Çalışkanlık				0
Paylaşımçı Olma				0
Şefkat, Merhamet				0
Selamlaşma	2			2
Alçak gönüllülük				0
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma		1		1
TOPLAM	6	9	1	16

Yeni Hitit Çalışma Kitabı 1’de 6 değer, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 2’de 9 değer, Yeni Hitit Çalışma Kitabı 3’te 1 değer olmak üzere Yeni Hitit çalışma kitaplarında toplam 16 değer tespit edilmiştir. *Sorumluluk* değeri 3 kez kullanıldı. Sette “sevgi, empati, adil olma, cesaret, temizlik, doğruluk, dürüstlük, aile birliğine önem verme, bağımsız ve özgür düşünebilme, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, misafirperverlik, vatanseverlik, iyilik yapmak, çalışkanlık, paylaşımcı olmak, şefkat, merhamet, alçak gönüllülük” değerlerine hiç yer verilmemiştir.

4.3.5. Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitaplarına Göre Değerlerin Dağılımı ve Yorumlanması

Bu bölümde Yabancı Dilim Türkçe seti içerisinde yer alan 6 ders kitabındaki metinlerde geçen değerlerle ilgili verilere ve karşılaştırmalara yer verilmiştir.

Tablo 4.38: Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerde Geçen Değerinin Dağılımı ve Yorumlanması

DEĞERLER	Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-1	Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-2	Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-3	Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-4	Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-5	Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı-6	Toplam
Sevgi	1	2		1	2	2	8
Sorumluluk				3	2	1	6
Saygı			1			1	2
Hoşgörü, Duyarlılık		3	1			1	5
Özgüven							0
Empati					1		1
Adil olma						1	1
Cesaret							0
Nazik Olma	7	5	2				14
Arkadaşlık	3	1	1		2		7
Yardımlaşma	2	5	2		1	1	11
Temizlik							0
Doğruluk, Dürüstlük					1		1
Fedakârlık						1	1
Aile Birliğine Önem Verme	1	2	1		1		5
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme				1			1
İyimserlik							0
Estetik Duyguların Geliştirilmesi							0
Misafirperverlik			1	1			2
Vatanseverlik							0
İyilik Yapma	1					1	1
Çalışkanlık	1	1	2	1	1		6
Paylaşımçı Olma							0
Şefkat, Merhamet							0
Selamlaşma	3	5	2	1			11
Alçak gönüllülük							0
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma		1	1	1	1	2	6
TOPLAM	19	25	14	9	12	11	89

Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1’de 19 kez, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 2’de 25 kez, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 3’te 14 kez, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 4’te 9 kez, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 5’te 12 kez, Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 6’da 11 kez olmak üzere Yabancı Dilim Türkçe ders kitaplarında toplam 89 kez yer verildiği tespit edilmiştir. En çok *nazik olmak* değeri (14 kez) kullanıldı. Sette “özgüven, cesaret, temizlik, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, vatanseverlik, paylaşımcı olmak, şefkat, merhamet, alçak gönüllülük” değerlerine hiç yer verilmemiştir.

İyilik Yapma			1	2	1			3	1					1	9
Çalışkanlık		1	3	1	1		3	1	1	1	2	1	1		16
Paylaşımçı Olma			1	1	1			1							4
Şefkat - Merhamet		1	1		1		1	1							5
Selamlaşma			2			2			3	5	2	1			15
Alçak gönüllülük			1				1	1							3
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma		3	3	3	9	3	3	7		1	1	1	1	2	36
Toplam	9	15	29	18	33	17	36	37	19	25	14	9	12	11	285

Tablo 39’da şu bulgulara rastlanmıştır: Lale Türkçe ders kitaplarında 104 kez, Yeni Hitit ders kitaplarında 91 kez, Yabancı Dilim Türkçe ders kitaplarında 90 kez olmak üzere toplamda 285 kez değerlere yer verildiği tespit edilmiştir. Bu verilere göre değerlere en çok yer verilen Lale Türkçe ders kitapları olurken en az Yabancı Dilim Türkçe ders kitaplarında yer verilmiştir. Ders kitapları içerisinde en çok *kültürel mirasa sahip çıkma* değeri (37 kez) yer almıştır. Sette tüm değerlere yer verilirken en az *iyimserlik* değerine (1 kez) yer verilmiştir.

4.3.7. Lale, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe Çalışma Kitaplarına Göre Değerlerin Dağılımı ve Yorumlanması

Bu bölümde Lale, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe seti içerisinde yer alan çalışma kitaplarındaki metinlerde geçen değerlerle ilgili verilere ve karşılaştırmalara yer verilmiştir.

Tablo 4.40: Lale, Yeni Hitit ve Yabancı Dilim Türkçe Çalışma Kitaplarındaki Metinlerde Geçen Değerinin Dağılımı ve Yorumlanması

Kitaplar	Lale Türkçe Çalışma Kitapları (1-5)					Yeni Hitit Çalışma Kitapları (1-3)			Toplam
	1	2	3	4	5	1	2	3	
Sevgi	1	2							3
Sorumluluk			3	2			3		8
Saygı				2			1		3
Hoşgörü-Duyarlılık			1	2			1		4
Özgüven				1			2		3

Empati									0
Adil olma					1				1
Cesaret									0
Nazik olma		1	2	1		1			5
Arkadaşlık		1				1			2
Yardımlaşma	1	1		1		1			4
Temizlik									0
Doğruluk, dürüstlük									0
Fedakârlık						1	1		2
Aile Birliğine Önem Verme									0
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme	1		1						2
İyimserlik									0
Estetik Duyguların Geliştirilmesi			1	1	1				3
Misafirperverlik			1						1
Vatanseverlik									0
İyilik yapma									0
Çalışkanlık	1		1	2					4
Paylaşımçı Olma				1					1
Şefkat - Merhamet									0
Selamlaşma	3	1		1		2			7
Alçak gönüllülük									0
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma			1	2			1		4
Toplam	7	6	11	16	2	6	9	1	58

Tablo 40’ta şu bulgulara yer verilmiştir: Lale Türkçe çalışma kitaplarında 42 kez, Yeni Hitit çalışma kitaplarında 16 kez olmak üzere toplamda 58 kez değerlere yer verildiği tespit edilmiştir. Bu verilere göre değerlere en çok yer verilen Lale Türkçe ders kitapları olurken en az yer verilen Yeni Hitit çalışma kitapları olmuştur. Çalışma kitapları içerisinde en çok *sorumluluk* değerine (8 kez) yer verildi. Sette 18 farklı değere yer verilirken “*empati, cesaret, temizlik, doğruluk, dürüstlük, aile birliğine önem verme, iyimserlik, vatanseverlik, iyilik yapmak, şefkat, merhamet, alçak gönüllülük*” değerlerine hiç yer verilmemiştir.

yaşamamız konusunda gerekliliği tartışılmaz bir gerçek olmasına rağmen adalet değerine araştırma için ele alınan 22 kitaptan sadece 4'ünde yer verilmesi eksiklik olarak görülebilir. Bireyin çevresiyle olan ilişkilerinde nezaket çerçevesinde olması toplum hayatını gzelleştireceğinden kitap setlerinde nazik olma değerine yeterince yer verilmesi yerinde bir durum olabilir. Türkleri diğer milletlerden ayıran en önemli özelliklerden biri olan misafirlik değerine çok az yer verilmesi önemli bir eksiklik olarak söylenebilir.

Kültürel değerlerimiz geçmişten günümüze bizim kültürümüzü yansıtır. Eşsiz mimari eserler, çeşit çeşit yemekler, gelenekler, görenekler, halk oyunları, türküler, ninniler, takılar vb. onlarca unsur kültürel mirasımızı oluşturmaktadır. Yabancı ğrencilere güzel Türkçemizi öğretirken, kültürümüze ait değerleri ve Türkiye'nin tarihi-tabii güzelliklerini de aktarmış oluyoruz. *Kültürel mirasa sahip çıkma* değer, Yabancılara Türkçe ğretim setlerinde özel metinlerle ve tematik çalışmalarla desteklendiğinde, kültürel mirasımızın aktarımının daha hızlı ve kalıcı olacağını düşünüyorum.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. Sonuçlar ve Tartışma

Küreselleşmenin yoğun bir şekilde hissedildiği günümüzde toplumlar gün geçtikçe olumsuz yönde büyük bir çıkmaza sürüklenmektedir. Savaşlar, şiddet olayları, haksızlıklar, adaletsizlikler, ırkçılık, mezhep çatışmaları gibi güncel şekilde sürekli cereyan eden bu hadiselerin birçok nedeni vardır. Ancak bu nedenlerden biri ve belki de en önemlisi, insani değerlerin hızla bozulması ve kaybolmaya başlamasıdır. Bu yüzden son zamanlarda birçok akademisyen ve düşünür değerler eğitiminin yaygınlaşması için değişik araştırmalar yaparak toplumun içselleştirmesi için farkındalık oluşturmaya çalışmaktadır.

Bu başlık altında, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki metinlerde geçen değerlerin MEB'in değerler sınıflandırmasına göre incelenmesi sonucu tespit edilen bulgulara dayalı sonuçlar verilmiştir.

- Araştırmamızın evrenini oluşturan 22 ders ve çalışma kitaplarındaki 517 metinde 33 farklı değer 350 kez yer aldığını tespit ettik.

Bu araştırma, yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan diğer kitap setleriyle daha da zenginleştirilebilirdi. Ancak bu setlerden elde edilen veriler araştırmanın amacı için yeterli olabilir.

- MEB değerler sınıflandırmasına göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan ders kitaplarında “sevgi, sorumluluk, hoşgörü ve duyarlılık, özgüven, empati, adil olma, adil olma, cesaret, nazik olma, arkadaşlık, yardımlaşma, doğruluk ve dürüstlük, fedakarlık, aile birliğine önem verme, bağımsız ve özgür düşünebilme, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, misafirperverlik, vatanseverlik, iyilik yapmak, çalışkanlık, paylaşımcı olma, şefkat ve merhamet, selamlaşma, alçakgönüllülük, kültürel mirasa sahip çıkma” şeklinde 27 değer yer almaktadır. Ayrıca MEB değerler sınıflandırmasında yer almayan “iltifat etme, erdemli olma, vefa, tutumlu olma, farkındalık, güven” şeklinde 6 değer de tespit edilmiştir.

Setlerdeki metinlerde 33 farklı değer 350 kez yer almış olması genel olarak bu alanda hazırlanmış kitap setlerinin değerlere yer ve önem verdiğini ortaya koymaktadır.

- Çalışmamızın sonucunda; Lale Türkçe ders kitaplarında 107, Yeni Hitit ders kitaplarında 93, Yabancı Dilim Türkçe ders kitaplarında 91, Lale Türkçe çalışma kitaplarında 42, Yeni Hitit çalışma kitaplarında 17 değer olmak üzere toplamda 350 değer bulunmuştur.

Kitap setlerinde yer alan değerlerin metin sayısına oranı %68. Bu oran değerlerin öğretimi açısından yeterli olmayabilir. Metinlerin uzunluğu ve bir metin içerisinde birden çok değer 350 kez de yer aldığı düşünülürse bu oran %75-80 aralığında olabilirdi.

- Tüm değerler istatistiksel olarak incelendiğinde; değerlere en çok Lale Türkçe seti yer verirken, en az Yabancı Dilim Türkçe seti yer vermiştir. Ayrıca Lale Türkçe setinde 27, Yeni Hitit setinde 24, Yabancı Dilim Türkçe setinde ise 18 farklı değer bulunmuştur.

Bu veriler ışığında Lale Türkçe setinde metinler hazırlanmasında değerlerin öğretilmesine daha çok önem verilirken, Yabancı Dilim Türkçe setinde daha az önem verildiği söylenebilir. Ayrıca Yabancı Dilim Türkçe seti incelenirken metinlerden ziyade karşılıklı diyalog ve dil bilgisi etkinliklerine daha çok yer verilmiştir.

- Tüm setlerin içerisinde *kültürel mirasa sahip çıkma* değerine 41 kez yer alırken iyimserlik değeri 1 kez yer almıştır.

Ana dili Türkçe olmayan öğrencilerin Türkçe öğrenmeye başlarken Türkiye'nin tarihi ve tabii güzelliklerinin yanında, Türk milletinin kültürel değerlerini de merak etmeleri kaçınılmazdır. Bu nedenle *kültürel mirasa sahip çıkma* değerinin yer aldığı unsurlar sıklıkla yer almıştır.

- Çalışmamız kapsamında değerler; Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki metinlerde sosyal ve dini değerlerin geniş yer tuttuğu görülmüştür. Bu durum Türk milletinin özellikle sosyal ve dini yaşama çok önem vermesinden kaynaklanmış olabilir.

- Araştırmamızdaki alt problemlerden biri olan metinlerdeki değerlerin özellikleri bilimsel, ekonomik, estetik, sosyal ve dini değer olarak tespit edilmiştir.

- Değerlerin kullanımları yüzdeler olarak hesaplandığında şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır: sevgi (% 7,6), sorumluluk (% 10), saygı (% 1,9), hoşgörü ve duyarlılık (% 5,9), özgüven (% 3,1), empati (% 2,5), adil olma (% 1,4), cesaret(% 1,1), nazik olma (% 8,5), arkadaşlık (% 3,6), yardımlaşma (% 6,8), temizlik (% 1,4), doğruluk ve dürüstlük (% 1,9), fedakarlık (% 2,2), aile birliğine önem verme (% 3,1), bağımsız ve özgür düşünebilme (% 1,7), iyimserlik (% 0,2), estetik duyguların geliştirilmesi (% 3,6), misafirperverlik (% 2,2), vatanseverlik (% 0,5), iyilik yapmak (% 2,5), çalışkanlık (% 5,1), paylaşımcı olma (% 1,4), şefkat ve merhamet (% 1,4), selamlaşma (% 6,2), alçakgönüllülük (% 1,1), kültürel mirasa sahip çıkma (% 11,6).

Setler genel olarak incelendiğinde “saygı, adil olma, iyimserlik, paylaşımcı olma, alçakgönüllülük, şefkat ve merhamet” değerlerine daha çok yer verilmeliydi. Çünkü bu değerler özellikle toplumların huzur ve barış içerisinde yaşaması için çok önemli yer teşkil etmektedir.

- Değerlerin setlerdeki metinlerin sayısına göre yüzdeler hesapları dikkate alındığında Lale Türkçe setinde 220 metinde 146 değer var. Yüzdeler oranı %66,3. Yeni Hitit setinde 176 metinde 113 değer var. Yüzdeler oranı %64,2. Yabancı Dilim Türkçe setinde 121 metinde 92 değer var. Yüzdeler oranı %76,0. Bu veriler ışığında değer yoğunluğu en çok olan set Yabancı Dilim Türkçe iken değer yoğunluğu en az olan set Yeni Hitit'tir.

- Lale Türkçe ders kitaplarında 25 farklı değere, Yeni Hitit ders kitaplarında 22 farklı değere, Yabancı Dilim ders kitaplarında 18 farklı değere, Lale Türkçe çalışma kitaplarında 16 farklı değere, Yeni Hitit çalışma kitaplarında 10 farklı değere yer verilmiştir. Buna göre değerler çalışma kitaplarından daha çok ders kitaplarında yer almıştır.
- Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerinde, Avrupa Dil Seviyesi'ne göre değerlendirildiğinde Yeni Hitit ders kitaplarında seviye arttıkça (A1-A2 seviyesinde 17, B1-B2 seviyesinde 36, C1 seviyesinde 40) değerlere daha çok yer verilirken, Yabancı Dilim ders kitaplarında ise seviye arttıkça (A1-A2 seviyesinde 44, B1-B2 seviyesinde 25, C1 seviyesinde 22) değerlere daha az yer verildiği görülmektedir. Bu sonuca göre Yeni Hitit setini hazırlayanlar Avrupa Dil Seviyesi kriterlerini göz önünde bulundururken Yabancı Dilim Türkçe setini hazırlayanlar bu dil seviyelerine dikkat etmedikleri söylenebilir.

ALTINCI BÖLÜM

6. Öneriler

- Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerinde, değerlerle ilgili kazanımlar arttırılmalıdır. Bu durum, Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin koordinasyonuna dayalı ve bilimsel bir bakış açısıyla kapsamlı bir “program değerlendirme” şeklinde yapılmasında yarar vardır.
- MEB değerler sınıflandırmasında yer alan değerleri öğrencilerimize daha etkili kazandırabilmemiz için söz konusu setlerde bazı metinlerin doğrudan değerler eğitimi kapsamında öğrencilere sunulmalıdır.
- Bu setlerde metinler hazırlanırken öğrencilerin anlayabileceği seviyede günlük diyaloglar, hikâyeler, fabllar verilebilir. Böylece değerlerin aktarımı daha somut olabilir.
- Öğretmen adaylarına yönelik değerlerin hem teorik hem de uygulama boyutunu içeren kitaplar hazırlanabilir.
- Değerlerin dağılımı önceden tespit edilerek, hangi kitapta hangi değerler verileceği bir program eşliğinde hazırlanabilir.
- İstenmeyen öğrenci davranışlarının azaltılması için derslerde, empati becerisi geliştirme etkinlikleri yapılmalı, işbirliğine dayalı öğrenme yöntemlerine ağırlık verilmelidir. Böylece değerleri benimseyen öğrenciler yapmış oldukları olumsuz davranışları azaltmış olacaktır.
- Okullarda sosyal etkinlikler yönetmeliği çerçevesinde düzenlenecek faaliyetlerde değerler eğitimi programının kazanımlarından yararlanılması için bir çalışma yürütülmelidir.
- Ders ve çalışma kitaplarında değerler eğitimi ile ilgili drama, oyunlaştırma, sınıf dışı etkinlikler, örnek olay yöntemi, öykü, atasözleri ve deyimlerin analizi gibi uygulamalı etkinliklere daha fazla yer verilmelidir.
- Öğretmenlere estetik, doğal çevreye ve kültürel mirasa duyarlılık gibi değerlerin daha iyi kazandırılabilmesi için sınıf dışı etkinlikler ve gezi-gözlem incelemelerini kolayca yapabilecekleri olanaklar sunulmalıdır.
- Değerler eğitiminin tam olarak uygulanabilmesi için hazırlanan kitap setlerinde başta görsel-işitsel olmak üzere okullardaki araç-gereç eksikliği giderilmelidir.

- Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerindeki değerlerin ne ölçüde kazandırıldığının belirlenebilmesi için değer konularıyla ilgili ölçme ve değerlendirme türleri belirlenmelidir.

7. Kaynakça

Ağar, M. E. (2004). Türkçe öğretiminin tarihçesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1, 1-10.

Akbaş, Oktay (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış doktora tezi.

Akbaş, Oktay (2008). *Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış*. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6,16, 9-27.

Akyol, Şebnem (2010). *İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan sevgi temasının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış doktora tezi.

Alkan, A. Tuncer (1991), “Misafir, misafirlik”, *Türk aile ansiklopedisi içinde*, 2, (741-742), Ankara: TC Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu.

Alyılmaz, C. (2003). Bugut yazıtı ve anıt mezar külliyesi üzerine. *S. Ü. Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 13, 11-21.

Arslan, M. (2012). “Tarihi süreçte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi-öğrenimi çalışmaları”. *KSU Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, s. 181.

Aydın, M. (2003). *Gençlerin değer algısı: Konya örneği*. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3, 121-144.

Aydın, M.Z. ve Gürler, Ş.A. (2012). *Okulda değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Aydın, M.Z. (Mayıs 2013). *Değerlerin eğitimi yaklaşımlarının değerlendirilmesi* [Bildiri]. Uluslararası Antalya Değerler Eğitimi Sempozyumu, Antalya

Bacanlı, H. (2006). *Duyuşsal davranış eğitimi* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Baltaş Acar, *Değişimin içinden geleceğe doğru ekip çalışması ve liderlik*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2001.

Baykuzu, T. D. (2008). Hunların kayıp kitapları ve sutralar. *Bilig*, 44, 195-210.

Bayram, Şeyda (2013), “*Liderlik kavramı ve liderlik türlerinin inovasyon üzerindeki etkileri*”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bıçer, N. (2011). *Kıpçak dönemi eserlerinin yabancılara Türkçe öğretimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Bıçer, Seçil (2013), “*Değerler eğitimi açısından Mehmet Akif Ersoy’a ait Safahat adlı eserin incelenmesi*”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bilgin, N.(1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Bolay, S. H. (2007). “*Aşkın değerler buhranı*”, *değerler ve eğitimi uluslararası sempozyumu*, Edt. R. Kaymakcan ve diğerleri, İstanbul: DEM Yayınları.

Can, Özge (2008), “*Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri*”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Cevizci, A. (2002). *Felsefe sözlüğü*. İstanbul: Paradigma.

Çağlar, Adil (2005). *Okulöncesi dönemde değerler eğitimi*. (Editör: Müzeyyen Sevinç) *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Yayınları.

Çalık, Esra (2008), *İlköğretim öğrencilerinin iyimserlik düzeylerinin ve okula ilişkin algılarının incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çelikkaya, Hasan (1996). *Fonksiyonel eğitim sosyolojisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Doğan, İsmail (2005), *Modern toplumda vatandaşlık, demokrasi ve insan hakları*, 6.Baskı, Ankara: Pegama Yayıncılık.

Demirel, Kenan (2006), *Açıklamalı insani terimler sözlüğü*, 1.Baskı, İstanbul: Epsilon Yayınları.

Dökmen, Üstün(1994), *Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çalışmaları ve empati*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Ercilasun, A. B. (2007). *Türk dili tarihi*. (4. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları

Bozkurt, Fuat (1995). *Türkiye Türkçesi*. İstanbul: Kapı Yayınları.

Gögebakan, Y. (2009). *Güzel sanatlar ve sosyal bilgiler derslerinin ilişkilendirilmesinin kültür varlıklarını tanıma ve sahip çıkma ile ilgili kazanımların gerçekleşmesi ve öğrencilerin tutumları üzerine etkisi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gökçek, B.S. (2007). *5-6 yaş çocukları için hazırlanan karakter eğitimi programının etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Güngör, Erol (1993). *“Değerler psikolojisi”* Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği, Amsterdam.

Güngör, Erol (2000), *Değerler psikolojisi üzerine araştırmalar*, 3.Baskı, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Hengirmen, M. (1993). *“Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi”*. *A.Ü. Tömer Dil Dergisi*, 10, s. 5.

Hökelekli, Hayati (2007), *“Tevazu”*, *DEM Dergi*, 2, s. 144-119.

Hökelekli, Hayati (2011), *Değerler psikolojisi ve eğitimi*. 1.Basım. İstanbul: Timaş Yayınları.

Kahrıman, Ramazan vd. (2013), *“Yabancılara Türkçe öğretimi kaynakçası”*, *Türük Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 1, s. 132.

Kalkan, S. Öztürk, *“Türk kültüründe selamlaşma kavramı, bu kavramın (ilköğretim ve ortaöğretim) ders kitaplarına ve ders programlarına yansıtılması”*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karal, E. Z. (2001). Osmanlı tarihinde Türk dili sorunu (tarih açısından bir açıklama). *Bilim kültür ve öğretim dili olarak Türkçe*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Kasatura, İlkey (1998), *Kişilik ve öz güven*. (1. Baskı). Ankara: Evrim Yayınevi.

Kaymakcan, Recep (2008), *“Hoşgörü ve eğitimi”*, *DEM Dergi*, (6), 114).

Köknel, Özcan, (1997), *“İnsanı anlamak”*. İstanbul: Altın Yayınları.

Kızılçelik, Sezgin ve Erjem, Yaşar. (1994), *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*, Ankara: Atilla Kitabevi.

Kumbasar, Ezgi (2011), “*Muzaffer İzgü’nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kunduroğlu, T. (2010). “*4. sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programıyla bütünleştirilmiş ‘değer eğitimi’ programının etkililiğinin incelenmesi*” Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Neslitürk, Seviye, (2013). “*Anne değerler eğitimi programının 5–6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyine etkisi*”, Yayınlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Oğuzkan, F. (1981), *Eğitim terimleri sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Poussard, M. J., “*İş yaşamında güvenli davranış*”, Morpa Yayınları, İstanbul.

Rokeach, M, (1973). *The nature of human values*, New York: TheFreePress.

Seyyar, Ali (2003), *Ahlak terimleri sözlüğü*, 1. Baskı, İstanbul: Beta Basım A.Ş.

Sönmez, Veysel (2003). *Sevgi eğitimi*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Şener, Sami (1997), *Başarı yolunda 70 kural*, 5. Baskı, İstanbul: İnkılab Basım Yayım.

Tolan, Barlas (1996), *Toplum bilimlerine giriş*, Ankara: Adım Yayıncılık&Murat Kitap ve Yayınevi.

Türk, V. (2012). Yabancı dille öğretim. *Türk Yurdu*, 302, 35-38.

Yaman, E. (2012), *Değerler eğitimi*, 2. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları.

Yaman, H.,& Çolak, S. (2009). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler*. *Journal of ValuesEducation*, 7(18).

Yazıcı, K. (2006). *Değerler eğitimine genel bir bakış*, Türklük Bilimi Araştırmaları, 19, 499-522.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Genel ağlar

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/10/05/743046/dosyalar/2013_02/2401522_9_deerlereitimiynergesi.pdf, erişim tarihi: 02.05.2015.

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Erdem>, erişim tarihi: 21.04.2015.

(http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html, erişim tarihi: 02.05.2015)

8. Ekler

Lale Türkçe Ders Kitabı-1

Lale Türkçe Ders Kitabı-2

Lale Türkçe Ders Kitabı-3

Lale Türkçe Ders Kitabı-4

Lale Türkçe Ders Kitabı-5*Ders Kitabı 5*

YANT DÖKEMENLER İÇİN

Lale Türkçe Çalışma Kitabı-2*Çalışma Kitabı 1*

YANT DÖKEMENLER İÇİN

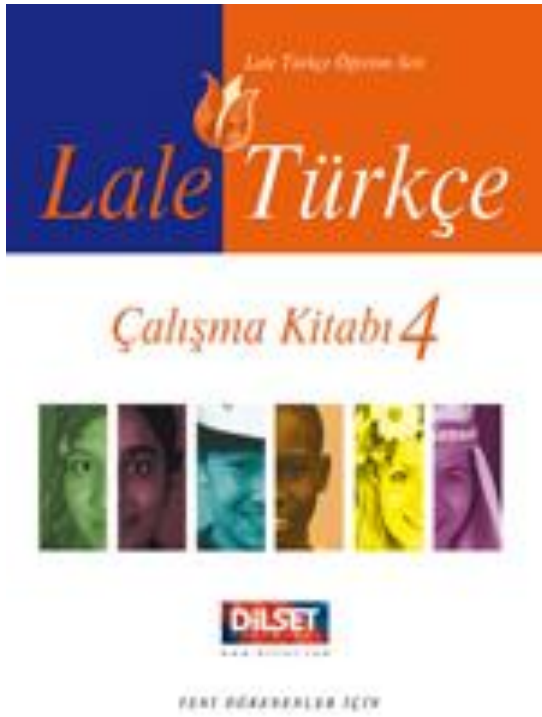
Lale Türkçe Çalışma Kitabı-2*Çalışma Kitabı 2*

YANT DÖKEMENLER İÇİN

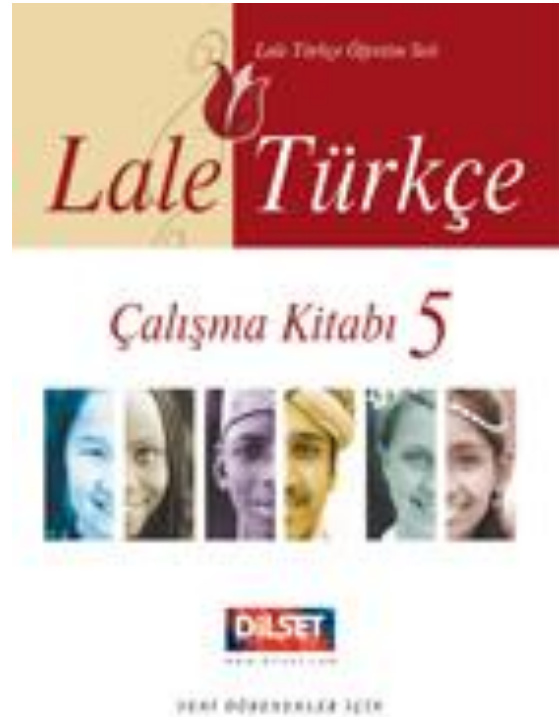
Lale Türkçe Çalışma Kitabı-3*Çalışma Kitabı 3*

YANT DÖKEMENLER İÇİN

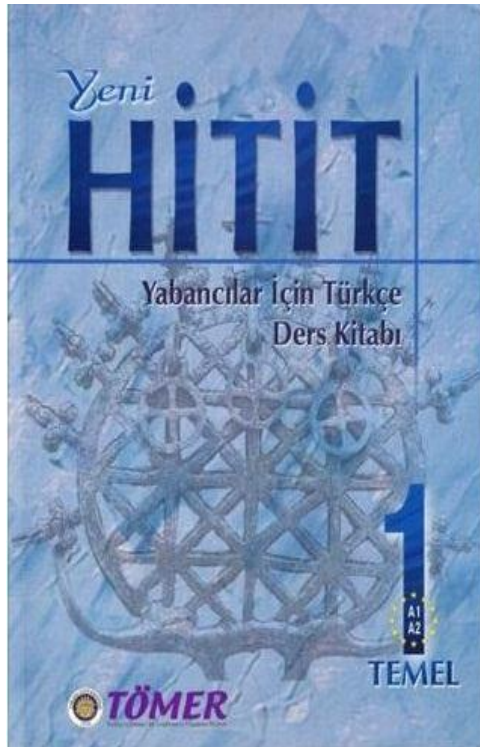
Lale Türkçe Çalışma Kitabı-4

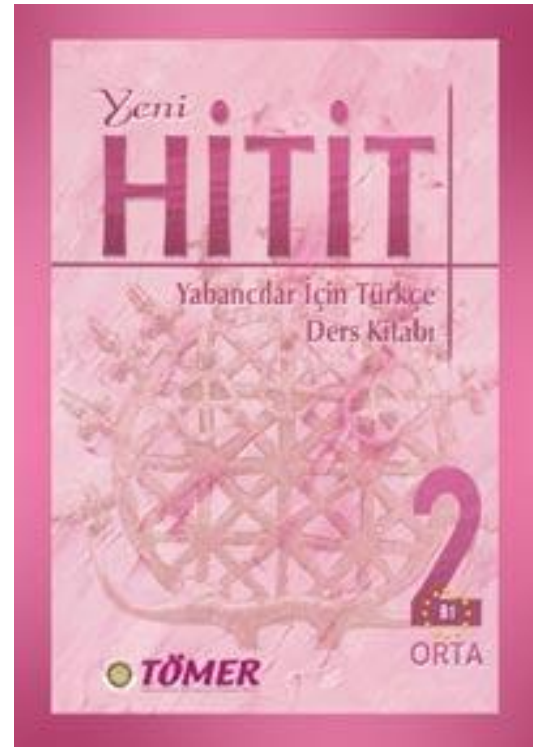
Lale Türkçe Çalışma Kitabı-5

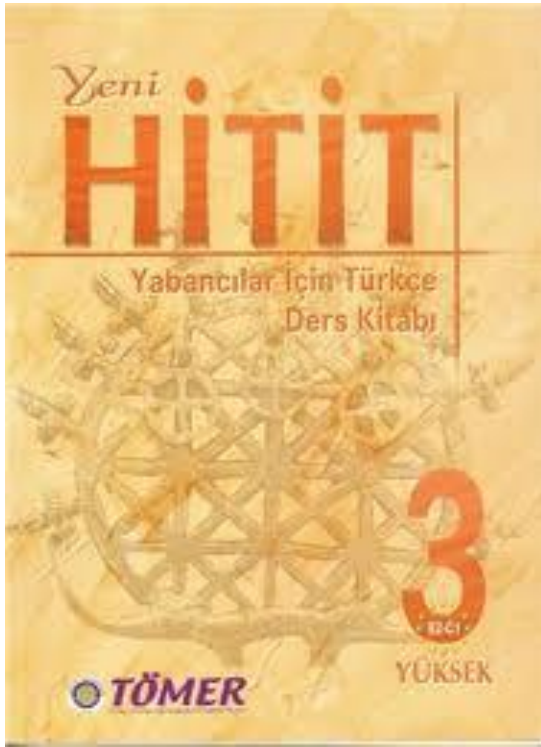
Yeni Hitit Ders Kitabı-1

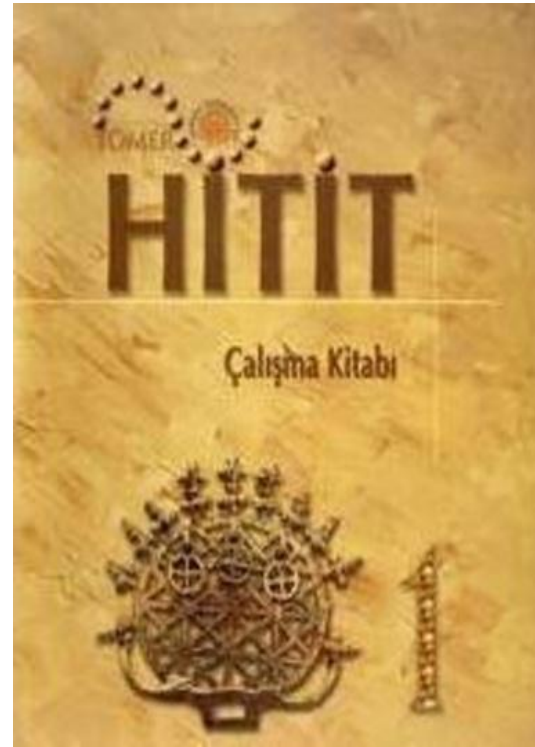
Yeni Hitit Ders Kitabı-2

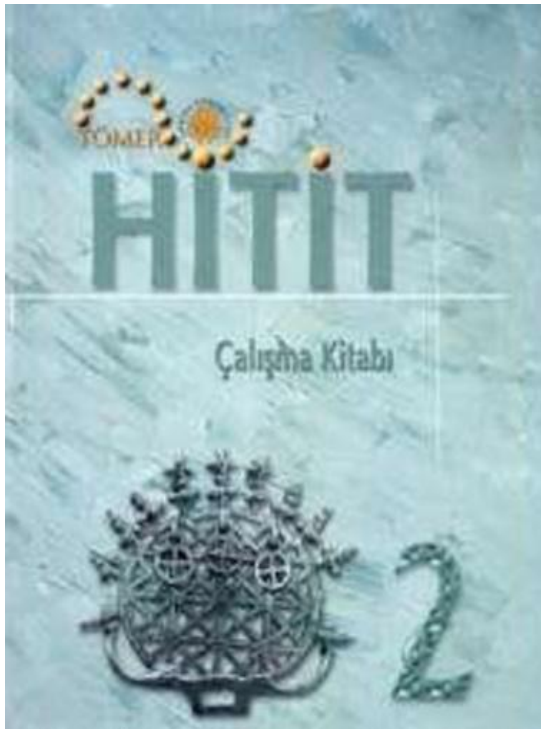
Yeni Hitit Ders Kitabı-3

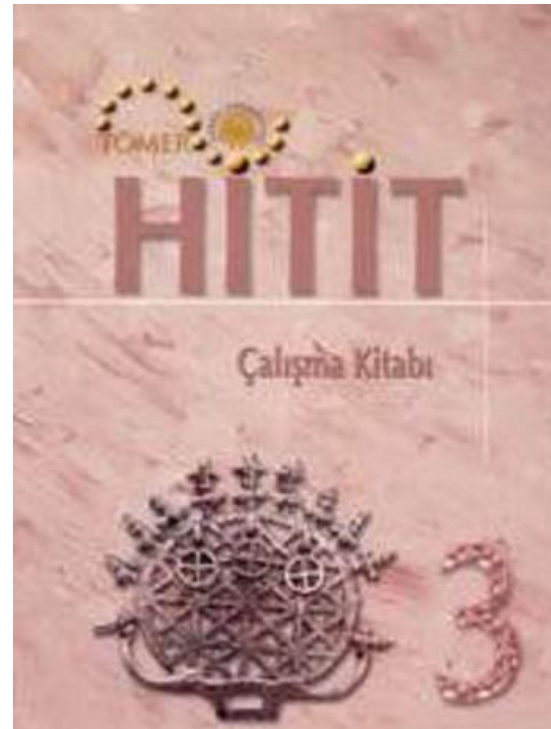
Yeni Hitit Çalışma Kitabı-1

Yeni Hitit Çalışma Kitabı-2

Yeni Hitit Çalışma Kitabı-3

Yabancı Dilim Türkçe-1

Yabancı Dilim Türkçe-2

Yabancı Dilim Türkçe-3

Yabancı Dilim Türkçe-4

Yabancı Dilim Türkçe-5**Yabancı Dilim Türkçe-6**

9.Özgeçmiş

Genel Bilgi

Adres: Yunus Emre Mah, Kılıç sk, no:13 Meram /KONYA

Tel: 0544 520 76 15

E-mail: hasanca53@hotmail.com

Web adresi: www.turkcezumresi.com

Eğitim ile İlgili Bilgiler

Y. Lisans	2013-2015	Mevlana Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Lisans	2001-2005	Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği
Lise	1997-2001	Ardeşen Süper Lisesi, Rize

İş Deneyimi

2005 – 2010 Türkçe Öğretmeni, Bakü

2010 – 2015 Türkçe Öğretmeni, Konya

Yayımlar

Benim Hatıram, Yüz Güldüren Fıkralar, 100 Temel Eser Soru Bankası (kitap)

Sunumlar, Katılan Konferanslar/Seminerler

...

Projeler

Sosyal Bilimler Olimpiyat'ında "Kitap Parkı" projesiyle üçüncülük ödülü

Konuşulan Diller

İngilizce, Azerice

Bilişim Teknolojilerine dair Beceriler

Ofis Programları, Quark Express, Ulead Stüdyo

İlgi Alanları

Kitap okuma, seyahat, spor ve sinema